

Hallituksen esitys eduskunnalle vankeusaikaisen rikollisuuden estämisen ja laitosturvallisuuden ylläpitämisen tehostamista koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi vankeuslakia, tutkintavankeuslakia, henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettua lakia sekä poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annettua lakia.

Ehdotetuilla muutoksilla täsmennettäisiin Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuuksia ja rekistereiden tietosisältöä koskevia säännöksiä vastaamaan Rikosseuraamuslaitokselle laissa asetettuja tehtäviä. Lisäksi Rikosseuraamuslaitoksen tiedon luovuttamista koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että poliisi tai muu esitutkintaviranomainen voisi nykyistä paremmin saada Rikosseuraamuslaitokselta tehtäviensä hoitamiseksi tarpeelliset tiedot. Lisäksi ehdotetaan, että Rikosseuraamuslaitos voisi osallistua poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteisen rikostiedusteluyksikön toimintaan. Esityksen tavoitteena on selkeyttää Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välistä tehtävänjakoa ja parantaa viranomaisten välistä tiedonvaihtoa.

Lakien on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä syyskuuta 2020.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	5
1 NYKYTILA	5
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	5
1.1.1 Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten tehtävät ja toimivalta	5
Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten tehtävät	5
Rikoksen selvittäminen	6
Rikosten estäminen	6
Valvonta vankilassa	7
Tekninen valvonta vankilassa	7
Vankien rahankäytön valvonta.....	8
Etsintäkuuluttaminen	8
Luettelo valvontaviranomaisista	8
Vankilan omaisuuden käyttö.....	9
Ilmoitukset ja tiedon antaminen.....	9
1.1.2 Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välinen yhteistyö.....	10
1.1.3 Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset	11
Euroopan unionin tietosuojalainsäädäntö	11
Valvonta- ja toimintarekisteri	11
Turvallisuustietorekisteri	12
Tietojen luovuttaminen poliisille ja muille esitutkintaviranomaisille	12
1.2 Lainsäädäntö Pohjoismaissa	14
1.2.1 Ruotsi	14
1.2.2 Islanti.....	16
1.2.3 Norja.....	16
1.2.4 Tanska	18
1.3 Nykytilan arviointi	18
1.3.1 Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten tehtävät ja toimivalta	18
Rikoksen selvittäminen	18
Tekninen valvonta vankilassa	19
Vankien rahankäytön valvonta.....	19
Etsintäkuuluttaminen	20
Luettelo valvontaviranomaisista	20
Vankilan omaisuuden käyttö.....	20
Ilmoitukset ja tiedon antaminen.....	21
1.3.2 Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välinen yhteistyö.....	21
1.3.3 Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset	21
Valvonta- ja toimintarekisteri	21
Turvallisuustietorekisteri	22
Tietojen luovuttaminen poliisille ja muille esitutkintaviranomaisille	23
Tekninen käyttöyhteys	23

2	ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	23
2.1	Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten tehtävät ja toimivalta	23
2.1.1	Rikoksen selvittäminen	23
2.1.2	Tekninen valvonta vankilassa	24
2.1.3	Vankien rahankäytön valvonta	24
2.1.4	Etsintäkuuluttaminen	25
2.1.5	Luettelo valvontaviranomaisista	25
2.1.6	Vankilan omaisuuden käyttö	25
2.1.7	Ilmoitukset ja tiedon antaminen	26
2.2	Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välinen yhteistyö	27
2.3	Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset	27
2.3.1	Valvonta- ja toimintarekisteri	27
2.3.2	Turvallisuustietorekisteri	28
2.3.3	Tietojen luovuttaminen	30
2.3.4	Tekninen käyttöyhteys	30
2.3.5	Oikeus saada tietoja maksukortin myöntäjältä tai maksun välittäjänä toimivalta	31
3	ESITYKSEN VAIKUTUKSET	32
3.1	Taloudelliset vaikutukset	32
3.2	Vaikutukset viranomaisten toimintaan ja yhteiskunnalliset vaikutukset	32
4	ASIAN VALMISTELU	32
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	34
1	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	34
1.1	Vankeuslaki	34
1 luku	Yleiset säännökset vankeusrangaistuksen täytäntöönpanosta	34
2 luku	Täytäntöönpanon aloittaminen	34
4 luku	Saapuminen ja sijoittaminen vankilaan	34
9 luku	Vangin omaisuus ja tulot	35
12 luku	Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä	36
13 luku	Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle	36
16 luku	Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen	36
19 luku	Ilmoitukset ja tiedon antaminen	37
20 luku	Muutoksenhaku	38
1.2	Tutkintavankeuslaki	38
2 luku	Saapuminen vankilaan	38
5 luku	Tutkintavangin omaisuus ja tulot	38
8 luku	Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä	39
9 luku	Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle	39
11 luku	Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen	39
15 luku	Muutoksenhaku	39
1.3	Laki henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa	39
3 luku	Tietojen käsittelyn periaatteet	43
1.4	Laki Poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta	43
2	VOIMAANTULO	44
3	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	44
3.1	Arvioinnin lähtökohdat	44
3.2	Rikosseuraamuslaitoksen toimivalta	44
3.3	Viranomaisyhteistyö	45
3.4	Maksukorttitilin valvonta	45

3.5	Tekninen valvonta.....	46
3.6	Henkilötietojen käsittely	46
	LAKIEHDOTUKSET	50
	Laki vankeuslain muuttamisesta	50
	Laki tutkintavankeuslain muuttamisesta	56
	Laki henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta	60
	Laki poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta	64
	LIITTEET	65
	RINNAKKAISTEKSTIT	65
	Laki vankeuslain muuttamisesta	65
	Laki tutkintavankeuslain muuttamisesta	74
	Laki henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta	80
	Laki poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta	86

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

1.1.1 Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten tehtävät ja toimivalta

Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten tehtävät

Vankeuslain (767/2005) 1 luvun 2 §:n mukaan vankeuden täytäntöönpanon tavoitteena on lisätä vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan edistämällä vangin elämänhallintaa ja sijoitumista yhteiskuntaan sekä estää rikosten tekeminen rangaistusaikana. Vankeuslain esitöissä (HE 263/2004 vp) todetaan, että tavoitteenasettelussa ilmaistaan entistä selvemmin uusintarikollisuuteen vaikuttaminen sekä rikoksettoman elämäntavan ja vangin yhteiskuntaan sijoittumisen edistäminen. Järjestäytyneen rikollisuuden ja huumausainerikollisuuden lisääntyminen vaatii toisaalta, että täytäntöönpanon tavoitteeksi tulee nykyistä selvemmin asettaa myös rikosten jatkamisen estäminen vankeusaikana.

Tutkintavankeuslain (768/2005) 1 luvun 3 §:n mukaan tutkintavankeuden tarkoituksena on turvata rikoksen esitutkinta, tuomioistuinkäsittely ja rangaistuksen täytäntöönpano sekä estää rikollisen toiminnan jatkaminen.

Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015) 2 §:n mukaan yhdyskuntaseuraamuksen tavoitteena on rangaistuksen täytäntöönpanon aikana tukea tuomittua hänen sosiaalisen selviytymisensä edistämiseksi sekä lisätä hänen valmiuksiaan elää rikoksetonta elämää.

Poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 §:n mukaan poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä. Poliisi suorittaa lisäksi lupahallintoon liittyvät ja muut sille laissa erikseen säädetty tehtävät sekä antaa jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua. Jos on perusteltua syytä olettaa henkilön kadonneen tai joutuneen onnettomuuden uhriksi, poliisin on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin henkilön löytämiseksi. Rikosten esitutkinnasta säädetään esitutkintalaissa (805/2011) ja rikosten esitutkinnassa käytettävistä pakkokeinoista pakkokeinolaissa (806/2011).

Rikostorjunnasta Tullissa annetun lain (623/2015) 1 §:n mukaisesti lakia sovelletaan Tullin tehtävänä oleviin toimiin tullirikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja tullirikoksesta epäiltyjen syytteeseen saattamiseksi. Siltä osin kuin laissa ei toisin säädetä, tullirikosasian tutkinnassa noudatetaan, mitä esitutkintalaissa ja pakkokeinolaissa sekä muualla laissa esitutkinnasta ja pakkokeinoista säädetään.

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain (108/2018) 1 §:n mukaisesti lakia sovelletaan Rajavartiolaitoksen tehtävänä oleviin toimiin rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi. Siltä osin kuin laissa ei toisin säädetä, Rajavartiolaitoksen tehtävänä olevassa rikosasian esitutkinnassa noudatetaan, mitä esitutkintalaissa ja pakkokeinolaissa sekä muualla laissa säädetään esitutkinnasta ja pakkokeinoista.

Rikoksen selvittäminen

Rikoksen selvittämisellä tarkoitetaan toimenpiteitä, joihin ryhdytään sen jälkeen, kun esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu esitutkinnan kynnys on ylitetty. Esitutkintalain 2 luvun 1 §:n mukaan esitutkinnan toimittaa poliisi. Poliisin lisäksi esitutkintaviranomaisia ovat rajavartio-, tull- ja sotilasviranomaiset. Niiden esitutkintatoimivallasta säädetään rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa, rikostorjunnasta Tullissa annetussa laissa ja sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetussa laissa (255/2014). Esitutkintaviranomaisten lisäksi esitutkintaan osallistuu syyttäjä. Tullin ja Rajavartiolaitoksen lainsäädännössä rikoksen selvittäminen on määritelty esitutkinnaksi, puolustusvoimien lainsäädännössä viitataan esitutkintalakiin. Rikoksen selvittäminen on siten lainsäädännössä määritetty osaksi rikoksen esitutkintaa.

Lähtökohtana on, että Rikosseuraamuslaitoksen tehtävänä on vankilaturvallisuuden ylläpito ja vankeusaikaisen rikollisuuden estäminen. Rikosten selvittämiseen liittyvistä viranomaisten toimivaltuuksista säädetään esitutkintalaissa ja pakkokeinolaissa. Tästä poiketen Rikosseuraamuslaitokselle on säädetty toimivalta käyttää eräitä toimivaltuuksia myös rikosten selvittämiseen. Näitä ovat vankien ja tutkintavankien kirjeenvaihtoa, puheluja ja sähköistä viestintää sekä niiden valvontaa koskevat säännökset, jotka ovat vankeuslain 12 luvussa sekä tutkintavankeuslain 8 luvussa. Tapaamistiloja ja niiden valvontaa koskevat säännökset ovat vankeuslain 13 luvun 2 §:ssä sekä tutkintavankeuslain 9 luvun 1 §:ssä. Vankeuslain 16 luvun 6 §:ssä ja tutkintavankeuslain 11 luvun 6 §:ssä säädetty henkilönkatsastus voidaan myös tehdä rikoksen selvittämiseksi.

Rikosten estäminen

Vankeuslain 1 luvun 2 §:n mukaan vankeuden täytäntöönpanon tavoitteena on lisätä vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan edistämällä vangin elämänhallintaa ja sijoittumista yhteiskuntaan sekä estää rikosten tekeminen rangaistusaikana. Tutkintavankeuslain 1 luvun 3 §:n mukaan tutkintavankeuden tarkoituksena on turvata rikoksen esitutkinta, tuomioistuinkäsittely ja rangaistuksen täytäntöönpano sekä estää rikollisen toiminnan jatkaminen. Toimivaltuuksista, joita tämän tehtävän toteuttamiseksi voidaan käyttää, säädetään nimenomaisesti.

Poliisilain 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettu rikosten ennalta estäminen on käsitteenä laaja-alaisempi kuin rikoksen estäminen. Myös rikosten ennalta estäminen liittyy rikostorjunnan yläkäsitteeseen, joka kattaa rikosten paljastamisen, selvittämisen ja syyteharkintaan saattamisen, mutta myös sellaiset käsitteet kuten turvallisuus ja turvallisuuden tunne. Poliisilain esitöissä todetaan, että rikoksiin liittyvien toimenpiteiden katsotaan kuuluvan oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaamisen yläkäsitteen piiriin (HE 224/2010 vp, s. 70). Rikosten ennalta estäminen on osa poliisin ennalta estävää toimintaa, jota pyritään toteuttamaan kokonaisvaltaisesti kaikessa poliisitoiminnassa. Näin ollen käsite kytkeytyy läheisesti myös yleiseen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen (HE 242/2018 vp).

Vastaavasti laitosturvallisuuden takaamiseksi Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa on selvittävä vankilassa havaitun tai muutoin tietoon saadun, vankilaturvallisuutta vaarantavan tapahtuman tai mahdollisen rikollisen toiminnan arvioimiseksi se, mitä asiassa on katsottava tapahtuneen, kenen toimesta ja miten asiassa on syytä edetä. Johtopäätöksenä voi olla asian käsitteleminen vankilassa (vankeuden täytäntöönpanoon liittyvässä kurinpitomenettelyssä) tai sen siirtäminen poliisin käsiteltäväksi. Vankeuslain 1 luvun 3 §:n mukaan vankeus on pantava täytän-

töön siten, että täytäntöönpano on turvallista yhteiskunnalle, henkilökunnalle ja vangeille. Vankeuden täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisten on huolehdittava siitä, ettei vankeuden aikana kukaan oikeudettomasti puutu vangin henkilökohtaiseen koskemattomuuteen.

Valvonta vankilassa

Vankilan tilojen valvontaa koskeva vankeuslain säännös velvoittaa Rikosseuraamuslaitoksen valvomaan vankeja ja vankilan tiloja yleisesti. Vankilat ovat valvonnan tasoltaan erilaisia ja vankilassa voi olla valvonnan tasoltaan erilaisia osastoja.

Vankeuslain vankilaan ja vankilan osastolle sijoittamista koskevien säännösten mukaan vankia ei tule sijoittaa suljetumpaan vankilaan tai vankilan osastoon kuin vankilan järjestys ja turvallisuus sekä vankilassa pitämisen varmuus edellyttävät. Osastolle sijoittamisessa on otettava huomioon muun muassa vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen, vangin tai muun henkilön turvallisuus ja rikollisen toiminnan estäminen. Vankeuslain 5 luvun 5 §:n nojalla on mahdollisuus sijoittaa vanki varmuusosastolle sekä kohdistaa vankiin turvaamistoimenpiteitä vankeuslain 18 luvun mukaisesti. Valvontatoimivaltuuksia on mahdollista käyttää vangin yhteydenpitoon vankilan ulkopuolelle vankeuslain 12 luvun kirjeenvaihtoa, puheluita ja sähköistä viestintää koskevien säännösten nojalla sekä vankeuslain 13 luvun tapaamisia ja muita yhteyksiä vankilan ulkopuolelle koskevien säännösten nojalla. Tutkintavankeuslaissa on asiasisällöltään vastaavat säännökset.

Voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa siten turvallisuussuhkien ja järjestyksenpidon vaatimusten huomioimisen valvonnassa ja näihin tekijöihin perustuvan valvonnan kohdentamisen edellä mainituin perustein. Vankeuslain mukaisessa valvonnassa ei siten ole kyse tiettyyn henkilöön kohdennettavasta tiedonhankinnasta.

Rikosseuraamuslaitoksen toimivalta ja toiminta laitosturvallisuuden takaamiseksi on lähtökohteisesti vankien havaittavissa. Lainsäädännön perusteella Rikosseuraamuslaitoksella on oikeus tietää esimerkiksi, kenen kanssa vanki on puhelimitse yhteydessä. On myös selvää, että Rikosseuraamuslaitoksen henkilökunta tekee näkö- ja kuulohavaintoja vangeista, heidän sosiaalisista suhteistaan ja käytöksestään vankilassa. Muun muassa näistä tiedoista ja havainnoista voidaan tehdä laitosturvallisuuteen liittyviä johtopäätöksiä, mikä lieenee selvää myös vangeille.

Poliisilla on poliisilain nojalla mahdollisuus tiettyyn henkilöön kohdennettuun suunnitelmalliseen tarkkailuun. Tarkkailuun kuuluu tiettyyn henkilöön kohdennettu tiedonhankintatarkoitus, mikä erottaa sen valvonnasta. Tarkkailu voidaan toteuttaa siten, ettei tiedonhankinnan kohde havaitse olevansa havaintojen tekemisen kohteena. Poliisilain 5 luvun salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva sääntely on hyvin täsmällistä perusoikeuksiin puuttumisen edellytysten sisällön, päätöstoimivallan, menettelysääntöjen sekä oikeusturvajärjestelyjen osalta. Poliisilla on mahdollisuus käyttää salaisia tiedonhankinta- ja pakkokeinoja myös vankilassa. Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviin kuuluu laitosjärjestyksen ylläpito ja vankeusaikaisen rikollisuuden estäminen. Rikosseuraamuslaitoksella ei ole toimivaltaa salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön.

Tekninen valvonta vankilassa

Vankeuslain 16 luvun 1 §:n ja tutkintavankeuslain 11 luvun 1 §:n mukaan vankeja ja vankien käytössä olevia tiloja on valvottava vankilan järjestyksen, vankilassa pitämisen varmuuden, vankien ja muiden henkilöiden turvallisuuden sekä karkaamisen tai laitoksesta taikka avolaitoksesta luvatta poistumisen ja rikoksen estämisen edellyttämällä tavalla. Vankilassa on oltava turvallisuuden edellyttämät hälytys- ja muut tekniset turvajärjestelmät. Kyseisen säännöksen

nojalla vankiloiden yleisissä tiloissa toteutetaan teknistä valvontaa, joka tarkoittaa kuvaa välittävillä ja tallentavilla kameroilla tapahtuvaa valvontaa. Tällaista teknistä valvontaa on esimerkiksi vankilan ulkoilupihoilla ja vankien yhteisessä käytössä olevissa tiloissa, muttei vankien asuinselleissä tai WC-tiloissa.

Vankeuslain 13 luvussa säädetään tapaamisten teknisestä valvonnasta ja 18 luvussa säädetään tarkkailun ja eristämistarkkailun valvonnasta teknisillä välineillä.

Yksityisyydensuojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 16 §:ssä säädetään kameravalvonnan järjestämisestä työnantajan käyttämissä tiloissa.

Vankien rahankäytön valvonta

Vankien käytössä on Rikosseuraamuslaitoksen hankkimat maksukortit, jotka voidaan antaa vangin haltuun (vankeuslain 9 luvun 3 § ja tutkintavankeuslain 5 luvun 3 §).

Maksukorttien käytön valvonnasta ei ole säädetty, joten Rikosseuraamuslaitoksella ei ole toimivaltaa valvoa maksukortin käyttöä. Rikosseuraamuslaitoksen toimintaan ei sovelleta maksulaitoslakia (297/2010), jonka soveltamisalana on liiketoimintana tarjottava maksupalvelu. Vastaavasti lakia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (444/2017) ei sovelleta Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa. Edellä mainittuja lakeja ja niiden mukaisia valvontavaroitteita sovelletaan maksukortin myöntäneeseen ja muuhun maksupalvelua tarjoavaan maksulaitokseen. Maksukortin liikkeellelaskijan velvollisuutena on tarkkailla ja seurata maksukortin käyttöä edellä mainittujen lakien nojalla. Valvonnan tavoitteena on epätavallisten liiketoimien ja rahavirtojen havaitseminen.

Etsintäkuuluttaminen

Vankeuslain 2 luvun 2 a §:ssä säädetään tuomitun etsintäkuuluttamisesta. Pykälän mukaan Rikosseuraamuslaitos voi etsintäkuuluttaa tuomitun täytäntöönpanon aloittamista varten, jos: 1) tuomittua ei tavoiteta, eikä hänen oleskelupaikkaansa saada selville; 2) tuomittu ei noudata kuulemistä koskevaa kehoitusta; 3) tuomittu ei saavu vankilaan määrättynä ilmoittautumisajankohdaksi; 4) tuomittu ilmeisesti pakoilee täytäntöönpanoa.

Tutkintavankeuslaissa ei ole säännöstä tutkintavangin etsintäkuuluttamisesta.

Käytännössä Rikosseuraamuslaitoksen on usein etsintäkuulutettava vanki tai tutkintavanki silloin, jos tämä karkaa tai poistuu luvatta vankilasta taikka jättää palaamatta poistumisluvalta tai muulta vankilan ulkopuolelle myönnettyä luvalla.

Luettelo valvontaviranomaisista

Vankeudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (548/2015) 39 §:n mukaan vankien saatavilla tulee olla luettelo, josta käyvät ilmi vankilan tai sen henkilökunnan toimintaa valvovat viranomaiset sekä ihmisoikeuksien toteutumista valvovat toimielimet, joille vangeilla on kansainvälisten sopimusten mukaan valitus- tai kanteluoikeus. Tutkintavankeudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (549/2015) 14 §:ssä on vastaavan sisältöinen säännös.

Vankilan omaisuuden käyttö

Vankeuslain 7 luvun 1 §:n mukaan vankien käytössä tulee olla asianmukaiset asuin- ja peseytymistilat. Rikosseuraamuslaitoksen puolesta selleissä on peruskalustus, kuten sänky, pöytä, tuoli ja säilytystilaa. Sellikalustus määritellään Rikosseuraamuslaitoksen antamissa ohjeissa.

Vankeuslain 7 luvun 2 §:n nojalla vangeilla on pääsääntöisesti mahdollisuus käyttää omia vaatteitaan. Säännöksen nojalla omien vaatteiden käyttö on kuitenkin tietyillä osastoilla mahdollista evätä. Rikosseuraamuslaitos tarjoaa vankien käyttöön soveltuvan vaatetuksen ja työtoiminnassa soveltuvan työvaatetuksen.

Rikosseuraamuslaitos on antanut määräyksen Vankien asuminen ja perushuolto (19/004/2010). Määräyksen mukaan vangeille annetaan vankilaan saapuessa perushygieniapakkaus ja vangin käyttöön annetaan yhdet liinavaatteet. Rikosseuraamuslaitos on antanut määräyksen Vankien laitospaatus (1/004/2016). Määräyksessä määrätään siitä, millaisia vaatteita Rikosseuraamuslaitoksen puolesta annetaan vankien käyttöön.

Toimintoihin, vapaa-ajantoimintoihin ja perushuoltoon liittyen vankien käytettävissä on myös esimerkiksi työvälineitä, liikuntavälineitä, siivousvälineitä ja ruuanlaittovälineitä. Vankeuslain 11 luvun 4 §:n nojalla vangeille on järjestettävä kirjastopalveluja. Kirjastosta vangit voivat lainata käyttöönsä muun muassa kirjoja, lehtiä ja levyjä. Vankeuslain 12 luvun nojalla vangille voidaan myöntää lupa käyttää vankilan tietokonetta, jossa on mahdollisuus internetin tai sähköpostin käyttöön.

Vankeuslain 9 luvun 3 §:n nojalla vangin haltuun voidaan antaa Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymä maksukortti. Tällä hetkellä vangeille annetaan Rikosseuraamuslaitoksen hankkimat maksukortit, joille maksetaan vankien toimintarahat ja joille esimerkiksi omaiset voivat siirtää rahaa. Kortit annetaan suljetuissa vankiloissa kaikille vangeille ja vankien rahaliikenne vankilassa tapahtuu korttien avulla. Avolaitoksissa vangit voivat käyttää myös omia maksuvälineitään.

Tutkintavankeuslaissa on pääosin vastaavat säännökset.

Ilmoitukset ja tiedon antaminen

Vankeuslain 19 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan, jos vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla on syytä epäillä rahan ja muiden maksuvälineiden tai muun omaisuuden laillista alkuperää, asiasta on ilmoitettava poliisille.

Vankeuslain 19 luvun 2 §:n mukaan vangilta peräisin olevan tai hänelle saapuneen kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin taikka vangin puhelun tai muun sähköisen viestin sisällöstä saadaan antaa tieto poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle, jos se on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Samoin edellytyksin voidaan antaa viestistä jäljennös tai tallenne. Tiedon antamisen edellytyksenä on, että tiedon vastaanottavalla viranomaisella on oikeus tiedon saamiseen.

Vankeuslain 19 luvun 5 §:n nojalla Rikosseuraamuslaitos saa ilmoittaa poliisille: 1) vangin ottamisesta vankilaan; 2) vangin siirtämisestä toiseen vankilaan; 3) vangin osallistumisesta toimintaan vankilan ulkopuolella; 4) kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin pidättämisestä; 5) vangin tapaamisesta, tapaamisen epäamisestä ja tapaamiskiellosta; 6) vangin poistumisluvasta;

7) vangille määrätystä kurinpitorangeistuksesta; 8) vangille tai muulle henkilölle tehdystä turvatarkastuksesta; 9) kiinniottamisesta ja säilössä pidosta; 10) vängin erillään pitämisestä; 11) vängin karkaamisesta tai luvatta poistumisesta; 12) vängin vapauttamisesta. Murhasta, taposta, surmasta, törkeästä pahoinpitelystä, törkeästä raiskauksesta, törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä tai törkeästä lapsenraiskauksesta taikka yhdistelmärangeistukseen tuomitun vängin vankilasta vapauttamisesta on ilmoitettava poliisille.

Ilmoitus poliisille voidaan tehdä myös kurinpitokäsittelyssä (vankeuslain 15 luvun 3 § ja tutkintavankeuslain 10 luvun 3 §). Rikoksesta, josta vankilan johtaja on tehnyt ilmoituksen poliisille, ei saa määrätä kurinpitorangeistusta. Vankilan johtaja päättää, siirretäänkö rikos kurinpitorangeistuksen määräämisen sijasta poliisin tutkittavaksi (vankeuslain 15 luvun 16 § ja tutkintavankeuslain 10 luvun 16 §).

1.1.2 Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välinen yhteistyö

Laissa poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta (687/2009) säädetään näiden viranomaisten yhteistoimintaa rikostorjunnassa, valvontatoiminnassa tai kansainvälisessä yhteistyössä koskevat säännökset.

Lain tarkoituksena on edistää poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen (PTR-viranomaiset) yhteistoimintaa sekä yhteisten toimintalinjojen toteuttamista siten, että PTR-viranomaisille säädetty rikosten estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen (rikostorjunta), valvontaan sekä niitä koskevaan kansainväliseen yhteistyöhön liittyvät tehtävät ja yksittäiset toimenpiteet tulevat hoide-tuiksi tarkoituksenmukaisesti, tehokkaasti ja taloudellisesti. Yhteistoiminnalla tarkoitetaan rikostorjuntaan, valvontatoimintaan tai kansainväliseen yhteistyöhön liittyvän toimenpiteen suorittamista toisen PTR-viranomaisen puolesta tai apuna tämän tehtäväalueella sekä toimimista yhteistyössä PTR-viranomaisten yhteisellä tehtäväalueella.

Lain 5 §:n mukaan PTR-viranomaisten rikostiedustelu- ja rikosanalyysitoimintaa varten voidaan perustaa yhteisiä PTR-rikostiedusteluyksiköitä. Matkustajatietojen käsittelyä varten on erityinen PTR-rikostiedusteluyksikkö. PTR-rikostiedusteluyksiköissä voi toimia PTR-viranomaisten erikseen tehtävään määräämiä edustajia.

Lähemmin PTR-viranomaisten tehtävistä ja niihin liittyvistä toimivaltuuksista on voimassa, mitä niistä on erikseen kunkin viranomaisen osalta säädetty.

Valtakunnallisen PTR-rikostiedustelukeskukseen ja alueellisten PTR-rikostiedusteluryhmien toiminta on käynnistetty vuonna 2004. Käynnistämispäätös on tehty valtakunnallisessa PTR-johtoryhmässä. Samalla on sovittu, että kukin PTR-viranomainen sijoittaa PTR-rikostiedusteluyksiköihin päätoimisia virkamiehiään rikostiedustelu- ja rikosanalyysitehtäviin. Virkamiesten sijoittaminen perustuu PTR-viranomaisten keskinäisiin yhteistoimintasopimuksiin (Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annettu valtioneuvoston asetus (1126/2009)).

Kukin virkamies toimii PTR-rikostiedusteluyksikössä omaan virkaansa kuuluvilla toimivaltuuksilla ja on edustamansa PTR-viranomaisen alainen. PTR-rikostiedusteluyksikössä toimivat virkamiehet käyttävät työssään lähtökohtaisesti edustamansa PTR-viranomaisen tietojärjestelmiä sekä tallentavat hallinnonalaansa koskevan rikostiedustelutiedon edustamansa viranomaisen tietojärjestelmiin. PTR-rikostiedusteluyksiköissä toimiville virkamiehille on myös erikseen sovitulla tavalla myönnetty käyttöoikeuksia toisten PTR-viranomaisten tietojärjestelmiin. Tiedon luovutus viranomaisen tietojärjestelmästä toiselle viranomaiselle on mahdollista kunkin viranomaisen henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön mukaan yksittäistapauksissa rikosten estämiseksi, selvittämiseksi ja paljastamiseksi.

PTR-viranomaiset tekevät yhteistyötään kunkin PTR-viranomaisen tiloissa ja erilaisilla kokoonpanoilla. PTR-johtoryhmä on perustanut PTR-rikostiedusteluyksiköt ja päättänyt että Keskusrikospoliisin yhteydessä ja päivittäisohjauksessa toimiva PTR-rikostiedustelu-, ja analyysikeskus johtaa suunnitelmien, tehtävien ja tavoitemäärittelyjen ja täytäntöönpano-ohjelmien osalta muita PTR-rikostiedusteluyksiköitä. PTR-rikostiedustelu- ja analyysikeskuksen alaisuudessa toimivat muut PTR-rikostiedusteluyksiköt ovat PTR-ilmaliikenneyksikkö, PTR-meriliikenneyksikkö, PTR-maaliikenneyksikkö sekä matkustajatietoyksikkö PIU.

Rikostiedustelu- ja analyysikeskuksen päivittäisjohtovastuu on poliisilla, meriliikenneyksikön päivittäisjohtovastuu on Tullilla, matkustajatietoyksikön ja maaliikenneyksikön päivittäisjohtovastuu on poliisilla.

PTR-rikostiedusteluyksiköt eivät siis nimestään huolimatta ole varsinaisia organisaatioyksiköitä, vaan tehostetun viranomaisyhteistyön toimintamuotoja. PTR-rikostiedusteluyksiköihin sijoitetut PTR-viranomaisten virkamiehet toimivat näissä yksiköissä lähettäjäviranomaisen toimivaltuuksin ja lähettäjäviranomaisen alaisuudessa. Päivittäisestä työnjohdosta vastaa yksikköön sijoitettu päällystöön kuuluva poliisimies (HaVM 6/2009 vp, HE 26/2008 vp). Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa määritelty PTR-johtoryhmä voi sopia tarkemmin yhteistyömuodoista ja rakenteista.

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehille on aikaisemmin ollut mahdollista antaa niin sanotut erityiset poliisivaltuudet, jotka mahdollistivat Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittamisen PTR-rikostiedusteluyksikköön. Vuoden 2016 loppuun saakka voimassa olleen poliisilain (493/1995) 8 §:n mukaan Poliisihallitus saattoi antaa nimetyille henkilölle sellaisia poliisivaltuuksia, joita tämä määrättyssä tehtävässään tarvitsi. Poliisilain uudistuksen myötä tämä ei enää vuoden 2017 alusta alkaen ole ollut mahdollista. Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin välinen yhteistyö vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseksi on erityisten poliisivaltuuksien lakkaamisen jälkeen perustunut kummankin viranomaisen henkilötietojen käsittelystä annetuissa laeissa säädettyyn tietojen luovutukseen sekä virka-apuun.

1.1.3 Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset

Euroopan unionin tietosuojalainsäädäntö

Euroopan unionin tietosuojalainsäädäntö on muuttunut ja samoin lakia henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa on muutettu. Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön muutosten johdosta henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettuun lakiin on tehty ainoastaan eräitä teknisluontoisia muutoksia. Kesäkuun alusta 2019 voimaan tulleen henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019, poliisin henkilötietolaki) tavoitteena on ollut saattaa poliisin tehtävien suorittamiseksi tarpeellisten henkilötietojen käsittelyä koskeva lainsäädäntö vastaamaan Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön vaatimuksia. Laki täydentää Euroopan unionin yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679 ja rikosasioiden tietosuojadiktiivin (EU) 2016/680 yleistä täytäntöönpanolainsäädäntöä.

Valvonta- ja toimintarekisteri

Henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain (1069/2015) 7 §:n mukaan valvonta- ja toimintarekisteri sisältää laitosisjärjestyksen ylläpitämistä sekä vankien ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettujen valvontaa ja toimintaan osallistumista varten tarpeelliset tiedot. Tiedot koskevat vankien ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettujen: 1) sijoittamista Rikosseuraamuslaitoksessa ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikössä; 2) valvonnan järjestämistä ja turvallisuuden ylläpitämistä; 3) osallistumisvelvollisuuden täyttämistä ja muuhun toimintaan

osallistumista sekä maksettua käyttörahaa, toimintarahaa ja palkkaa sekä siitä tehtäviä pidätyksiä; 4) koulutusta, työkokemusta ja sosiaalista tilannetta; 5) arviota työ- ja toimintakyvystä, rangaistusajan suunnitelmaa sekä muita toimintaan sijoittamista varten tehtyjä arviointeja ja suunnitelmia; 6) yhteyksiä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle mukaan lukien kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä; 7) vapautumisen valmistelua ja vapauttamissuunnitelmaa; 8) kurinpitotorikkomusta ja sen seuraamusta; 9) karkaamista ja avolaitoksesta luvatta poistumista, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityöluopaehtojen rikkomista sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomista; 10) vapauttamista ja vankilasta tai muusta säilytystilasta poistumisesta ilmoittamista asianomistajalle sekä sitä koskevaa asianomistajan pyyntöä ja yhteystietoja.

Turvallisuustietorekisteri

Henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 8 §:n mukaan turvallisuustietorekisteri sisältää vankilassa tai vankilasta käsin tapahtuvan taikka vankeusaikaisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja selvittämiseksi sekä laitosturvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisia tietoja henkilöistä, joiden on syytä epäillä: 1) syyllistyvän tai syyllistyneen rikokseen, josta saatetaan seurata vankeutta; tai 2) myötävaikuttavan tai myötävaikuttaneen rikokseen, josta saattaa seurata enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta.

Turvallisuustietorekisteri voi sisältää rekisteröityä koskevia: 1) seurantaperustetta koskevia tietoja; 2) osoitetietoja; 3) kirjeenvaihtotietoja sekä tapaamisia, puheluja ja muita teleyhteyksiä koskevia tietoja; 4) luvattomia esineitä ja aineita koskevia tietoja; 5) tili- ja rahaliikennetietoja; 6) vankilatapahtumatietoja, rikokseen syyllistymistä tai vankilan turvallisuutta vaarantavaa tapahtumaa koskevia vihjetietoja taikka muita turvallisuustietoja; 7) rekisteröityyn liitettävissä olevaa yritystä, yhteisöä tai muuta organisaatiota koskevia tietoja; 8) rikollisjärjestötietoja; 9) henkilösuhdetietoja sekä 10) ajoneuvotietoja. Rekisteri voi sisältää tietoja myös muista poikkeuksellisista turvallisuutta vaarantavista tapahtumista vankilassa sekä tällaisiin tapahtumiin liittyvistä henkilöistä. Muuta henkilöä kuin vankia tai Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua koskeva rekisterin käyttötarkoituksen kannalta välttämätön tieto voidaan tallettaa rekisteriin, jos henkilön voidaan perustellusti epäillä syyllistyvän rikokseen tai vaarantavan vankilan turvallisuutta.

Lain 13 §:n mukaan turvallisuustietorekisterin tietoja saavat käsitellä vain Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön erikseen nimeämät Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet.

Turvallisuustietorekisteri on Rikosseuraamuslaitoksen muista tietojärjestelmistä teknisesti erillinen rekisteri.

Lain 31 §:n mukaan rekisteröidyllä ei ole tarkastusoikeutta turvallisuustietorekisterin tietoihin. Rekisteröidyllä ei ole oikeutta saada myöskään tietoa siitä, onko hänet rekisteröity turvallisuustietorekisteriin. Tietosuoja-valtuutettu voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa rekisteröityä koskevien tietojen lainmukaisuuden.

Lain 34 §:n mukaan tieto on poistettava turvallisuustietorekisteristä viimeistään 10 vuoden kuluessa viimeisestä merkinnästä.

Tietojen luovuttaminen poliisille ja muille esitutkintaviranomaisille

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 29 §:ssä säädetään salassa pidettävien tietojen antamisen toiselle viranomaiselle. Pykälän 1) kohdan mukaan viranomainen

voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty.

Henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 14 §:n mukaan Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa poliisille rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevia yksilöityjä tietoja, jos tiedot ovat tarpeen rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi, etsintäkuulutetun henkilön kiinnittämiseksi taikka henkilön luotettavuutta edellyttävää poliisin lupaa tai hyväksyntää varten.

Henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 20 §:n mukaan Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa myös Tullille rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat yksilöidyt tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi.

Henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 21 §:n mukaan Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa myös Rajavartiolaitokselle rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat yksilöidyt tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rajavalvontaa varten, henkilöiden tavoittamiseksi taikka rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi taikka henkilön luotettavuutta edellyttävää rajavartiolaitoksen lupaa tai hyväksyntää varten.

Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa poliisille, pääesikunnalle, Tullille ja Rajavartiolaitokselle henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 26 §:n mukaisesti turvallisuustietorekisterin tietoja, jotka ovat välttämättömiä turvallisuustietorekisterin mukaisiin käyttötarkoituksiin.

Voimassa oleva lainsäädäntö ei mahdollista Rikosseuraamuslaitoksen oma-aloitteista tiedon luovuttamista muutoin kuin vankeuslain 19 luvussa säädettyissä tilanteissa.

Poliisilain 4 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan poliisilla on päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat maksutta ja salassapitovelvollisuuden estämättä, jollei sellaisen tiedon tai asiakirjan antamista poliisille tai tietojen käyttöä todisteena ole laissa nimenomaisesti kielletty tai rajoitettu.

Sosiaalihuollon tietojen ja potilastietojen oma-aloitteista luovuttamista laajennettiin vuonna 2015. Muutoksia tehtiin lukuisiin lakeihin, muun muassa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin (812/2000) ja potilaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin (785/1992). Viranomaisten vaitiota koskevia säännöksiä muutettiin siten, että viranomaisille ja muille toimijoille annettiin salassapitovelvollisuuden estämättä oma-aloitteinen oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot. Lainmuutosten esitöissä (HE 333/2014 vp) todetaan, että voimassa olevien säännösten mukaan viranomaisten välinen tietojen vaihtaminen edellyttää pääsääntöisesti tietoja tarvitsevan viranomaisen esittämää pyyntöä, eivätkä viranomaiset ja muut toimijat lähtökohtaisesti voi luovuttaa tietoja oma-aloitteisesti. Tietojen luovuttaminen siten, että tiedon antaminen perustuu toisen viranomaisen pyyntöön, on koettu ongelmalliseksi väkivallan ehkäisyssä ja ennalta estämisessä. Yleinen ongelma on se, ettei poliisi tiedä toisella

toimijalla olevista tiedoista, eikä tämän vuoksi osaa pyytää tietoja toiselta viranomaiselta. Pahimmillaan tilanne johtaa siihen, että vakava väkivallanteko ehtii tapahtua, ennen kuin poliisi saa mitään tietoa.

Tietojen luovuttamisen osalta henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 24 §:ssä säädetään, että lain 14—23 §:ssä tarkoitetut tiedot voidaan antaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti. Lain 26 §:ssä säädetyn turvallisuustietorekisterin osalta ei ole säädetty tietojen antamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla. Tietojen luovuttamisesta lain 14—23 §:n osalta päättää lain 24 §:n mukaan rekisterinpitäjä tai sen määräämä Rikosseuraamuslaitoksen virkamies. Turvallisuustietorekisterin osalta siitä, kuka päättää tiedon luovuttamisesta, ei ole säädetty.

Tietojen luovuttamisesta teknisten rajapintojen ja katseluyhteyksien avulla viranomaisten välillä sekä tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinnasta säädetään 1.1.2020 voimaan tullessa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019, tiedonhallintalaki). Yleislakina tiedonhallintalain tarkoituksena on vähentää tarvetta säätää erityislainsäädännössä teknisluonteisesta tietojen luovutustavasta sekä mahdollistaa erityissääntelyn purkamista. Tiedonhallintalaissa säädetään mahdollisuudesta avata katseluyhteys tai tekninen rajapinta viranomaisen tietojärjestelmään.

1.2 Lainsäädäntö Pohjoismaissa

1.2.1 Ruotsi

Ruotsin rikosseuraamusviranomaisen (Kriminalvården) oikeus vankia koskevaan tiedon käsittelyyn perustuu Ruotsin julkisuus- ja salassapitolakiin (offentlighets- och sekretesslag (2009:400)). Rikosseuraamusviranomaisen toimialan säännökset tiedon käsittelystä on vuonna 2018 uudistettu Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön mukaisiksi.

Rikostietolain (Brottsdatalag (2018:1177)) mukaan rikosseuraamusviranomaisella on oikeus käsitellä henkilötietoja vain sen ollessa välttämätöntä, jotta toimivaltainen viranomainen voi torjua rikoksia, estää ja havaita rikollista toimintaa, selvittää ja kirjata rikoksia, panna rikosoikeudellisia seuraamuksia täytäntöön ja ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

Rikosseuraamusviranomainen saa käsitellä turvallisuuteen liittyvää tietoa turvallisuustietorekisterissä rikosentorjuntaa, rikosten ennaltaehkäisyä ja rikosten toteamista varten sekä laitosten järjestyksen turvaamiseksi ja muuta rikosseuraamusviranomaisen toimintaa varten (laki rikosseuraamusviranomaisen henkilötietojen käsittelystä rikostietolain alueella, lag om kriminalvårdens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område (2018:1699)).

Rikosseuraamusviranomaisen henkilötietojen käsittelyn oikeudellisena lähtökohtana on, että tietoja saa käsitellä vain niin kauan kuin se on välttämätöntä tutkintavankeuden toimeenpanon ja rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten, rikosentorjuntaa, estämistä tai havaitsemista varten taikka muiden viranomaisen avustamiseksi laissa säädettyissä tilanteissa taikka kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti.

Rikosseuraamusviranomainen ylläpitää turvallisuustietorekisteriä, jossa sillä on oikeus käsitellä tietoja tutkintavankiloissa ja rikosseuraamusviranomaisen hoitoyksiköissä sekä muussa rangaistusten täytäntöönpanossa suoritettavaa rikosentorjuntaa, rikosten ennaltaehkäisyä ja rikosten havaitsemista varten. Turvallisuustietorekisterissä saa myös käsitellä tietoja järjestyksen varmistamiseksi tutkintavankiloissa, rikosseuraamusviranomaisen yksiköissä ja rikosseuraamusvi-

ranomaisen muussa toiminnassa (asetus rikosseuraamusviranomaisen henkilötietojen käsittelystä rikostietolain alueella, förordning om kriminalvårdens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område (2018:1746)).

Erityislainsäädännön mukaan rikosseuraamusviranomaisella on lisäksi velvollisuus laissa määritellyissä tapauksissa luovuttaa tietoja muun muassa henkilön rikostaustasta tai rangaistuksen täytäntöönpanon alkamisesta tai päättymisestä sekä täytäntöönpanosta vankilan ulkopuolisessa laitoksessa. Tietoja on luovutettava kokonaismaanpuolustuksen henkilöstöosastolle, kansalliselle vakuutusviranomaiselle, poliisille, suojelupoliisille, eläkeviranomaiselle sekä tulliviranomaiselle (asetus tietystä tiedusteluvollisuudesta rikosseuraamusviranomaisessa, förordning om viss underrättelseskyldighet för Kriminalvården (2018:1747)).

Rikosseuraamusviranomaisella on myös yhteistyövelvollisuus luovuttaa tietoja toiselle viranomaiselle järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi (laki yhteistyöstä järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa, lag om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet (2016:774)). Lain tarkoituksena on ennaltaehkäistä, torjua ja havaita järjestäytyntä rikollisuutta, joka on vakavaa tai mittavaa ja joka on ryhmissä järjestäytyntä tai systemaattista. Lain mukaan viranomaisen on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus luovuttaa toiselle viranomaiselle saamiaan tietoja, jos se on tarpeellista vastaanottavan viranomaisen toiminnalle. Tietoja ei kuitenkaan saa luovuttaa, jos niiden salassapitosyyt ovat tärkeämpiä kuin tietojen luovuttamisen syyt.

Tietojen käsittely on rajoitettu siten, että vain niillä virkamiehillä, jotka tarvitsevat tietoja virkatehtäviensä suorittamiseksi, on pääsy rekistereihin.

Tietojen luovuttamisen lähtökohtana on Ruotsissa julkisuus- ja salassapitolaki. Pääsäännön mukaan henkilötiedot ovat salassa pidettäviä, mutta lakiin sisältyy useita poikkeuksia ja myös velvollisuuksia viranomaisille oma-aloitteisesti luovuttaa tietoa muiden viranomaisten käyttöön. Salassa pidettävä tieto voidaan luovuttaa toiselle viranomaiselle, jos on ilmeistä, että tiedon luovuttamisesta seuraava etu on suurempi kuin salassapidon syy. Tämä merkitsee sitä, että viranomaisilla on mainituissa tapauksissa oikeus ja velvollisuus vaihtaa tietoa salassapitosäännösten estämättä.

Poliisiviranomaisille, suojelupoliisille, talousrikollisuusviranomaiselle ja syyttäjälaitokselle voidaan myöntää suora pääsy turvallisuustietorekisteriin, jos kysymyksessä on rikostietolain tarkoituksen mukainen rikoksen torjunta, estäminen tai havaitseminen vankilassa tai tutkinta-vankilassa (lag om kriminalvårdens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område).

Ruotsin rikosseuraamusviranomaisen osallistuu säännönmukaisesti tiedustelukokouksiin, joissa esimerkiksi poliisiviranomaisen voi luovuttaa toisille viranomaisille saamiaan tietoja tai asiakirjoja. Tämä tietojenvaihto perustuu kunkin viranomaisen omiin säännöksiin.

Rikosseuraamusviranomaisella ei ole esitutkintavaltuuksia eikä siten esimerkiksi toimivaltaa käyttää pakkokeinolaissa tarkoitettua puhelun salaista kuuntelua.

Vuodesta 2008 alkaen yhdeksän viranomaista, mukaan lukien rikosseuraamusviranomaisen, tekee yhteistyötä törkeän järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi yhteistyöneuvostossa (samverkansrådet). Yhteistyön keskiössä on terrorismin ja rahanpesun vastainen työ sekä hyvinvointivaltiota vastaan kohdistuvan rikollisuuden ehkäisy. Yhteistyön edistämiseksi ja kansallisten linjausten päättämistä varten yhteistyöneuvostolla on ns. operatiivinen neuvosto (operativa

rådet), joka koostuu suojelupoliisin, poliisi-, syyttäjä-, talousrikollisuus-, vero-, rikosseuraamus-, ulosotto-, rajavartiolaitos-, tullin-, vakuutus-, maahanmuutto- ja työllisyysviranomaisten edustajista. Rikosseuraamusviranomainen on tässä toiminnassa jatkuvassa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Kysymys on rakenteellisesta yhteistyöstä, joka perustuu hallituksen tahoon, mutta jolle ei ole säädöspohjaa.

1.2.2 Islanti

Islannin lainsäädäntöön ei sisälly tyhjentävää luetteloa siitä, mitä vankilan turvallisuuteen liittyvää tietoa Islannin rikosseuraamusviranomainen saa käsitellä. Pääsäännön mukaan rikosseuraamusviranomaisella tai vankilalla on oikeus käsitellä vangin henkilötietoja, mukaan lukien arkaluontoisia tietoja, siinä laajuudessa kuin sitä on pidettävä välttämättömänä laitoksen toimintaa ajatellen (Lög um fullnustu refsinga, 15/2016).

Rikosseuraamusviranomaisella on pyynnöstä oikeus luovuttaa vankia koskevaa tietoa poliisille esitutkintaa varten. Rikosseuraamusviranomaisella on myös oikeus omasta aloitteestaan luovuttaa vankia koskevia tietoja, jos on syytä epäillä rikosta.

Rikosseuraamusviranomainen ja poliisi tekevät yhteistyötä eri muodoissa. Rikosseuraamusviranomaisella on rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain mukaan pääsy kansalliseen poliisirekisteriin. Rikosseuraamusviranomainen lähettää tietosuojaviranomaisen myöntämällä luvalla poliisille kansalliseen poliisirekisteriin rekisteröintiä varten luettelon kaikista vankeusrangaistuksia suorittavista tai täytäntöönpanoa odottavista taikka ehdonalaisesti vapautetuista vankeista ja heidän valvonnastaan. Poliisi lähettää säännönmukaisesti rikosseuraamusviranomaisille luettelon tuntemistaan rikollisjengien jäsenistä. Tämä yhteistyö perustuu käytäntöön eikä ole lakisääteistä. Rikosseuraamusviranomaisen ja poliisin mahdollisesta laajemmasta yhteistyöstä on keskusteltu, mutta tällä hetkellä sellaista ei ole.

1.2.3 Norja

Norjan rikosseuraamusviranomaisen (Kriminalomsorgen) tiedon käsittelystä säädetään kattavasti Norjan rangaistusten täytäntöönpanosta annetussa laissa (straffegjennomføringsloven). Norjassa ei kuitenkaan lain tasolla ole määritelty tarkemmin, kenellä rikosseuraamusviranomaisessa on toimivalta käsitellä tietoja.

Rikosseuraamusviranomaisella on oikeus käsitellä henkilötietoja, jotka ovat välttämättömiä rangaistusten ja pakkokeinojen suunnittelemiseksi sekä niiden hallinnoimiseksi ja täytäntöönpanemiseksi sekä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Henkilötietoja on oikeus käsitellä myös sen varmistamiseksi, että vangeilla ja tuomituilla on tyydyttävät olosuhteet rangaistuksen täytäntöönpanon aikana ja heidän rangaistusajan sisällön turvaamiseksi siten, että se osaltaan ehkäisee uutta rikollisuutta.

Rikosseuraamusviranomaisella on tuomittujen ja muiden vankien lisäksi oikeus käsitellä sellaisten henkilöiden henkilötietoja, jotka ovat olleet yhteydessä tuomittuihin ja muihin vankeihin tai jotka ovat yrittäneet saada yhteyden heihin.

Rikosseuraamusviranomaisen, poliisin ja syyttäväviranomaisen välisestä henkilötietojen käsittelystä ja tiedonvaihdesta säädetään erikseen. Tämän tietojenvaihdon varmistamiseksi on säädetty erityisestä tietojärjestelmästä, ns. Infoflyt-järjestelmästä (straffegjennomføringsloven).

Rikosseuraamusviranomaisella on oikeus käsitellä tuomittujen ja vankien henkilötietoja Infoflyt-järjestelmässä, jos se on välttämätöntä a) pakovaaran ehkäisemiseksi tai paon estämiseksi

pakovaaraa arvioitaessa; b) sen ehkäisemiseksi ja estämiseksi, että joku vankilan ulkopuolelta auttaisi vankia pakenemaan; c) panttivangiksi oton ehkäisemiseksi ja estämiseksi; d) järjestäytyneen rikollisuuden, terrorismin, väkivaltaisen ekstremismin tai muun vakavan rikollisuuden ehkäisemiseksi ja estämiseksi tutkintavankeuden, rangaistuksen tai muun rikosoikeudellisen seuraamuksen täytäntöönpanon aikana, tai e) vankien ja tuomittujen sekä muiden erityistä suojelua tarvitsevien henkilöiden turvallisuuden varmistamiseksi.

Sille, milloin tietoa saa käsitellä Infoflyt-järjestelmässä, on asetettu arviointikriteerejä. Näitä ovat muun muassa rikoksen tyyppi ja vakavuus, rangaistuksen pituus, tekijän rikoshistoria ja aikaisemmat rangaistuksen täytäntöönpanot. Tietojen käsittelyn on oltava aina välttämätöntä.

Jos vanki tai tuomittu on rekisteröity Infoflyt-järjestelmään, on rikosseuraamusviranomaisella oikeus käsitellä myös henkilötietoja, jotka koskevat vierailijoihin, puhelimitse tai kirjeitse vankiin yhteydessä oleviin, vangin perheenjäseniin, ystäviin, tuttaviiin ja muihin, jotka pyrkivät yhteyteen vangin tai tuomitun kanssa tai joiden kanssa vanki pyrkii yhteyteen. Rikosseuraamusviranomaisella voi käsitellä myös muiden kuin edellä mainittujen henkilöiden henkilötietoja, jos tämä on välttämätöntä henkilön oman taikka vangin tai tuomitun tai muun erityistä suojelua tarvitsevan henkilön turvallisuuden varmistamiseksi.

Rikosseuraamusviranomaisella on velvollisuus ilmoittaa asianomaisille henkilötietojen rekisteröinnistä Infoflyt-järjestelmään samoin kuin siitä, että rekisteröidyt tiedot voidaan luovuttaa poliisille tai syyttäjälle. Ilmoittamisesta voidaan kuitenkin luopua, jos se on välttämätöntä Infoflyt-järjestelmästä säädettyjen päämäärien turvaamiseksi tai kansallisen tai julkisen turvallisuuden turvaamiseksi, jos tiedot on saatu poliisin turvallisuuspalvelulta tai jos rekisteröity ei ole vanki tai tuomittu, eikä häntä koskevia asiatietoja ole Infoflyt-järjestelmässä.

Infoflyt-järjestelmään rekisteröidyllä henkilöllä on pyynnöstä oikeus saada tieto siitä, mitä tietoja hänestä on kerätty rekisteriin ja siitä, onko tietoja luovutettu poliisille tai syyttäjälle. Tämä tiedonsaantioikeus voidaan kuitenkin evätä, jos se on välttämätöntä Infoflyt-järjestelmästä säädettyjen päämäärien turvaamiseksi tai kansallisen tai yleisen turvallisuuden turvaamiseksi taikka jos tiedot on saatu poliisin turvallisuuspalvelulta.

Rikosseuraamusviranomaisella on salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tietoja Infoflyt-järjestelmästä poliisille tai syyttäjälle, jos se on välttämätöntä Infoflyt-järjestelmästä säädettyjen päämäärien turvaamiseksi tai jotta poliisi voi tehdä rekisteröityä koskevan riskiarvion. Tietojen luovuttaminen tapahtuu tällöin rikosseuraamusviranomaisen omasta aloitteesta.

Tietosuojavaltuutettu (Datatilsynet) valvoo Infoflyt-järjestelmän käyttöä ja tarkastaa rekisteröidyn pyynnöstä rekisteröityjen tietojen asianmukaisuuden. Tämä ei kuitenkaan koske poliisin turvallisuustietorekisteristä saatuja tietoja. Tietosuojavaltuutettu ei myöskään saa antaa rekisteristä sellaisia tietoja, jotka rikosseuraamusviranomaisella tai poliisilla on lain mukaan merkinnyt ei-tiedoksi annettaviksi rekisteröidylle.

Asetuksella voidaan säätää muun muassa yhteistyöstä poliisin kanssa, tiedottamisvelvollisuudesta, virheiden käsittelystä, valitusmahdollisuuksista, tietojen tallentamisesta, valvonnasta ja tietoturvallisuudesta. Lakia täsmentävää asetusta ei vielä ole annettu, mutta rikosseuraamusviranomaisella on julkaissut kaksi Infoflyt-järjestelmää koskevaa kiertokirjettä, jotka käsittelevät asian käsittelyä Infoflyt-järjestelmässä, muun muassa vaitiolovelvollisuutta sekä tiedonvaihtoa rikosseuraamusviranomaisella ja poliisin tai syyttäjäviranomaisen välillä.

1.2.4 Tanska

Tanskassa viranomaisten, mukaan lukien rikosseuraamusviranomaisen (Kriminalforsorgen), oikeudesta käsitellä henkilötietoja säädetään viranomaisten henkilötietojen käsittelystä annetussa laissa (retshåndhaevelsesloven), joka on yleislaki.

Tanskan rikosseuraamusviranomaisen vankeja koskevan tiedon käsittelystä säädetään Tanskan rangaistusten täytäntöönpanosta annetussa laissa (straffuldbyrdelsesloven). Tanskassa ei lain tasolla ole määritelty tarkemmin, kenellä rikosseuraamusviranomaisessa on toimivalta käsitellä tietoja. Rikosseuraamusviranomaisen tiedon käsittelyä koskevat säännökset uudistettiin vastikään ja uudistukset tulivat voimaan helmikuussa 2019.

Rikosseuraamusviranomaisella on oikeus kerätä, käsitellä ja luovuttaa toiselle viranomaiselle tietoa, joka koskee vankeja tai henkilöitä, joiden kanssa vanki on ollut yhteyksissä. Edellytyksenä on, että vankilan turvallisuus ja järjestys taikka rikosseuraamusviranomaisen tai toisen viranomaisen toiminta radikalisaation ja ekstremismin ehkäisemiseksi tai rikoksen torjumiseksi tätä vaativat. Oikeusministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä rikosseuraamusviranomaisen toiminnasta (66 b §).

Lain esitöiden mukaan rikosseuraamusviranomaisella on oikeus omasta aloitteestaan aloittaa tiedustelutoiminta, jonka tarkoituksena on kerätä vankeja koskevia tietoja muille viranomaisille, mukaan lukien keskusrikospoliisille (Rigspolitiet) ja poliisin tiedustelupalvelulle (Politiets efterretningstjeneste, PET). Tiedonkeruun on kuitenkin pysyttävä rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain rajoissa eikä vankeihin tai henkilöihin, joihin vangit ovat yhteydessä, saa kohdistua toimenpiteitä, joista ei ole säädetty laissa. Tiedonkeruu ei myöskään saa olla laajempaa kuin mitä viranomaisten henkilötietojen käsittelystä annetussa laissa säädetään.

Vankilahenkilökunnalla tai muilla ei ole oikeutta käyttää tietoja tutkiakseen rikoksia, joihin tutkintavanki on syyllistynyt ennen tutkintavankeutta (rikosprosessilain, retsplejeloven, 774 §). Tietoja saa kuitenkin tarvittaessa käyttää tutkintavankeuden aikana tehtyjen rikosten selvittämiseksi.

Rikosseuraamusviranomainen tekee tiivistä yhteistyötä Tanskan keskusrikospoliisin ja poliisin tiedustelupalvelun kanssa. Yhteistyö koskee turvallisuuskysymyksiä yleisellä tasolla samoin kuin yksittäisiä vankeja ja heitä koskevia tietoja. Rikosseuraamusviranomainen pyrkii vahvistamaan turvallisuutta muun muassa siten, että rikosseuraamusviranomaisen tiloihin voitaisiin tulevaisuudessa asettaa poliisimies yhteistyön parantamiseksi. Asiasta ei kuitenkaan ole säännöksiä.

1.3 Nykytilan arviointi

1.3.1 Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten tehtävät ja toimivalta

Rikoksen selvittäminen

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa poliisille kuuluvien tehtävien ja toimivaltuuksien osoittamisesta muulle viranomaiselle. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 67/2016 vp todennut, että yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen on lainsäädännössä osoitettu poliisin tehtäväksi. Lähtökohtaisesti poliisille kuuluvien tehtävien ja toimivaltuuksien osoittaminen muulle viranomaiselle on poikkeuksellista ja edellyttää erityisiä perusteita. Perustuslakivaliokunta on aikaisemmissa lausunnoissaan katsonut, että poliisin käytössä

olevien toimivaltuuksien kanssa samojen valtuuksien säätäminen muulle viranomaiselle ei välttämättä ole sopusoinnussa perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin kuuluvan välttämättömyysvaatimuksen näkökulmasta (PeVL 10/2016 vp, s. 3, PeVL 49/2014 vp, s. 2/I, PeVL 37/2002 vp, s. 1—2 ja PeVL 2/1996 vp, s. 3/I). Valiokunta on painottanut, että poliisilla on perusoikeuksiin puuttumista sisältävien valtuuksien käyttöön erityinen koulutus ja kokemus.

Euroopan kidutuksen ja epäinhimillisen sekä halventavan kohtelun ja kidutuksen vastaisen sopimuksen noudattamista valvova komitea (CPT) on useissa tutkintavankeuteen liittyneissä raporteissaan korostanut rikostutkinnan ja rangaistusten täytäntöönpanon erillisyyttä. CPT:n kannanotoissa on vakiintuneesti katsottu, että rikosten selvittämisen ja vapautensa menettäneiden säilyttämisen tulisi tapahtua toisistaan erillään (esim. CPT/Inf (2017)5-part, CPT/Inf (2015)25, CPT/Inf (2009)5, CPT/Inf(2004)20).

Rikosseuraamuslaitoksella ei ole toimivaltaa käyttää esitutkintalaissa, pakkokeinolaissa tai poliisilaissa säädettyjä toimivaltuuksia. Rikosseuraamuslaitoksen valvonta- ja tarkastustoimivaltuuksien käytön ja niiden avulla kerättävän tiedon tulee liittyä Rikosseuraamuslaitoksesta annetussa laissa (953/2009), vankeuslaissa, tutkintavankeuslaissa, sekä yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetussa laissa Rikosseuraamuslaitokselle säädettyjen tehtävien toteuttamiseen.

Koska Rikosseuraamuslaitos ei ole esitutkintaviranomainen sen toimivaltuudet eivät voi perustua rikosten selvittämiseen. Näin ollen Rikosseuraamuslaitoksen kohdassa 1.1. lähemmin käsitellyjä toimivaltuuksia ja turvallisuustietorekisterin tietojen käsittelyn edellytyksiä koskeviin säännöksiin olisi perusteltua tehdä muutokset siten, että rikosten selvittäminen toimenpiteiden edellytyksenä poistetaan säännöksistä.

Tekninen valvonta vankilassa

Vankeuslain 16 luvun 1 §:ssä säädetään yleisesti vankien ja vankien käytössä olevien tilojen valvonnasta. Käytännössä suurta osaa vankilan tiloista valvotaan kameravalvonnalla. Kamera-valvonta on toteutettu 16 luvun 1 §:n yleisluonteisen säännöksen nojalla. Yksityiskohtaisemmin vankeuslaissa säädetään vain teknisestä valvonnasta tapaamisten, tarkkailun ja eristämistarkkailun yhteydessä. Yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 16 §:ää voidaan soveltaa myös vankilassa tapahtuvaan kameravalvontaan siltä osin kuin valvonta kohdistuu työntekijöihin. Säännöstä ei kuitenkaan ole laadittu vankilaturvallisuuden edellyttämää valvontaa silmällä pitäen.

Vankeuslaissa olisikin perusteltua säätää nykyistä täsmällisemmin siitä, millä edellytyksillä ja missä tiloissa teknistä valvontaa voidaan käyttää.

Vankien rahankäytön valvonta

Maksukorttien käytön valvonnasta ei ole säädetty. Pelkästään se, että vankien käytössä oleva maksukortti on Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymä, ei synnytä Rikosseuraamuslaitokselle toimivaltaa maksukortin käytön valvontaan. Käteisen rahan käytöstä luopumisen jälkeen maksukorttitilien käytön valvonta on Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa katsottu välttämättömäksi sen varmentamiseksi, ettei maksukorttitilejä voida käyttää rikolliseen toimintaan.

Vankiloissa on esimerkiksi havaittu tapauksia, joissa vankien tileillä on liikkunut tietyllä aikavälillä huomattavan suuria summia rahaa pieninä tilisiirtoina. Vaikuttaa ilmeiseltä, että näissä tapauksissa kyse on ollut vankilassa tapahtuvasta huumausainekaupasta.

Maksukorttitilien rahaliikenteen seurannan mahdollistava säännös olisi perusteltu sen vuoksi, ettei Rikosseuraamuslaitoksen maksukorttijärjestelmää käyttäen ole mahdollista tehdä esimerkiksi rahanpesuun tai huumausainekauppaan liittyviä rikoksia. Järjestelmän ja sen sisällä tapahtuvan rahaliikenteen valvonta maksukortin liikkeellelaskijan toimesta keskittyy niihin velvoitteisiin, joita maksulaitoksilla on rahanpesuun tai terrorismiin liittyen. Maksukortin liikkeellelaskijan velvollisuutena on valvoa maksukortin käyttöä epätavallisten liiketoimien ja rahavirtojen havaitsemiseksi. Maksulaitos ei kuitenkaan valvo korttien käyttöä vankilaturvallisuuden ylläpitämiseksi. On perusteltua arvioida, tulisiko Rikosseuraamuslaitokselle antaa tällainen valvontavaltuus.

Etsintäkuuluttaminen

Vankeuslaissa tai tutkintavankeuslaissa ei ole säännöstä vangin tai tutkintavangin etsintäkuuluttamisesta, jos tämä karkaa tai on muuten luvatta vankilan ulkopuolella, vaikka käytännössä näissä tilanteissa vangin tai tutkintavangin etsintäkuuluttaminen on usein välttämätöntä. Muilta osin seuraamusten täytäntöönpanoa koskevista laeissa on pyritty kattavasti sääntelemään tilanteet, joissa Rikosseuraamuslaitos voi tehdä etsintäkuulutuksen. Sääntelyä olisi perusteltua tämentää.

Luettelo valvontaviranomaisista

Valtioneuvoston asetuksessa vankeudesta on säännös siitä, että vankien saatavilla tulee olla luettelo vankilan toimintaa valvovista viranomaisista. Vankeuslaissa ei kuitenkaan ole asetuksenantovaltuutta säätää asiasta.

Vankilan omaisuuden käyttö

Rikosseuraamuslaitoksen vankien käyttöön antaman omaisuuden käytön epäämisestä ei ole tällä hetkellä erikseen säädetty. Vankeuslain 9 luvun 1 §:n säännös vangin oman omaisuuden hallussapidon epäämisestä ei suoraan sovellu vankien käyttöön annettuun omaisuuteen. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja yhdyskuntaseuramusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta (HE 263/2016 vp) muutettiin säännöksiä niin, että vankien haltuun voidaan antaa Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymät maksukortit. Esityksen perusteluissa viitattiin maksukortin hallussapidon epäämiseen vankeuslain 9 luvun 1 §:n nojalla.

Käsitellessään edellä mainittua hallituksen esitystä lakivaliokunta piti mietinnössään (LaVM 4/2017 vp) epäselvänä ehdotettua sääntelyä maksukortin haltuun antamisen epäämisestä. Valiokunta myös kiinnitti huomiota siihen, että haltuun antamisen epäämistilanteet voivat koskea myös muuta vankilan vangin haltuun antamaa omaisuutta kuin maksukortteja, minkä vuoksi asiaa tulisi arvioida laaja-alaisemmin kuin vain maksukorttien osalta. Valiokunta katsoikin, ettei tuolloin käsiteltävänä olleen esityksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä ole perusteltua eikä tarkoituksenmukaista sisällyttää vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin erityisiä säännöksiä maksukortin haltuun antamisen epäämisestä, vaan tarvittaessa asiaa tulee arvioida laaja-alaisemmin erikseen.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ratkaisussaan EOAK/252/2018 lakivaliokunnan tavoin kiinnittänyt huomiota maksukortin hallussapitoa koskevien säännösten tulkinnanvaraisuuteen. Apulaisoikeusasiamies piti tulkinnanvaraisena, voidaanko omaisuuden haltuun antamisen epäämistä koskevia säännöksiä soveltaa maksukortin hallussapitoon. Apulaisoikeusasiamies piti

perusteltuna ja tarpeellisenä arvioida lainsäädännön muutostarve siltä osin kuin kyse on Rikosseuraamuslaitokselle kuuluvan omaisuuden antamisesta vangille haltuun maksukortit mukaan luettuna.

Lakivaliokunnan ja apulaisoikeusasiamiehen kannanottojen perusteella on syytä arvioida, onko vankien käyttöön annettavaa omaisuutta koskeva sääntely riittävän täsmällistä.

Ilmoitukset ja tiedon antaminen

Vankeuslain 19 luvun 1 §:ää olisi perusteltua muuttaa siten, että pykälään koottaisiin kaikki 1 ja 2 §:ssä säädetty seikat, joista tulee tai voidaan ilmoittaa poliisille tai muille esitutkintaviranomaisille taikka syyttäjälle. Säännökseen olisi perusteltua lisätä poliisin lisäksi muut esitutkintaviranomaiset.

Pykälään olisi vankilaturvallisuuden ja yhteiskunnan turvallisuuden sekä rikosten estämisen vuoksi perusteltua myös lisätä uusi 3 momentti Rikosseuraamuslaitoksen oikeudesta ilmoittaa Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmenneitä tietoja tapahtumista ja henkilöistä, joiden voidaan perustellusti arvioida liittyvän rikolliseen toimintaan. Kyse olisi Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten toimivaltuuksiensa ja tehtäviensä puitteissa tekemistä tapahtumiin tai henkilöihin liittyvistä havainnoista poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle ilmoittamisesta. Esitys sisältää ehdotuksen kyseisten tietojen henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 7 §:n mukaiseen valvonta- ja toimintarekisteriin kirjaamiseksi.

1.3.2 Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välinen yhteistyö

Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetussa laissa säädetään siitä, kuinka mainittujen viranomaisten yhteistyö niille säädettyjen tehtävien hoitamisessa järjestetään. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehille on aikaisemmin ollut mahdollista antaa niin sanotut erityiset poliisivaltuudet, mikä mahdollisti yhteistyön PTR-viranomaisten kanssa PTR-rikostiedusteluyksikössä. Poliisilain uudistuksen myötä tämä ei enää vuoden 2017 alusta alkaen ole ollut mahdollista. Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välinen yhteistyö vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseksi on erityisten poliisivaltuuksien lakkaamisen jälkeen perustunut henkilötietojen käsittelystä annetuissa laeissa säädettyyn tietojen luovuttamiseen sekä virka-apuun.

Lainsäädännöllinen perusta Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin välisen yhteistyön järjestämiseksi on erityisten poliisivaltuuksien lakkaamisen jälkeen osoittautunut epäselväksi sekä puutteelliseksi. On tarpeellista arvioida nykyisen sääntelyn riittävyttä ja kattavuutta.

1.3.3 Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset

Valvonta- ja toimintarekisteri

Voimassa olevien säännösten perusteella on jossain määrin epäselvää, mitä vankilaturvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä tietoja henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 7 §:n mukaiseen valvonta- ja toimintarekisteriin voidaan kirjata. Vankilaturvallisuuden vuoksi tulisi voida kirjata tietoja tapahtumista tai henkilöistä, joiden voidaan arvioida liittyvän laitosjärjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseen silloinkin, jos tieto ei täytä edellytyksiä turvallisuustietorekisteriin (8 §) kirjaamiseksi.

Turvallisuustietorekisteri

Yleinen Euroopan unionin tietosuojalainsäädäntö on muuttunut, samoin lakia henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa on muutettu. Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuustietorekisterin säännöksiä on perusteltua tarkastella näiden muutosten johdosta.

Turvallisuustietorekisteriä koskeva sääntely vastaa kumotun poliisin henkilötietolain epäiltyjen tietojärjestelmää koskenutta sääntelyä henkilötietojen käsittelyn edellytysten osalta. Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön sekä poliisin henkilötietolain uudistusten johdosta käsittelykynnystä ja tietosisältöä on perusteltua arvioida myös Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuustietorekisterin osalta.

Poliisi voi käsitellä henkilötietoja rikosten ennalta estämiseen ja paljastamiseen liittyvän tehtävän hoitamiseksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 7 §:n mukaisesti. Tietojen on liityttävä henkilöön, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta.

Hallintovaliokunta on todennut poliisin henkilötietolain (761/2003) muutosta koskeneessa mietinnössään (HaVM 16/2014 vp), että kun henkilöstä syötetään tietoja epäiltyjen rekisteriin, tulee hänen osaltaan täyttyä perusteet, joiden nojalla henkilön voidaan epäillä syyllistyvän tai syyllistyneen rikokseen taikka myötävaikuttavan tai myötävaikuttaneen rikokseen. Sääntelyn soveltamisen vaativuutta kuvaa hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan se, että kysymys ei ole pelkästään epäillystä henkilön jo tapahtuneesta syyllistymisestä tai myötävaikuttamisesta, vaan epäillystä tulevaisuudessa tapahtuvasta syyllistymisestä tai myötävaikuttamisesta lainkohdassa tarkoitettuun rikokseen. Valiokunta on pitänyt selvänä, että epäilyn tulee tällöinkin perustua konkreettisiin havaintoihin, joista voidaan päätellä henkilön tuleva käyttäytyminen niin, että "syytä epäillä" -edellytys täyttyy hyväksyttävästi. Arvion tekeminen henkilön tulevasta käyttäytymisestä on sellaisen epävarman päättelyketjun varassa, että virhearvioinnin riski on varsin suuri. Hallintovaliokunta on viitannut edelleen tähän mietinnössään (HaVM 39/2018 vp) hallituksen esityksestä laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 242/2018 vp).

Turvallisuustietorekisteriä koskevan pykälän mukaan turvallisuustietorekisteri sisältää muun muassa tietoja, jotka ovat tarpeellisia rikoksen selvittämiseksi. Edellä on kohdassa 1.1 tuotu esille se, ettei rikoksen selvittäminen kuulu Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltaan. Edelleen säännös on epäselvä sen suhteen, mitä tarkoitetaan seurantaperusteen kirjaamisella, koska Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltaan ei kuulu henkilön tarkkailu tiedonhankintatarkoituksessa. Yksittäisten kirjattavien tietojen osalta niiden turvallisuustietorekisteriin kirjaamisen edellytyksiä on arvioitava Rikosseuraamuslaitokselle laissa säädettyjen tehtävien ja toimivaltasäännösten perusteella. Edelleen on syytä pyrkiä selkeyttämään vallitsevaa tilaa sen suhteen, milloin tieto on valvonta- ja toimintarekisteriin kirjattava tieto ja milloin turvallisuustietorekisteriin kirjattava tieto sekä milloin tieto voidaan kirjata molempiin rekistereihin.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on myös kiinnittänyt huomiota turvallisuustietorekisterin tietosisältöön ratkaisussaan EOAK 2474/2016, jossa on todettu, että tietoja merkittäessä ei mahdollisesti ole aina pitäydytty sen kaltaisissa poikkeuksellisissa ja laitosjärjestystä vakavasti uhkaavia tapahtumia koskevissa tiedoissa, joita varten rekisteri on perustettu.

Tietojen luovuttaminen poliisille ja muille esitutkintaviranomaisille

Viranomaisten välinen tietojen vaihtaminen edellyttää julkisuuslain ja muiden tietojen luovuttamista koskevien nimenomaisten säännösten mukaan pääsääntöisesti tietoja tarvitsevan viranomaisen esittämää pyyntöä eikä tietoja lähtökohtaisesti voi luovuttaa oma-aloitteisesti.

Voimassa oleva lainsäädäntö ei mahdollista Rikosseuraamuslaitoksen oma-aloitteista tiedon luovuttamista poliisille muutoin kuin mitä vankeuslain 19 luvussa on säädetty. Tiedonvaihdossa ongelmia on aiheuttanut erityisesti Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuustietorekisteriin kirjattujen tietojen luovuttaminen. Muidenkin kuin turvallisuustietorekisteriin kirjattujen tietojen osalta käytännössä ongelmalliseksi on osoittautunut tilanne, jolloin Rikosseuraamuslaitoksella on tieto, joka olisi syytä saattaa poliisin tietoon, mutta poliisi ei tiedä Rikosseuraamuslaitoksella olevaa tietoa eikä tästä syystä osaa sitä kysyä. Rikolliseen ja vankilaturvallisuutta vaarantavaan toimintaan tulee voida tehokkaasti puuttua ennaltaehkäisemällä tällaista toimintaa vankilassa sekä saattamalla nämä tapaukset tarvittaessa poliisin käsiteltäväksi.

Tekninen käyttöyhteys

Tietojen luovuttamisen osalta henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 24 §:ssä säädetään, että lain 14—23 §:ssä tarkoitetut tiedot voidaan antaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti. Turvallisuustietorekisterin osalta ei ole säädetty tietojen luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti. Siitä, kuka päättää turvallisuustietorekisterin tiedon luovuttamisesta, ei ole myöskään nimenomaisesti säädetty.

Tietojen luovuttamisesta teknisten rajapintojen ja katseluyhteyksien avulla viranomaisten välillä sekä tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinnasta säädetään tiedonhallintalaissa. Tiedonhallintalain tarkoituksena on ollut vähentää tarvetta säätää erityislainsäädännössä teknisluonteisesta tietojen luovutustavasta sekä mahdollistaa erityissääntelyn purkamista. Henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 24 §:n sääntely siitä, että lain 14—23 §:ssä tarkoitetut tiedot voidaan antaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti on tarpeeton, koska tiedonhallintalain sääntely teknisestä käyttöyhteydestä koskee kattavasti myös kaikkia Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekistereitä. Näin ollen teknisestä käyttöyhteydestä ei ole perusteltua säätää henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa. Oikeudesta luovuttaa tai saada tietoa säädetään sen sijaan edelleen erikseen julkisuuslaissa tai erityislainsäädännössä.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten tehtävät ja toimivalta

2.1.1 Rikoksen selvittäminen

Kuten edellä kohdassa 1.1 on todettu, rikoksen selvittäminen kuuluu poliisin ja muiden esitutkintaviranomaisten toimivaltaan. Näin ollen Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välisen tehtävänjaon selventämiseksi rikoksen selvittäminen poistettaisiin toimivaltasäännöksistä, jotka myös on käyty lähemmin läpi edellä mainitussa kohdassa. On perusteltua täsmentää vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa säädetty valvonta- ja tarkastustoimivaltuudet vastaamaan viranomaisten tehtävänjakoa ja Rikosseuraamuslaitokselle säädettyjä tehtäviä.

Vankeuslain 16 luvun 6 §:n ja tutkintavankeuslain 11 luvun 6 §:n mukaan henkilönkatsastus voidaan tehdä myös rikoksen selvittämiseksi. Esitys ei kuitenkaan sisällä ehdotusta näiden säännösten muuttamiseksi sen vuoksi, että vankeuslain ja tutkintavankeuslain esitöissä on viitattu

henkilönkatsastusta koskevan sääntelyn osalta vastaavuuteen sen kanssa, mitä pakkokeinolaissa on säädetty (HE 263/2004 vp, s. 196). Näin ollen tältä osin rikoksen selvittämistä toimenpiteen perusteena voidaan edelleen pitää perusteltuna.

2.1.2 Tekninen valvonta vankilassa

Vankeuslakiin ehdotetaan uutta säännöstä vankilan tilojen teknisestä valvonnasta. Sääntely olisi tarpeellista, koska edellä esitetyllä tavalla suurta osaa vankilan tiloista valvotaan teknisesti. Tällä hetkellä laista kuitenkin puuttuvat täsmälliset säännökset teknisestä valvonnasta. Vankilaturvallisuuden ylläpitämiseksi kameroilla tapahtuva valvonta on välttämätöntä.

Ehdotetun säännöksen nojalla vankilan aluetta ja tiloja voitaisiin valvoa teknisesti kuvaa välittävillä ja tallentavilla laitteilla. Säännöksessä kuitenkin rajattaisiin esimerkiksi asuinsellit ja WC-tilat kameravalvonnan ulkopuolelle. Tämä rajausta olisi perusteltu vankien yksityisyyden suojan turvaamiseksi.

Tutkintavankeuslakiin tehtäisiin vastaavat muutokset.

2.1.3 Vankien rahankäytön valvonta

Rikosseuraamuslaitoksen hallinnoimien, vankien ja tutkintavankien käytössä olevien maksukorttien käytön valvonnasta ei ole säädetty. Maksukortin liikkeellelaskijan valvontatoimivalta koskee lähinnä rahanpesua ja terrorismin rahoittamisen estämistä. Maksukorttitilien valvonta muun muassa vankilassa tapahtuvan huumausainekaupan tai muiden vankien painostamisen estämiseksi olisi välttämätöntä sen varmentamiseksi, ettei Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymää maksukorttia voida käyttää rikolliseen toimintaan tai vankilaturvallisuutta vaarantaen. Näin ollen vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin esitetään lisättäväksi säännökset, jotka mahdollistavat maksukorttitilien valvonnan.

Maksukorttitilin poikkeuksellisuuden automatisoitu yleinen valvonta perustuisi yksinomaan maksutapahtumien lukumääriin tai varallisuusarvoihin. Kyse olisi tosiasiallisesta hallintotoiminnasta. Maksukortin maksutapahtumien lukumääriä ja varallisuusarvoja tulisi voida valvoa valvonnan kohdistuessa tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavaan maksuliikenteeseen. Henkilön yksilöllisten mahdollistavien tietojen ei tässä valvonnassa käytettäisi.

Yleisen massaluonteisen valvonnan perusteella mahdollisesti tehtyjen havaintojen pohjalta tai jos se muusta syystä on tarpeen, tulisi voida tehdä päätös yksittäisen vangin maksukorttitilin tietojen valvonnasta. Muu syy voisi tulla kyseeseen esitutkintaviranomaisten toimenpiteiden johdosta.

Rikosseuraamuslaitoksen valvontatoimivalta koskisi vain Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymiä maksukortteja. Rikosseuraamuslaitokselle ei esitetä toimivaltaa vankien muun rahaliikenteen valvontaan.

Kirjeen lukemisesta tai jäljennöksen ottamisesta sekä puhelun kuuntelua tai tallentamista koskevan päätöksen osalta on säädetty muutoksenhakukielto vankeuslain 20 luvussa. Tämä sen vuoksi, että kirjeenvaihdon ja puhelimen käytön valvonta jättää viranomaiselle laajan harkintavallan, jossa turvallisuusnäkökohdilla on suuri merkitys (HE 45/2014 vp). Vastaava koskee myös maksukorttitilin käytön valvontaa. Näin ollen muutoksenhakukielto olisi perusteltu myös maksukortin valvontaa koskevan päätöksen osalta. Yleisessä, massaluonteisessa maksukortti-valvonnassa, kuten esimerkiksi kirjeiden tarkastamisessa, on kyse tosiasiallisesta hallintotoiminnasta, ei oikeuksia tai velvollisuuksia luovasta päätöksestä.

Henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettuun lakiin esitetään myös lisättäväksi uusi 29 a §, joka mahdollistaisi tietojen saamisen maksukortin myöntäneeltä maksulaitokselta sekä maksun välittäjänä toimivalta maksulaitokselta valvonnan suorittamiseksi.

2.1.4 Etsintäkuuluttaminen

Vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset etsintäkuuluttamisesta, jos vanki tai tutkintavanki karkaa tai on muuten luvatta vankilan ulkopuolella. Tällä hetkellä lainsäädäntö on puutteellinen, sillä etsintäkuuluttamisesta näissä tilanteissa ei ole säädetty. Säännös selkeyttäisi etsintäkuuluttamista koskevaa sääntelyä.

Päätösvalta olisi täytäntöönpanosta vastaavalla virkamiehellä, kuten muissakin etsintäkuulutus-tilanteissa. Vankeuslakia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että kiireellisissä tilanteissa rikosseuraamusalueen päivystävällä virkamiehellä olisi toimivalta tehdä etsintäkuulutus. Tämä olisi perusteltua, koska etsintäkuulutus-tilanteet tapahtuvat usein virka-ajan ulkopuolella, jolloin täytäntöönpanosta vastaava virkamies ei välttämättä ole tavoitettavissa.

2.1.5 Luettelo valvontaviranomaisista

Vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset siitä, että vankien ja tutkintavankien saatavilla tulee olla luettelo vankilan toimintaa valvovista viranomaisista. Tällä hetkellä säännökset ovat valtioneuvoston asetuksessa, mutta laissa ei ole asetuksenantovaltuutta säätää asiasta. Asiasta on perusteltua säätää laissa, joten siksi säännökset siirrettäisiin vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin.

2.1.6 Vankilan omaisuuden käyttö

Vangit saavat käyttöönsä jaksossa nykytila kuvattua vankilan antamaa omaisuutta. Vankeuslain 9 luvun 1 §:n säännös omaisuuden hallussapidon epäamisestä ei sovellu vankilan antamaan omaisuuteen. Käytännössä vangin käyttöön annetun omaisuuden käyttöä ei ole ylipäänsä tarpeen evätä, vaan vangit saavat esimerkiksi sellikalustuksen ja vaatteet säännönmukaisesti käyttöönsä. Toiminnoissa ja vapaa-ajantoiminnoissa tarvittavia välineitä puolestaan saa käyttää osallistuessaan kyseiseen toimintaan. Kyse onkin tosiasiallisesta hallintotoiminnasta eikä vankien oikeuksiin tai velvollisuuksiin kohdistuvasta hallinnollisesta päätöksenteosta. Rikosseuraamuslaitoksen harkinnassa on, millaista omaisuutta vankien käyttöön hankitaan. Harkinnassa on kuitenkin huomioitava vankeuslain 1 luvussa säädetyt periaatteet, kuten vankien yhdenvertainen kohtelu ja normaalisuusperiaate. Vangilla on mahdollisuus hankkia itse sellaista omaisuutta, jota vankila ei järjestä vankien käyttöön. Tällöin sovelletaan vankeuslain 9 luvun 1 §:ää.

Myös Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymät maksukortit annetaan jokaiselle vangille käyttöön. Sääntelyn tulkinnanvaraisuudesta johtuen vankiloissa on kuitenkin jouduttu tekemään päätöksiä maksukorttien haltuun antamisen epäamisestä, jos korttien antaminen vankien selliin voisi aiheuttaa riskin vankilaturvallisuudelle. Päätökset ovat käytännössä koskeneet koko vankilaa. Rikosseuraamuslaitos on pitänyt korttien haltuun antamista riskinä muun muassa siksi, että hallussapito voi johtaa vankien väliseen painostukseen. Kuitenkaan kysymys ei varsinaisesti ole maksukortin käytön epäamisestä, vaan päätökset ovat koskeneet sitä, että kortit on säilytettävä vankilan vastaanotossa pois lukien ne ajankohdat, jolloin vanki käyttää korttia.

Edellä todetun perusteella ei ole perusteltua säätää vankien käyttöön annetun omaisuuden epäämisen edellytyksistä.

Sen sijaan maksukorttien hallussapitoa koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin edellä apulaisoikeusasiamiehen ratkaisussa esille tuoduista syistä. Käsite ”haltuun antaminen” viittaa vankeuslain 9 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun vangin oman omaisuuden haltuun antamiseen. Maksukortit ovat Rikosseuraamuslaitoksen omaisuutta, joka annetaan vankien käyttöön. Esimerkiksi vankeuslain 9 luvun 1 §:n 1 momentin 6 kohdassa tällaisesta omaisuudesta käytetään käsitettä ”hankittu vangin käyttöön”. Näin ollen vankeuslain 9 luvun 3 §:ssä käytettyjä käsitteitä maksukortin haltuun antamisesta muutettaisiin siten, että käytettäisiin käsitettä ”annetaan käyttöön”.

Vankeuslain 9 luvun 10 §:n mukaan Rikosseuraamuslaitos antaa tarkemmat määräykset vangin haltuun annettavan maksukortin ominaisuuksista sekä haltuun antamisesta ja käytöstä. Kuten edellä on todettu, apulaisoikeusasiamies on ratkaisussaan katsonut, ettei säännös tällä hetkellä mahdollista määräysten antamista siitä, annetaanko maksukortti vangille selliin vai säilytetäänkö se vankilan vastaanotossa. Edellä mainittujen vankilaturvallisuuden uhkien vuoksi ainakin joissain vankiloissa tai niiden osastoilla on oltava mahdollisuus määrätä tarkemmin maksukortin säilyttämisestä. Säännöstä täsmennettäisiin siten, että Rikosseuraamuslaitos voisi määrätä siitä, kuinka maksukorttia vankilassa säilytetään.

Tutkintavankeuslakiin tehtäisiin vastaavat muutokset.

2.1.7 Ilmoitukset ja tiedon antaminen

Vankeuslain 19 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle ilmoittamisesta. Luvun 1 §:n 1 momentti sääntelee yksinomaan poliisille, ei muille esitutkintaviranomaisille, ilmoittamista. Luvun 1 §:ssä säädetään myös sosiaalietuuden myöntäneelle viranomaiselle ilmoittamisesta. Selkeyden vuoksi vankeuslain 19 luvun 1 §:ää muutettaisiin siten, että siihen koottaisiin kaikki ne 1 ja 2 §:ssä säädetty seikat, joista tulee tai voidaan ilmoittaa poliisille tai muille esitutkintaviranomaisille tai syyttäjälle. Voimassa olevan lain 1 §:n 1 momentti koskee ilmoitusvelvollisuutta poliisille epäiltäessä rahan, muiden maksuvälineiden tai muun omaisuuden laillista alkuperää. Toiseen momenttiin siirrettäisiin voimassa olevan lain 19 luvun 2 § sellaisenaan. Säännös koskee sitä, että kirjeen muun postilähetyksen tai viestin taikka vangin puhelun tai muun sähköisen viestin sisällöstä saadaan antaa tieto poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle, jos se on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Pykälän 2 momentti ilmoittamisesta sosiaalietuuden myöntäneelle viranomaiselle siirrettäisiin selkeyden vuoksi sellaisenaan omaksi 2 §:ksi.

Säännöstä rikosilmoituksen tekemisestä poliisille toimivaltuuksien nojalla esiin tulleista epäilyistä rikoksista ei ole tarpeen säätää. Tuomitun, vangitun tai muuten vapautensa menettäneen tiedot ovat salassa pidettäviä julkisuuslain 24 §:n 28 kohdan nojalla. Virkamiehen tietoon tullut peruste epäillä rikosta ei ole tällainen tieto, vaan salassapito koskee Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviin liittyviä asiakirjoja ja tietoja. Virkamiehiä koskee myös julkisuuslain 23 §:ssä säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuus ei kuitenkaan koske rikosepäilyä tai tietoa uhkaavasta teosta, koska tällaista asiaa ei ole salassa pidettäväksi säädetty. Suomen oikeusjärjestys ei toisaalta tunne yleistä velvollisuutta ilmoittaa rikoksia poliisille. Törkeän rikoksen ilmoittamatta jättäminen on rikos, mutta siinäkin on kyse tilanteesta, jossa rikos olisi vielä estettävissä (rikoslain 15 luvun 10 §).

Sen sijaan vankeuslain 19 lukuun esitetään lisättäväksi säännös Rikosseuraamuslaitoksen oikeudesta myös oma-aloitteisesti ilmoittaa Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmenneitä tietoja tapahtumista ja henkilöistä, joiden voidaan perustellusti arvioida liittyvän rikolliseen toimintaan. Kyse olisi siitä, että Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet voisivat

ilmoittaa toimivaltuuksiensa ja tehtäviensä puitteissa tekemistä tapahtumiin tai henkilöihin liittyvistä havainnoista poliisille. Poliisi esitutkintaviranomaisena arvioi, mikä merkitys tiedolle on annettava.

2.2 Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välinen yhteistyö

Lainsäädännöllinen perusta Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin välisen yhteistyön järjestämiseksi vankeusaikaisten rikosten estämiseksi on erityisten poliisivaltuuksien lakkaamisen jälkeen vuodesta 2017 lähtien osoittautunut riittämättömäksi. Perustuslain (2 §:n 3 momentti) edellytysten mukaisesti viranomaisyhteistyön tulee perustua kattavaan ja täsmälliseen sääntelyyn. Esityksen tavoitteena onkin selkeyttää puutteellista sääntelyä Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten yhteistyöstä.

Viranomaisyhteistyö esitutkintaviranomaisten ja Rikosseuraamuslaitoksen kesken ja Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen sijoittaminen PTR-rikostiedusteluysikköön on ensiarvoisen tärkeää vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten ennalta estämiseksi ja laitosturvallisuuden takaamiseksi. Jotta Rikosseuraamuslaitoksen tehtäväksi säädetyn vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estämisen ja laitosturvallisuuden ylläpitämisen edellyttämä välttämätön viranomaisyhteistyö esitutkintaviranomaisten kanssa on mahdollista, tulee yhteistyötä tehdä vastaavin toimintamallein kuin mitä PTR-viranomaisten keskinäisestä yhteistyöstä on säädetty. Näin ollen PTR-yhdyshenkilömenettelystä olisi tehtävien tarkoituksenmukaiseksi, tehokkaaksi ja taloudelliseksi hoitamiseksi järkevintä säätää PTR-laissa. Rikosseuraamuslaitoksen ja PTR-viranomaisten tehtävä rikosten ennalta estämiseksi ja yhteiskunnan turvallisuuden ylläpitämiseksi on yhtenevä, joskin Rikosseuraamuslaitoksen tehtävä rajoittuu vankeusrangaistuksen aikaisen rikollisuuden estämiseen ja laitosjärjestyksen ylläpitämiseen. Myös PTR-viranomaisten tehtävistä ja toimivaltuuksista sekä henkilötietojen käsittelystä säädetään erikseen kunkin viranomaisen omassa lainsäädännössä.

Esityksen tarkoituksena on tehostaa sellaista tiedonvaihtoa, joka liittyy rikosten estämiseen ja laitosturvallisuuden ylläpitämiseen vankilassa sekä rikosten estämiseen vankilasta käsin johdettussa rikollisuudessa ja ulkopuolelta vankiloihin kohdistuvassa rikollisuudessa.

Ehdotettu säännös Rikosseuraamuslaitoksen osallistumisesta PTR-rikostiedusteluysikön toimintaan olisi poikkeussäännös, koska voimassa oleva PTR-laki koskee ainoastaan PTR-viranomaisten välistä yhteistyötä. Näin ollen Rikosseuraamuslaitoksen osallistumisesta PTR-yhteistyöhän on perusteltua säätää kyseisessä laissa omassa pykälässään.

Muusta mahdollisesta Rikosseuraamuslaitoksen viranomaisyhteistyöstä säädetään erikseen.

2.3 Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset

2.3.1 Valvonta- ja toimintarekisteri

On jossain määrin epäselvää, mitä vankilaturvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä tietoja henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain mukaiseen valvonta- ja toimintarekisteriin (7 §) voidaan kirjata, jos tieto ei täytä edellytyksiä turvallisuustietorekisteriin (8 §) kirjaamiseksi. Lain henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa 7 §:ään esitetään näin ollen lisättäväksi säännös mahdollisuudesta tällaisten tietojen tietojärjestelmään kirjaamiseksi. Lain 7 §:n uusi 5 momentti selkiyttäisi mahdollisuuksia kirjata tietojärjestelmään tietoja henkilöistä tai tapahtumista, joiden voidaan olosuhteiden tai henkilön käyttäytymisen vuoksi perustellusti arvioida liittyvän laitosturvallisuuden tai -järjestyksen ylläpitämiseen. Jos

vankilassa tehdään havainto tapahtumasta, joka voi vaarantaa vankilaturvallisuutta, mutta kyseessä ei kuitenkaan ole niin poikkeuksellinen havainto, että se tulisi kirjata turvallisuustietorekisteriin, antaisi säännös mahdollisuuden kirjata tieto valvonta- ja toimintarekisteriin. Esimerkiksi radikalisoitumiseen tai järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviä havaintoja voitaisiin käsitellä kyseisen säännöksen nojalla.

Ehdotettu säännös mahdollistaisi aiempaa paremmin myös tiedon välittämiseen vankilassa vuorojen välillä virkamieheltä toiselle, vastaavasti kuten aiemmin lakiin henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa (422/2002) sisältyneen järjestystietorekisteriä koskeneen pykälän osalta oli tarkoituksena. Nykyistä lakia henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa säädettäessä tällaista sääntelyä ei pidetty tarpeellisenä. Tällaisen vankilan osastoilla tehtävien poikkeuksellisten havaintojen kirjaamisen ja tiedon välittämisen oman yksikön sisällä vuorojen vaihtuessa tai asioiden kehittymisen seuraamiseksi jatkossa on havaittu käytännön työssä olevan kuitenkin tarpeen.

Ehdotettu säännös olisi myös johdonmukainen vankeuslain 19 lukuun lisättäväksi esitettävän uuden 1 §:n 3 momentin kanssa, jonka mukaan Rikosseuraamuslaitos saa ilmoittaa poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle ja syyttäjälle vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmenneitä tietoja sellaisista tapahtumista tai henkilöistä, joiden voidaan perustellusti arvioida liittyvän rikolliseen toimintaan. Tällaisten tietojen tietojärjestelmään kirjaaminen sekä edellytysten täytyessä esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle ilmoittaminen vastaa esitykseen kauttaaltaan sisältyvää oikea-aikaisen tiedonkulun varmentamista Rikosseuraamuslaitoksessa ja esitutkintaviranomaisten sekä syyttäjän välillä rikosten estämiseksi sekä laitosturvallisuuden takaamiseksi.

2.3.2 Turvallisuustietorekisteri

Esityksessä ehdotetaan henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 8 §:n uudistamista. Tarkoituksena olisi huomioida Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön sekä poliisin henkilötietolainsäädännön muutokset.

Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuustietorekisteriä koskevan pykälän muutoksella on tarkoitus selkiyttää sääntelyä suhteessa edellä mainittuun sääntelyyn. Edelleen tavoitteena on selkeyttää sitä, milloin tieto on valvonta- ja toimintarekisteriin ja milloin turvallisuustietorekisteriin kirjattava tieto sekä milloin tieto voidaan kirjata molempiin rekistereihin. Muutoksilla pyritään myös täsmentämään tiedon turvallisuustietorekisteriin kirjaamisen edellytyksiä.

Turvallisuustietorekisteriin kirjattavissa tiedoissa olisi kyse yksittäiseen epäilyyn liittyvistä, ei seurantaan tai tiedonhankintaan perustuvista tiedoista. Tietoja voitaisiin kirjata, mikäli syntyy konkreettinen perusteltu epäily olettaa, että vanki syyllistyy rikokseen, josta laissa säädetty ankaran rangaistus on vankeutta. Tarkoituksena olisi estää rikokseen syyllistyminen ja turvata laitosturvallisuus.

Rikollisuuden selvittäminen ei olisi enää peruste tiedon tallentamiseksi, koska rikosten selvittäminen ei kuulu Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltaan. Seurantaperustetta ei myöskään enää kirjattaisi, koska Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltaan ei kuulu henkilön tarkkailu tiedonhankintatarkoituksessa. Sen sijaan se, mihin tiedon turvallisuustietorekisteriin kirjaaminen perustuu, tulisi kirjata sen varmentamiseksi, että tieto on turvallisuustietorekisteriin kirjattava tieto.

Voimassa olevan lain mukaan turvallisuustietorekisteri sisältää tietoja henkilöistä, joiden on syytä epäillä 1) syyllistyvän tai syyllistyneen rikokseen, josta saattaa seurata vankeutta tai 2) myötävaikuttavan tai myötävaikuttaneen rikokseen, josta saattaa seurata enemmän kuin kuusi

kuukautta vankeutta. Ehdotetun turvallisuustietorekisteriä koskevan 8 §:n 1 momentin mukaan turvallisuustietorekisteri sisältäisi vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estämiseen tai laitosturvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä tietoja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetuista henkilöistä, joiden voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta. Käsittelykynnys vastaa henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 7 §:ssä säädettyä henkilötietojen käsittelyn edellytykseksi säädettyä. Kyseisen pykälän mukaan poliisi saa käsitellä henkilötietoja muun muassa rikosten ennalta estämiseen tai paljastamiseen liittyvän tehtävän suorittamiseksi sellaisista henkilöistä, joiden voidaan perustellusti olettaa syyllistyneen tai syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta. Turvallisuustietorekisterin voimassa olevan pykälän käsittelykynnys vastasi kumotun henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 4 §:n epäiltyjen tietojärjestelmän käsittelykynnystä. Käsittelykynnyksen on perusteltua olla edelleen yhtenevä tiedon käsittelemiseksi erityisesti silloin, kun tavoitteena on tehostaa oikean ja oikea-aikaisen tiedon käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin välillä vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseksi.

Säännöstä täsmennettäisiin edelleen siten, että turvallisuustietorekisteriin kirjattavia tietoja voisivat olla tiedot, joita saadaan vankeuslain tai tutkintavankeuslain toimivaltasäännösten mukaisissa Rikosseuraamuslaitoksen tehtävissä, joissa toimivaltuuksien käyttö voi perustua rikoksen estämiseen.

Turvallisuustietorekisteriin voitaisiin edelleen kirjata Rikosseuraamuslaitoksen muiden viranomaisten rekistereistä saamia, rekisteröityyn liitettävissä olevia tietoja sekä muulta viranomaiselta tai yksityiseltä henkilöltä saatuja vihjetietoja. Näitä tietoja voitaisiin käsitellä pykälän 1 momentin edellytysten täyttyessä.

Turvallisuustietorekisteri voisi voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti sisältää tietoja myös sellaisista poikkeuksellisista turvallisuutta vaarantavista vankilatapahtumista, joita ei katsota voitavan kirjata valvonta- ja toimintarekisteriin.

Sellaiset Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmenneet laitosjärjestykseen ja turvallisuuteen liittyvät tiedot, joita ei tule kirjata turvallisuustietorekisteriin, voitaisiin kirjata esitetyn 7 §:n muutoksen mukaisesti valvonta- ja toimintarekisteriin. Mikäli tiedot ovat välttämättömiä yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon kannalta, on ne mahdollista kirjata henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 6 §:n 2 momentin 6 –kohdan mukaisesti yhdyskuntaseuraamusrekisteriin. Yhdyskuntaseuraamusta suorittavien osalta Rikosseuraamuslaitoksen tehtävä ja toimivalta on säädetty siten, että rangaistuksen täytäntöönpanon aikana tavoitteena on tukea tuomittua sosiaalisen selviytymisen edistämiseksi sekä lisätä valmiuksia elää rikoksetonta elämää. Vankeuden ja tutkintavankeuden aikana Rikosseuraamuslaitoksen tehtävänä sen sijaan on estää rikosten tekeminen. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen on lainsäädännössä osoitettu poliisin tehtäväksi.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 19/2012 vp) edellyttänyt, että turvallisuustietorekisterin tietosisällöistä säädetään yksityiskohtaisesti ja tyhjentävästi. Voimassa olevan lain 2 momentissa onkin yksityiskohtainen luettelo turvallisuustietorekisteriin merkittävistä tiedoista. Esityksessä ehdotetaan edelleen, että turvallisuustietorekisterin tietosisältö säädetään yksityiskohtaisesti siten, että sääntely perustuisi vankeuslaissa tai tutkintavankeuslaissa nimenomaisesti säädettyjen toimivaltuuksien käytössä ilmenneisiin sellaisiin tietoihin, jotka liittyvät henkilöihin, joiden voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta.

2.3.3 Tietojen luovuttaminen

Esityksessä ehdotetaan Rikosseuraamuslaitoksen tiedon luovuttamista koskevia säännöksiä muutettavaksi. Rikosseuraamuslaitokselle annettaisiin salassapitovelvollisuuden estämättä oma-aloitteinen oikeus ilmoittaa poliisille, Tullille ja Rajavartiolaitokselle ne tiedot, jotka sillä on voimassa olevan lain perusteella oikeus luovuttaa pyynnöstä rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi. Tällä hetkellä Rikosseuraamuslaitos ei voi oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille tietoa, joka olisi syytä saattaa poliisin tietoon, mutta poliisi ei tiedä Rikosseuraamuslaitoksella olevaa tietoa eikä tästä syystä osaa sitä kysyä. Tulkinnanvaraiseksi kysymykseksi on erityisesti osoittautunut turvallisuustietorekisteriin merkittyjen tietojen luovutus Rikosseuraamuslaitokselta poliisille.

Luovutettaessa tietoja oma-aloitteisesti Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekistereistä poliisille, Tullille tai Rajavartiolaitokselle tulee tiedon luovuttajan aina arvioida tapauskohtaisesti sitä, onko tietojen luovuttaminen käyttötarkoituksen kannalta tarpeellista (täytöntöönpano-, yhdyskuntaseuraamus- sekä valvonta- ja toimintarekisteri) tai välttämätöntä (turvallisuustietorekisteri). Tiedon saavan viranomaisen tulee määrittää täsmällisesti tehtävät, joita hoitaville virkamiehille tietoja voidaan luovuttaa. Tiedon vastaanottavan viranomaisen tulee myös huolehtia tiedon asianmukaisesta suojaamisesta.

Tietojen oma-aloitteinen luovuttaminen esitutkintaviranomaisille on välttämätöntä, jotta vankilassa saatua tietoa mahdollisesti rikolliseen toimintaan liittyvistä henkilöistä tai tapahtumista voidaan ilmaista esitutkintaviranomaisille. Kyse olisi vastaavista tiedoista, jotka esitutkintaviranomaisilla on oikeus saada pyynnöstä. Rikosseuraamuslaitoksessa on havaittu tilanteita, joissa Rikosseuraamuslaitoksella on ollut esimerkiksi vihjetietoa, jota ei ole voitu toimittaa eteenpäin poliisille, koska laki ei ole mahdollistanut tietojen oma-aloitteista luovuttamista. Vankilassa voidaan esimerkiksi tehdä havaintoja tietyn henkilön tiiviistä yhteyksistä järjestäytyneen rikollisryhmän jäseniin, ja tämä saattaa olla tieto, josta olisi poliisille hyötyä rikosten estämiseksi, mutta tieto ei koskaan päädy poliisille asti, koska sitä ei voimassa olevien säännösten mukaan voida oma-aloitteisesti ilmoittaa poliisille. Oma-aloitteinen tiedon luovuttaminen on myös välttämätöntä, jotta Rikosseuraamuslaitos voi luovuttaa tietoja etsintäkuulutettavasta vangista.

2.3.4 Tekninen käyttöyhteys

Henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 24 §:n 1 momentissa säädettyä teknistä käyttöyhteyttä tai muuta tiedon sähköistä luovuttamista koskeva säännös esitetään kumottavaksi, koska tietojen luovuttamisesta teknisten rajapintojen ja katseluyhteyksien avulla viranomaisten välillä sekä tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinnasta säädetään yleislakina tiedonhallintalaissa. Rikosseuraamuslaitos on avannut katseluyhteyden poliisille lain mahdollistamalla tavalla.

Tiedonhallintalaissa säädetään tavasta, jolla tietoja voidaan antaa toiselle viranomaiselle teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla. Oikeudesta luovuttaa tai saada tietoa säädetään edelleen erikseen julkisuuslaissa tai erityislainsäädännössä, kuten Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin henkilötietolaeissa. Tiedonhallintalain sääntely koskee kattavasti kaikkia Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekistereitä, siis myös turvallisuustietorekisteriä.

Tiedonhallintalaissa säädetään edelleen tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinnasta sekä lokitietojen keräämisestä. Laki sisältää säännökset myös tietoturvallisuudesta. Tiedonhallintalain tavoitteena on ollut mahdollistaa erityissääntelyn yhtenäistämistä ja purkamista. Lain mukaan

tietoja on mahdollista luovuttaa teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä taikka avata katseluyhteys viranomaiselle pykälissä lähemmin säädettyin edellytyksin.

Tiedonhallintalain esitöissä (HE 284/2018 vp, s. 106) korostetaan lain 22 §:n osalta, että teknisen rajapinnan avulla tietoja voidaan luovuttaa vain, jos tiedot vastaanottavalla viranomaisella on laissa säädetty tiedonsaantioikeus rajapinnan avulla luovutettaviin tietoihin. Säännös ei mahdollista rajoittamatonta pääsyä toisen viranomaisen tietovarantoihin ja niissä oleviin tietoihin.

Pykälän 2 momentissa säädetään nimenomaisesti, että tietojen luovuttaminen teknisten rajapintojen avulla on toteutettava tietojärjestelmien välillä siten, että teknisesti varmistetaan luovutettavien tietojen tapauskohtainen tarpeellisuus tai välttämättömyys tietoja saavan viranomaisen tehtävien hoitamiseksi, jos luovutettavat tiedot ovat henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja. Myöskään lain 23 §:n mukainen katseluyhteyden avaaminen ei mahdollistaisi rajoittamatonta pääsyä tiedon antavan viranomaisen tietovarantoon ja siellä oleviin tietoihin. Lain esitöiden (HE 284/2018 vp, s. 108—109) mukaan säännöksen tarkoituksena on osaltaan korvata tekniseen käyttöyhteyteen liittyvää sääntelyä niissä tilanteissa, joissa teknisellä käyttöyhteydellä on tarkoitettu erillisen katseluyhteyden avaamista toiselle viranomaiselle. Pelkästään tiedonsaantioikeus ei vielä riitä katseluyhteyden avaamiseen, vaan tämän lisäksi tarvitaan tietojärjestelmiin liittyviä suojatoimia. Säännöksen mukaan edellytyksenä katseluyhteyden avaamiseen on muun ohella, että katselumahdollisuus on rajattu vain yksittäisiin hakuihin, jotka voivat kohdistua tiedonsaantioikeuden mukaisesti tarpeellisiin tai välttämättömiin tietoihin ja tietojen hakemisen yhteydessä selvitetään tietojen käyttötarkoitus. Viranomaisen on lisäksi toteutettava katseluyhteys siten, että katseluyhteyden mahdollistava tietojärjestelmä tunnistaa automaattisesti poikkeavan tietojen hakemisen. Tiedonhallintalain säännöksiin sisältyvät teknisen rajapinnan ja katseluyhteyden käyttöä koskevat edellytykset turvaavat osaltaan sitä, että näitä teknisen käyttöyhteyden keinoja ei käytetä tarpeettomaan tiedonhankintaan ja estetään lainvastainen tietojen käsittely.

Tietojärjestelmästä vastuussa olevan viranomaisen on määriteltävä tietojärjestelmän käyttöoikeudet käyttäjän tehtäviin liittyvien käyttötarpeiden mukaan ja käyttöoikeudet on pidettävä ajantasaisina.

2.3.5 Oikeus saada tietoja maksukortin myöntäjältä tai maksun välittäjänä toimivalta

Henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettuun lakiin esitetään lisättäväksi uusi 29 a §, joka mahdollistaisi tietojen saamisen maksukortin myöntäneeltä maksulaitokselta sekä maksun välittäjänä toimivalta maksulaitokselta Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön hallinnointia varten sekä esityksessä ehdotetun maksukorttitilin valvonnan suorittamiseksi. Kyse olisi muista kuin Rikosseuraamuslaitoksen maksamia etuuksia koskevista tiedoista.

Maksukorttitilin esityksessä ehdotetun valvonnan mahdollistamisen lisäksi esimerkiksi maksukortin väärinkäyttösepäilytapauksissa maksulaitoksen tulisi voida saada tietoja Rikosseuraamuslaitoksen hallinnoimasta maksukorttitilistä. Rikosseuraamuslaitoksen tulisi voida antaa myös esimerkiksi ulosottoviranomaiselle tietoja sen pyynnöstä. Näin ollen Rikosseuraamuslaitoksella tulisi olla oikeus näiden tietojen käsittelyyn.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Vankien ja tutkintavankien maksuliikenteen poikkeamien havainnoinnin mahdollistavan automatisoidun järjestelmän kertaluonteisiksi kustannuksiksi on arvioitu korkeintaan 50 000 euroa. Tämän lisäksi järjestelmän ylläpidosta aiheutuu vuosittain arviolta 10 000 euron kustannukset. Muutoin esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia.

Ehdotetut muutokset voidaan toteuttaa Rikosseuraamuslaitokselle valtiontalouden kehyspäätoöksissä ja valtion talousarvioissa osoitettujen määrärahojen puitteissa.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksessä ehdotettujen muutosten tarkoituksena on täsmentää ja selkiinnyttää Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviä ja toimivaltuuksia esitutkintaviranomaisten kanssa tehtävässä yhteistyössä ja siten edesauttaa viranomaisten välistä yhteistyötä. Lisäämällä Rikosseuraamuslaitos yhteistyöviranomaisena PTR-lakiin mahdollistettaisiin puolestaan Rikosseuraamuslaitoksen yhteistoiminta poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen kanssa rikosten estämiseksi edelleen erityisten poliisivaltuuksien lakkauttamisen jälkeen tarkoituksenmukaiseksi, tehokkaaksi ja taloudelliseksi todetulla tavalla.

Esitetyt muutokset parantaisivat siten viranomaisten välistä yhteistyötä erityisesti rikollisuuden estämisessä.

4 Asian valmistelu

Ehdotus hallituksen esitykseksi on valmisteltu oikeusministeriön 7.3.2018 asettamassa työryhmässä. Työryhmän tehtäväksi annettiin selvittää Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin yhteistyön järjestämistä vankeusaikaisen rikollisuuden estämisessä ja laitosturvallisuuden ylläpitämisessä. Työryhmän mietintö kirjoitettiin hallituksen esityksen muotoon.

Esitysluonnos on ollut lausuntokierroksella kesällä 2019. Lausunnon antoi 17 tahoa. Lähtökohdaisesti lausunnoissa kannatettiin mietintöön sisältyviä ehdotuksia.

Koska rikosten selvittäminen ei ole Rikosseuraamuslaitoksen tehtävä, selvittäminen-käsitteen poistamisen toimivaltaa luovista säännöksistä katsottiin olevan perusteltua. Vankeuslain tietojen ilmoittamista koskevia muutosehdotuksia ja Rikosseuraamuslaitoksen oikeutta ilmoittaa tietoja oma-aloitteisesti pidettiin kannatettavina.

Esitysluonnoksessa henkilönkatsastuksen tarkoituksena olevaa rikoksen selvittämiseksi –kriteeriä ehdotettiin poistettavaksi, kuten rikoksen selvittämistä muistakin toimivaltasäännöksistä. Henkilönkatsastukseen määrittämisen edellytyksiä ehdotettiin myös lievennettäviksi. Tällä pyrittiin yhdenmukaistamiseen eristämistarkkailua koskevan sääntelyn kanssa. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies kritisoi lausunnossaan ehdotusta. Työryhmän ehdottamasta muutoksesta on tässä esityksessä luovuttu kohdassa 2.1 esitetyistä syistä.

Vankilan yleisten tilojen kameravalvontaa vankilaturvallisuuden takaamiseksi koskevaa ehdotusta pidettiin pääosin perusteltuna. Mahdollisuutta kuunteluun yleisissä tiloissa sen sijaan kritisoitiin. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies esitti lausunnossaan, että säännöstä on täsmennettävä.

Maksukortin valvontaa koskevan ehdotuksen osalta eduskunnan apulaisoikeusasiamies suhtautui ehdotukseen torjuvasti. Rikosseuraamuslaitos piti ehdotusta ensiarvoisen tärkeänä. Myös eräät muut lausunnonantajat kannattivat ehdotusta.

Turvallisuustietorekisterin kirjaamiskynnyksen osalta lausunnoissa esitettiin tarkennustarpeita. Teknisen käyttöyhteyden mahdollistamista turvallisuustietorekisteriin toisaalta kannatettiin voimakkaasti ja toisaalta epäilystä herätti tietojen oikeellisuus sekä tällaisten tietojen käsittelyyn liittyvät turvallisuusuhat. Lausunnoissa tuotiin esille myös se, että 1.1.2020 voimaan tulevassa tiedonhallintalaissa säädetään yleislakina teknisestä käyttöyhteydestä.

Rikosseuraamuslaitoksen edustajan osallistumista PTR-rikostiedusteluyksikön toimintaan kannatettiin kaikkien asiasta lausuneiden lausunnoissa. Kannanotot vaihtelivat sen suhteen, missä laissa asiasta tulee säätää vai onko yhteistyöstä tarpeen säätää lainkaan.

Muun muassa eduskunnan apulaisoikeusasiamies ja oikeuskansleri esittivät, että ehdotusten arviointia perusoikeuksien kannalta tulisi täsmentää.

Esitystä on täsmennetty lausunnoissa esitettyjen huomioiden perusteella.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Vankeuslaki

1 luku Yleiset säännökset vankeusrangaistuksen täytäntöönpanosta

9 §. Toimivalta virka-ajan ulkopuolella. Pykälässä säädetään rikosseuraamusalueen päivystävän virkamiehen toimivallasta kiiretilanteissa. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin toimivalta päättää täytäntöönpanosta vastaavan virkamiehen sijasta etsintäkuuluttamisesta, jos asia ei siedä viivytystä. Käytännössä etsintäkuulutus tilanteita voi tulla virka-ajan ulkopuolella tai viikonloppuisin, jolloin etsintäkuuluttamisesta päättävä täytäntöönpanosta vastaava virkamies ei ole tavoitettavissa. Tutkintavankeuslain 16 luvun 1 §:n 1 kohdan nojalla päivystävän virkamiehen toimivalta koskisi myös tutkintavankien etsintäkuuluttamista.

2 luku Täytäntöönpanon aloittaminen

2 a §. Etsintäkuuluttaminen. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti. Momentissa säädettäisiin Rikosseuraamuslaitoksen toimivallasta etsintäkuuluttaa vanki. Vanki voitaisiin etsintäkuuluttaa, jos hän karkaa tai poistuu luvatta vankilasta tai muusta sijoituspaikasta. Luvatta poistumisella tarkoitettaisiin poistumista avolaitoksesta, vankeuslain 8 luvun 9 §:n 2 momentissa tarkoitettua ulkopuolisesta sijoituksesta tai 10 luvussa tarkoitettua hoidosta. Toiseksi etsintäkuuluttaminen voisi tapahtua, jos vanki ei palaisi määrättyä ajankohtana vankeuslain 14 luvussa tarkoitettua poistumislualta tai 8 luvun nojalla myönnettyä muulta lualta poistua vankilan ulkopuolelle. Etsintäkuuluttaminen olisi mahdollista myös, jos vangin havaittaisiin rikkovan poistumisluvan ehtoja esimerkiksi irrottamalla sähköiseen valvontaan käytetyt laitteet. Näissäkin tilanteissa vanki on voitava etsintäkuuluttaa välittömästi.

Etsintäkuuluttaminen olisi siten mahdollista kaikissa tilanteissa, joissa vanki on vankilan ulkopuolella ilman Rikosseuraamuslaitoksen lupaa tai rikkoo myönnetyn luvan ehtoja. Rikosseuraamuslaitoksella olisi harkintavaltaa sen suhteen, etsintäkuulutetaanko vanki. Esimerkiksi karanut vanki tulisi aina etsintäkuuluttaa, mutta poistumislualta määräaikaan mennessä palaamatta jäänyttä vankia ei välttämättä tarvitsisi etsintäkuuluttaa, jos vangin palaaminen vankilaan voitaisiin muulla tavoin varmistaa.

10 §. Päätösvalta. Pykälän 3 momentissa säädetään päätösvalasta tuomitun etsintäkuuluttamiseksi. Säännöksen sanamuotoa muutettaisiin siten, että se koskisi myös luvun 2 a §:n uudessa 2 momentissa tarkoitettuja etsintäkuulutus tilanteita. Päätösvalta kaikissa etsintäkuulutus tilanteissa olisi täytäntöönpanoyksikön virkamiehellä. Kiireellisissä tilanteissa rikosseuraamusalueen päivystävällä virkamiehellä olisi vankeuslain 1 luvun 9 §:n nojalla toimivalta tehdä etsintäkuulutus.

4 luku Saapuminen ja sijoittaminen vankilaan

4 §. Säännöksistä ja vankilan oloista tiedottaminen. Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin säännös siitä, että vankien saatavilla tulee olla luettelo, josta käyvät ilmi vankilaa ja sen henkilökunnan toimintaa valvovat viranomaiset sekä ihmisoikeuksien toteutumista valvovat toimielimet, joille vangilla on kansainvälisten sopimusten mukaan valitus- tai kantelu-oikeus. Säännös vastaisi sisällöltään nykyistä vankeudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 39 §:ää.

9 luku Vangin omaisuus ja tulot

3 §. *Rahan ja muiden maksuvälineiden hallussapito.* Pykälän 1 ja 2 momentin sanamuotoa muutettaisiin siten, että Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin haltuun antamisen sijasta säädettäisiin maksukortin antamisesta vangin käyttöön. Maksukortit eivät ole vankien henkilökohtaista omaisuutta, joten sääntelyn olisi perusteltua erota selvästi luvun 1 §:stä, jossa säädetään vangin henkilökohtaisen omaisuuden antamisesta hänelle haltuun.

3 a §. *Maksukortin käytön valvonta.* Pykälässä säädettäisiin vankeuslain 9 luvun 4 §:n mukaisen Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukorttitilin käytön valvonnasta. Valvonta kohdistuisi tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavaan maksuliikenteeseen yleisesti ja tämän valvonnan perusteella mahdollisesti tehtyjen havaintojen pohjalta nimenomaiseen päätökseen yksittäisen vangin maksukorttitilin tietojen valvonnasta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavan maksuliikenteen valvonnasta. Poikkeavassa maksuliikenteessä kyse voisi olla joko lukuisista pienistä rahasiirroista tai yksittäisistä suurista maksutapahtumista. Jotta Rikosseuraamuslaitoksella olisi mahdollisuus havaita tilitapahtumissa poikkeavuuksia, tulisi maksukorttitilejä voida valvoa poikkeamien havaitsemiseksi pykälän 1 momentissa esitetyllä tavalla siten, että valvonta kohdistuu yksinomaan maksutapahtumien lukumääriin tai suuruuteen eli poikkeamiin. Vankien maksukorttijärjestelmässä on sisäänrakennettuja hälytystoiminnallisuuksia, jotka voivat antaa automatisoidun hälytyksen erikseen määriteltyjen parametrien mukaisesti. Maksukorttijärjestelmään voidaan siten määritellä tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavista maksutapahtumista hälyttäviä parametreja.

Pykälän 2 momentin mukaisesti poikkeaman havainnoinnin jälkeen ja niiden perusteella vangin maksukorttitilitapahtumien valvonnasta olisi mahdollista tehdä tarvittaessa yksittäistapauksellinen päätös. Yksittäisten maksutapahtumien valvontaa koskeva päätös perustuisi yleisvalvonnassa havaittuun maksutapahtuman tai –tapahtumien tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavuuteen. Yksittäistapauksellinen päätös voisi perustua myös muulta viranomaiselta tulleen tietoon tai valvonnan taikka Rikosseuraamuslaitoksen muun toiminnan yhteydessä ilmeneeseen perusteeseen. Maksukorttitilitapahtumien valvontaa koskeva päätös edellyttää aina sitä, että valvonta olisi tarpeen rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Päätös voitaisiin tehdä kuukauden ajaksi kerrallaan.

9 §. *Päätösvalta.* Pykälän 4 momenttiin lisättäisiin päätösvaltasäännös 3 a §:n 2 momentin nojalla tehtävistä päätöksistä. Päätösvalta olisi turvallisuudesta vastaavalla virkamiehellä taikka hänen tällaisiin tehtäviin erikseen nimeämänsä ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimivalla virkamiehellä. Tämä vastaisi muun muassa kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin lukemisesta säädettyä päätöstoimivaltatasoa.

10 §. *Tarkemmat säännökset ja määräykset.* Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että määräystenantovaltuus maksukortin haltuun antamisesta korvattaisiin määräystenantovaltuudella maksukortin käyttöön antamisesta ja säilyttämisestä. Muutos vastaisi 3 §:ään esitettyä muutosta. Rikosseuraamuslaitoksella olisi jatkossa toimivalta määrätä siitä, miten maksukorttien käyttöön antaminen ja säilyttäminen vankiloissa toteutettaisiin. Määräykset voisivat koskea esimerkiksi sitä, että maksukorttia säilytettäisiin vankilan vastaanotossa, josta vanki saisi sen käyttöönsä tehdessään ostoksia vankilan kanttiinista tai lähtiessään poistumisluvalla. Edelleen olisi myös mahdollista määrätä, että esimerkiksi avolaitoksissa maksukortit annettaisiin vangeille itselleen säilytettäväksi.

12 luku **Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä**

2 §. *Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen.*

5 §. *Kirjeen tai postilähetyksen pidättäminen.*

7 §. *Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen.*

8 §. *Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä varmuusosastolla.*

12 luvun 2, 5, 7 ja 8 §:stä poistettaisiin rikosten selvittäminen toimivallan luovana perusteena yleisperusteluissa esitetyistä syistä. Rikoksen selvittämisen toimivalta olisi esitutkinnan suorittavalla viranomaisella esitutkintalain ja pakkokeinolain mukaisesti.

13 luku **Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle**

2 §. *Tapaamistilat ja valvonta.* Säännöksestä poistettaisiin rikosten selvittäminen toimivallan luovana perusteena yleisperusteluissa esitetyistä syistä. Rikoksen selvittämisen toimivalta olisi esitutkinnan suorittavalla viranomaisella esitutkintalain ja pakkokeinolain mukaisesti.

16 luku **Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen**

1 a §. *Tekninen valvonta vankilassa.* Lakiin ehdotetaan uutta säännöstä vankilan tilojen teknisestä valvonnasta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin teknisen valvonnan käytön sisällöstä ja edellytyksistä. Teknisellä valvonnalla tarkoitettaisiin kuvan katselua tai tallentamista. Käytännössä valvonta olisi edelleen nykyisenlaista tilojen yleistä kameravalvontaa. Säännös ei mahdollistaisi äänen kuuntelua eikä tallentamista. Vankeuslain 12 luvun 7 §:ssä säädetään erikseen edellytyksistä kuunnella puhelua ja 13 luvun 2 §:ssä edellytyksistä kuunnella tapaamista.

Teknistä valvontaa voitaisiin käyttää vankilan alueella ja vankilan tiloissa vankilaturvallisuuden ylläpitämiseksi samoin edellytyksin kuin nykyisinkin vankeja ja vankilan tiloja voidaan valvoa vankeuslain 16 luvun 1 §:n nojalla. Säännöksessä tarkoitettua valvontaa ei voitaisi käyttää nimenomaisesti yksittäiseen vankiin kohdistuvaan tarkkailuun. Rikosseuraamuslaitokselle ei säädettäisi toimivaltaa esimerkiksi poliisilaissa tarkoitettuun suunnitelmalliseen tarkkailuun, vaan tällaiset toimivaltuudet olisi edelleen vain poliisilla. Tekninen valvonta kohdistuisi siten tiettyihin paikkoihin, kuten vankilan ulkoilupihaan, osastojen yleisiin tiloihin ja toimintatiloihin ja niissä oleviin henkilöihin. Sääntely kattaisi kaikki vankila-alueen yleiset tilat. Teknisen valvonnan ulkopuolelle jäisivät kuitenkin vankien asuinsellit, WC-tilat, pukeutumistilat ja muut vastaavat tilat. Tällaisissa tiloissa kameravalvonta ei olisi perusteltua vankien yksityisyydensuojan turvaamiseksi. Säännös vastaisi sisällöltään nykyisiä käytäntöjä.

Käytännössä teknisen valvonnan tallenteet säilyvät tietyn aikaa, minkä jälkeen aiemman materiaalin päälle tallennetaan uutta. Joissain tilanteissa kuvatallenteita voidaan käyttää esimerkiksi kurinpitoasian selvittämiseen tai ne on muuten tarpeen säilyttää esimerkiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain mukaisena rekisteritietona. Tällöin yksittäisiä vankeja koskevien tallenteiden säilyttämisen edellytykset määräytyvät henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain perusteella. Vastaavasti työntekijöitä koskevien tallenteiden säilyttämisestä säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 17 §:ssä. Lähtökohtana on, että tallenteita ei säilytetä tarpeettomasti.

Lisäksi 1 a §:n 1 momentissa säädettäisiin, että teknisestä valvonnasta pitäisi asianmukaisesti ilmoittaa. Ilmoittaminen tarkoittaisi sitä, että teknisen valvonnan kohteena olevissa tiloissa olisi esimerkiksi kyltit, joissa kerrotaan valvonnasta.

Pykälän 2 momentissa olisi viittaussäännös muihin teknistä valvontaa koskeviin säännöksiin. Vankeuslain 13 luvussa säädetään erikseen tapaamisten valvonnasta ja 18 luvussa tarkkailun ja eristämistarkkailun teknisestä valvonnasta. Näissä tilanteissa sovellettaisiin kyseisiä säännöksiä, mihin myös uudessa säännöksessä viitattaisiin. Selvytyden vuoksi momenttiin lisättäisiin myös viittaussäännös yksityisyyden suojasta työelämässä annettuun lakiin, jonka 16 ja 17 §:ssä säädetään työntekijöiden kameravalvonnasta. Myös tämä säännös tulisi ottaa huomioon vankilan teknisestä valvontaa järjestettäessä, koska vankilan tilojen kameravalvonta voi kohdistua myös työntekijöihin. Tämä tarkoittaa sitä, että pääsääntöisesti teknistä valvontaa ei voitaisi käyttää esimerkiksi työntekijöiden pukeutumis- tai sosiaalityötiloissa eikä henkilökohtaiseen käyttöön varatuissa työhuoneissa.

19 luku Ilmoitukset ja tiedon antaminen

1 §. *Ilmoitus poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle.* Pykälää muutettaisiin siten, että siihen koottaisiin ne 19 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetty tilanteet, joista tulee tai voidaan ilmoittaa poliisille tai muille esitutkintaviranomaisille taikka syyttäjälle.

Pykälän ensimmäinen momentti säilyisi nykyisellään muutoin, mutta siihen lisättäisiin poliisin lisäksi muut esitutkintaviranomaiset, joille ilmoitus voidaan tehdä. Säännös koskee ilmoitusvelvollisuutta poliisille epäiltäessä rahan, muiden maksuvälineiden tai muun omaisuuden laillista alkuperää.

Pykälän 2 momenttiin siirrettäisiin voimassa olevan lain 19 luvun 2 § sellaisenaan. Säännös koskee sitä, että kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin taikka vangin puhelun tai muun sähköisen viestin sisällöstä saadaan antaa tieto poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle, jos se on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi.

Pykälän nykyinen 2 momentti ilmoittamisesta etuuden myöntäneelle viranomaiselle siirrettäisiin selkeyden vuoksi sellaisenaan omaksi 2 §:ksi.

Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti Rikosseuraamuslaitoksen oikeudesta ilmoittaa Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmenneitä tietoja tapahtumista ja henkilöistä, joiden voidaan perustellusti arvioida liittyvän rikolliseen toimintaan. Kyse olisi Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten toimivaltuuksiensa ja tehtäviensä puitteissa tekemistä tapahtumiin tai henkilöihin liittyvistä havainnoista poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle ilmoittamisesta. Esitys sisältää myös ehdotuksen laitospäästymisen tai vankilan turvallisuuteen liittyvien tietojen henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 7 §:n mukaiseen valvonta- ja toimintarekisteriin kirjaamiseksi.

Tietoja ei saisi luovuttaa, jos tiedon tai asiakirjan antamista poliisille, tai tietojen käyttöä todisteena on laissa kielletty tai rajoitettu. Säännöksiä, joissa nimenomaisesti olisi kielletty tiedon tai asiakirjan antaminen poliisille, ei ole annettu. Sitä vastoin, huomioon on otettava oikeudenkäymiskaaren 17 luvun säännökset todistelusta.

20 luku **Muutoksenhaku**

2 §. *Muutoksenhakukielto.* Pykälän 1 momentin 7) kohtaan lisättäisiin säännös muutoksenhakukiellosta maksukortin käyttöä koskeviin päätöksiin. Muutoksenhaku ei olisi mahdollista 9 luvun 3 a §:n 2 momentin mukaisesta maksukortin käytön valvontaa koskevasta päätöksestä. Muutoksenhakukielto olisi perusteltu vastaavasti kuten vangin yhteydenpitoa ulkopuolelle koskevilla säännöksillä. Valvonta jättää näissä tilanteissa viranomaiselle laajan harkintavallan, jossa turvallisuusnäkökohdilla on suuri merkitys. Maksukortin 9 luvun 3 a §:n 1 momentin mukaisessa valvonnassa kyse on tosiasiallisesta hallintotoiminnasta.

1.2 Tutkintavankeuslaki

2 luku **Saapuminen vankilaan**

3 §. *Säännöksistä ja vankilan oloista tiedottaminen.* Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin vastaava säännös kuin vankeuslain 4 luvun 3 §:ään.

5 a §. *Etsintäkuuluttaminen.* Tutkintavankeuslain 2 luvun 5 a §:ksi lisättäisiin uusi säännös etsintäkuuluttamisesta. Säännös vastaisi edellä kuvattua vankeuslakiin lisättyä säännöstä. Tutkintavangille ei pääsääntöisesti myönnetä lupaa poistua vankilasta ilman virkamiesten valvontaa. Tutkintavankeuslain nojalla on kuitenkin mahdollista, että tutkintavankeuslain 6 luvun 2 tai 3 §:ssä tarkoitettu hoito järjestetään sairaalassa ilman välitöntä valvontaa tai että tutkintavanki pääsee 9 luvun 14 §:ssä tarkoitettu poistumisluvulle pelkästään sähköisesti valvottuna. Näistä syistä säännös koskisi etsintäkuuluttamista, jos tutkintavanki karkaa vankilasta taikka poistuu luvatta tutkintavankeuslain 6 luvun 2 tai 3 §:ssä tarkoitettu hoidosta taikka jättäisi palaamatta 9 luvun 14 §:ssä tarkoitettu poistumisluvulta.

5 b §. *Päätösvalta.* Tutkintavankeuslain 2 luvun uudessa 5 b §:ssä säädettäisiin päätösvalasta 5 a §:ssä tarkoitettu etsintäkuuluttamisesta. Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai täytäntöönpanojohtajan määräämä muu täytäntöönpanoyksikön virkamies päättäisi tutkintavangin etsintäkuuluttamisesta ja sen peruuttamisesta. Päätösvalta vastaisi vankeuslakia. Tutkintavankeuslain 16 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla päivystävä virkamies olisi vankeuslaissa tarkoitettu tavalla toimivaltainen päättämään etsintäkuuluttamisesta, jos asia ei siedä viivytystä.

5 luku **Tutkintavangin omaisuus ja tulot**

3 §. *Rahan ja muiden maksuvälineiden hallussapito.* Pykälään tehtäisiin vankeuslain 9 luvun 3 §:ää vastaava muutos.

9 §. *Tarkemmat säännökset ja määräykset.* Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin vankeuslain 9 luvun 10 §:ää vastaava muutos. Lisäksi momentin määräystenantovaltuutta provision maksamisesta ja määrästä täsmennettäisiin siten, että säännöksessä viitattaisiin vankeuslain 9 luvun 6 §:ään. Tällä hetkellä viittaus on virheellisesti tutkintavankeuslain 5 luvun 6 §:ään, jossa ei säädetä provision maksamisesta.

3 a §. *Maksukortin käytön valvonta.* Pykälä vastaisi vankeuslain 9 luvun 3 a §:ää.

8 §. *Päätösvalta.* Pykälään tehtäisiin vastaavat muutokset kuin vankeuslain 9 luvun 9 §:ään.

8 luku **Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä**

2 §. *Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen.* Pykälään tehtäisiin vastaavat muutokset kuin vankeuslain 12 luvun 2 §:ään.

5 §. *Kirjeen tai postilähetyksen pidättäminen.* Pykälään tehtäisiin vastaavat muutokset kuin vankeuslain 12 luvun 3 §:ään.

7 §. *Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen.* Pykälään tehtäisiin vastaavat muutokset kuin vankeuslain 12 luvun 7 §:ään.

9 luku **Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle**

1 §. *Tapaaminen.* Pykälään tehtäisiin vastaavat muutokset kuin vankeuslain 13 luvun 2 §:ään.

11 luku **Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen**

1 §. *Valvonta vankilassa.* Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti. Momentissa viitattaisiin vankeuslain 16 luvun 1 a §:n teknistä valvontaa koskeviin säännöksiin. Vankeuslain säännöksiä sovellettaisiin myös tutkintavankeuden toimeenpanossa.

15 luku **Muutoksenhaku**

2 §. *Muutoksenhakukielto.* Pykälään tehtäisiin vastaavat muutokset kuin vankeuslain 20 luvun 2 §:ään.

1.3 Laki henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa

7 §. *Valvonta- ja toimintarekisteri.* Pykälään lisättäisiin uusi 5 momentti, jossa säädettäisiin siitä, että valvonta- ja toimintarekisteriin voitaisiin kirjata Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten toimivaltuuksien mukaisten tehtävien hoidon yhteydessä havaitsemiin tapahtumiin tai henkilöihin liittyviä tietoja, joiden voidaan olosuhteiden taikka henkilön käyttäytymisen vuoksi perustellusti arvioida liittyvän laitosisjärjestykseen tai vankilan turvallisuuden ylläpitämiseen. Kyse olisi tiedoista, joita Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet saavat havainnoidessaan toimintaympäristöönsä toimivaltuuksiensa mukaisia tehtäviä suorittaessaan. Kun tietojen arvioidaan perustellusti liittyvän rikolliseen toimintaan, niiden ilmoittamisesta poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle ja syyttäjälle säänneltäisiin vankeuslain 19 luvun 1 §:n 3 momentissa.

Pykälään lisättäisiin myös uusi 6 momentti, jossa säädettäisiin siitä, että tietoja talletettaessa niihin on liitettävä arvio tietojen luotettavuudesta ja oikeellisuudesta, jos se on mahdollista.

8 §. *Turvallisuustietorekisteri.* Tietojen käsittelyn käsitteeseen sisältyy rekisterin käyttötarkoituksen mukaisten tietojen yhdistäminen. Henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018, rikosasioiden tietosuojalaki) 3 §:n 2-kohdassa todetaan, että tietojen *käsittelyllä* tarkoitetaan tietojen keräämistä, tallentamista, järjestämistä, jäsentämistä, säilyttämistä, muokkaamista tai muuttamista, hakua, kyselyä, käyttöä, tietojen luovuttamista siirtämällä, levittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville, tietojen yhteensovittamista tai yhdistämistä, rajoittamista, poistamista tai tuhoamista sekä muuta toimintaa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin. Kuten yleisperusteluissa on todettu, kun vankilassa havaitaan tai saadaan muutoin tieto vankilaturvallisuutta vaarantavasta tapahtumasta tai mahdollisesti rikollisesta toimin-

nasta, on arvioitava, mitä asiassa on katsottava tapahtuneen, kenen toimesta ja miten asian käsittelyssä on syytä edetä. Tämä arviointi edellyttää myös turvallisuustietorekisterin sekä Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmän muiden rekisteritietojen yhdistämistä. Johtopäätöksenä voi olla tapahtuman käsitteleminen vankilassa tai asian siirtäminen poliisin käsiteltäväksi.

Kun turvallisuustietorekisteri otettiin nykyisessä merkityksessään käyttöön vuoden 2003 alusta lukien, korostettiin sen erityistä luonnetta. Lähtökohtana oli myös se, että siihen merkittävien tietojen tarpeellisuus ja paikkansapitävyys tarkastettaisiin riittävän tiheästi. Rikosasioiden tietosuojalain 6 §:ssä säädetään, että käsiteltävien henkilötietojen on oltava käsittelyn tarkoituksen kannalta asianmukaisia ja tarpeellisia eivätkä ne saa olla liian laajoja niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Tarpeettomat henkilötiedot on poistettava ilman aiheutonta viivytystä. Henkilötiedot saa säilyttää muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa, vain niin kauan kuin se on tarpeen henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta. Hallintovaliokunta on todennut puolestaan poliisin henkilötietolain käsittelyn yhteydessä, että henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuusvaatimus seuraa suoraan tietosuoja-asetuksen 5 artiklasta ja rikosasioiden tietosuojalain 4 §:stä, joten poliisin henkilötietolaista tulee poistaa viittaukset tarpeellisten henkilötietojen käsittelyyn (HaVM 39/2018 vp). Vastaava muutos tehtäisiin myös turvallisuustietorekisteriin.

Lain 8 §:ssä säädetään Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuustietorekisterin käyttötarkoituksesta, tietojen käsittelykynnyksestä ja tietosisällöstä. Turvallisuustietorekisteri sisältää poikkeuksellisia ja vaarallisia tilanteita tai sellaisten uhkaa koskevia tietoja. Lain 13 §:n mukaan turvallisuustietorekisterin tietoja saavat käsitellä vain Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön erikseen nimeämät Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet. Turvallisuustietorekisteri on Rikosseuraamuslaitoksen muista tietojärjestelmistä myös teknisesti erillinen rekisteri. Rekisteröidyllä ei ole tarkastusoikeutta turvallisuustietorekisterin tietoihin. Rekisteröidyllä ei ole oikeutta saada myöskään tietoa siitä, onko hänet rekisteröity turvallisuustietorekisteriin. Tietosuojavaltuutettu voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa rekisteröityä koskevien tietojen lainmukaisuuden (31 §). Tieto on poistettava turvallisuustietorekisteristä viimeistään 10 vuoden kuluttua viimeisestä merkinnästä (34 §).

Voimassa olevan turvallisuustietorekisteriä koskevan pykälän mukaan turvallisuustietorekisteri sisältää muun muassa tietoja, jotka ovat tarpeellisia rikoksen selvittämiseksi. Yleisperusteluissa on tuotu esille se, ettei rikoksen selvittäminen kuulu Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltaan. Näin ollen rikoksen selvittäminen tietojen käsittelyn perusteena poistettaisiin. Edelleen voimassa oleva säännös on epäselvä sen suhteen, mitä tarkoitetaan seurantaperusteen kirjaamisella, koska Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltaan ei kuulu henkilön tarkkailu tiedonhankintatarkoituksessa. Muutoksen tarkoituksena olisi näin ollen se, ettei tietojen käsittely turvallisuustietorekisterissä voi perustua rikoksen selvittämiseen taikka henkilön seurantaan. Pykälän 1 momentin mukaan turvallisuustietorekisteriin voitaisiin sen sijaan kirjata vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estämiseksi ja laitosturvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä tietoja, mikäli syntyy konkreettinen perusteltu epäily olettaa, että vanki syyllistyy rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta. Kyse tulee olla konkreettisesta, perustellusta epäilystä vangin syyllisyydestä vankeusuhkaiseen rikokseen sekä tähän epäilyyn liittyvistä kirjauksista.

Turvallisuustietorekisterin voimassa olevan 8 §:n käsittelykynnys vastaa kumotun henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 4 §:n epäiltyjen tietojärjestelmän käsittelykynnystä. Käsittelykynnyksen on perusteltua olla edelleen yhtenevä tiedon käsittelemiseksi erityisesti silloin, kun tavoitteena on tehostaa oikean ja oikea-aikaisen tiedon käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin välillä vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseksi. Näin ollen käsittelykynnystä ehdotetaan muutettavaksi siten, että käsittelykynnys vastaa voimassa olevan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 7 §:n sääntelyä siten, että turvallisuustietorekisteri

voi sisältää vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estämiseen ja laitosturvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä tietoja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetuista henkilöistä, joiden voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta.

Pykälän 2 momentin mukaan turvallisuustietorekisteri voisi sisältää tietoja myös poikkeuksellisista turvallisuutta vaarantavista tapahtumista vankilassa kuten nykyisinkin. Kyse on sellaisista poikkeuksellisista tapahtumista, joita ei voida arvioida kirjattavan valvonta- ja toimintarekisteriä koskevan lain 7 §:n muutosesityksen mukaisesti valvonta- ja toimintarekisteriin. Kyse olisi tiedoista, jotka liittyvät vankeusuhkaiseen tekoon. Kyse voisi olla myös mahdollisesti vankilaan vankilan ulkopuolelta kohdistuvasta turvallisuutta vaarantavasta tapahtumasta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin rekisterin tietosisällöstä. Turvallisuustietorekisteriin kirjattavia tietoja voisivat olla tiedot, joita saadaan vankeuslain tai tutkintavankeuslain toimivaltasäännösten mukaisissa Rikosseuraamuslaitoksen tehtävissä, joissa toimivaltuuksien käyttö voi perustua rikoksen estämiseen tai vankilaturvallisuuden takaamiseen.

Turvallisuustietorekisteriin voitaisiin kirjata yksittäisiä pykälässä määriteltyjä toimivaltuuksien käytössä esille tulleita tietoja, mikäli turvallisuustietorekisteriin kirjaamisen kynnys ylittyy. Tietoja voitaisiin kirjata, mikäli syntyy konkreettinen perusteltu epäily olettaa, että vanki syyllistyy rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta. Tarkoituksena on estää rikokseen syyllistyminen ja ylläpitää laitosturvallisuutta.

Pykälää muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin kohdat, joiden tietosisällön osalta kyse ei ole Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviin ja toimivaltaan liittyvistä tiedoista. Toisaalta pykälästä poistettaisiin tarpeettomiksi osoittautuneet tiedot. Pykälässä säädettäisiin myös nimenomaisesti, että siihen voitaisiin kirjata muiden viranomaisten rekistereistä saamia rekisteröityyn liitettävissä olevia tietoja.

Pykälän 3 momentin mukaisesti turvallisuustietorekisterin käytön kannalta välttämättömiä rekisteröitävää koskevia tietoja voisivat olla:

Momentin 1) kohdan mukaisesti tiedot esityksessä ehdotetun vankeuslain 9 luvun 3 a §:n ja tutkintavankeuslain 5 luvun 3 a §:n mukaisesta maksukortin käytön valvonnasta. Kyse olisi siten uudesta toimivaltuudesta ja sen kautta saadusta tiedosta. Säännös vastaisi voimassa olevassa laissa tili- ja rahaliikennetietojen rekisteröinnistä säädettyä. Säännöstä täsmennettäisiin kuitenkin siten, että Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukorttitilin sellaisia tietoja voitaisiin kirjata, jotka liittyvät edellä mainittujen ehdotettujen säännösten mukaiseen maksukorttitilin käytön valvonnasta tehtyyn päätökseen.

Momentin 2) kohdan mukaisesti vangin kirjeenvaihdosta voitaisiin tallentaa postin vastaanottaja tai lähettäjä ja kirjeen lukemista koskevan päätöksen jälkeen voitaisiin referoida tai lainata kirjeen sisältöä. Tapaamisten osalta voitaisiin kirjata se, keitä henkilöitä vanki on tavannut ja milloin. Myös tapaamista valvovan virkamiehen mahdollisesti havainnoimia tai kuulemia seikkoja voitaisiin kirjata. Puheluiden ja muiden teleyhteyksien osalta samoin voitaisiin kirjata se, kenelle vanki on soittanut ja mikäli puhelun kuuntelemisesta on päätetty, niin referaatti tai lainaus puhelun sisällöstä olisi mahdollista kirjata turvallisuustietorekisteriin. Kohta vastaa tietosisällöltään voimassa olevaa lakia.

Momentin 3) kohdan mukaisesti vankeuslain 16 ja 17 luvun ja tutkintavankeuslain 11 ja 12 luvun tarkastuksia koskevissa tiedoissa kyse on vankilan tilojen ja vangin sekä muun henkilön tarkastamista koskevia toimivaltasäännöksiä käyttäen saaduista tiedoista. Voimassa olevan lain

mukaan turvallisuustietorekisteri voi sisältää luvattomia esineitä ja aineita koskevia tietoja. Edellä mainittujen tarkastamista koskevien toimivaltasäännösten perusteena on se, että näitä toimivaltuuksia käytettäessä on mahdollista havaita säännöksissä nimenomaisesti määriteltyjä luvattomia aineita ja esineitä. Luvattomien aineiden ja esineiden osalta voitaisiin kirjata niiden löytymiseen sekä aineisiin ja esineisiin liittyvät tiedot. Mikäli kyseessä on postilähetys, niin tällöin voitaisiin kirjata myös lähettäjän ja vastaanottavan vangin tiedot. Kohta vastaa tietosäällöltään voimassa olevaa lakia.

Momentin 4) kohdan mukaisesti turvallisuustietorekisteriin voidaan voimassa olevan lain nojalla kirjata vankilatapahtumatietoja. Vankeuslain 16 luvun mukaisesti valvonnassa saatujen tietojen turvallisuustietorekisteriin kirjaamista koskeva säännös vastaisi voimassa olevaa lakia täsmentäen sen, että turvallisuustietorekisteriin tämän kohdan perusteella kirjattavat tiedot on saatu vankilan valvontaa koskevan säännöksen nojalla.

Momentin 5) kohdan mukaisesti muulta viranomaiselta tai yksityiseltä henkilöltä saatuja vihjetietoja voitaisiin kirjata turvallisuustietorekisteriin. Myös tältä osin säännös vastaisi voimassa olevaa lakia.

Turvallisuustietorekisterissä olisi mahdollista käsitellä viranomaisilta tai vangeilta saatuja tai henkilökunnan valvonnassa havainnoimia tietoja vankien välisistä vihamielisyyksistä ja toteutuneista tai mahdollisesti toteutumassa olevista konflikteista ja rikoksista. Edelleen olisi mahdollista kirjata tietoja vangin suhteesta rikollisjärjestöön tai ääriryhmittymään, esimerkiksi aiempaa rikollista toimintaa jonkin rikollisryhmän kanssa tai tietoja yhteydenpidosta vastaavaan ryhmittymään. Pykälän nojalla olisi mahdollista kirjata myös henkilösuhdetietoja. Tietojen tulee muodostaa peruste henkilön tai tapahtuman rekisteriin merkitsemiselle taikka liittyä 3 momentin edellyttämin tavoin jo rekisteröityyn epäilyyn tai tapahtumaan. Turvallisuustietorekisteriin voitaisiin kirjata myös Rikosseuraamuslaitoksen muiden viranomaisten rekistereistä saamia, rekisteröityyn liitettävissä olevia tietoja sekä muulta viranomaiselta tai yksityiseltä henkilöltä saatuja vihjetietoja. Näitä tietoja voidaan käsitellä pykälän 1 momentin edellytysten täytyessä.

Pykälän 4 momentin mukaan muiden kuin vankien ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettujen osalta rekisteröimisen kynnys olisi korkeampi. Kyse olisi käytännössä mahdollisesta rikoskumppanista tai henkilöstä, jonka voidaan perustellusti muutoin epäillä vaarantavan vankilan turvallisuutta. Jotta muun henkilön kuin Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun tietoja voidaan käsitellä, henkilön tulee voida perustellusti epäillä syylistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta tai perustellusti epäillä vaarantavan vankilan turvallisuutta. Tällöinkin saadaan käsitellä vain turvallisuustietorekisterin käyttötarkoituksen kannalta välttämättömiä turvallisuustietorekisterin 8 §:n 1, 2 ja 5 –kohdassa tarkoitettua tietoa.

Pykälän 4 momentin mukaan se, mihin tiedon turvallisuustietorekisteriin kirjaaminen perustuu, tulisi kirjata sen varmentamiseksi, että tieto on turvallisuustietorekisteriin kirjattava tieto.

Pykälän 6 momentissa edellytettäisiin turvallisuustietorekisteriin merkittäväksi, kuinka luotettava siihen talletettava tieto on, jos se on mahdollista. Säännös vastaa voimassa olevaa lakia. Edelleen voimassa olevan lain 26 §:n tiedon luovuttamista koskevassa pykälässä edellytetään, että tietoa turvallisuustietorekisteristä luovutettaessa on ilmoitettava tiedon luotettavuus.

3 luku Tietojen käsittelyn periaatteet

14 §. *Tietojen luovuttaminen poliisille, Maahanmuuttovirastolle ja vastaanottokeskukselle.*

20 §. *Tietojen luovuttaminen Tullille.*

21 §. *Tietojen luovuttaminen Rajavartiolaitokselle.*

Pykälää muutettaisiin siten, että Rikosseuraamuslaitokselle annettaisiin salassapitovelvollisuuden estämättä oma-aloitteinen oikeus ilmoittaa poliisille, Tullille ja Rajavartiolaitokselle ne tiedot, jotka sillä on voimassa olevien säännösten perusteella oikeus luovuttaa pyynnöstä muun muassa silloin, jos se on tarpeen rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi. Pykälään ei esitetä siten tehtäväksi muutoin muutoksia kuin että mahdollistettaisiin Rikosseuraamuslaitoksen tietojen luovuttaminen myös oma-aloitteisesti.

24 §. *Tietojen luovuttamisen menettely 14—23 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa.* Pykälän 1 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska tietojen luovuttamisesta teknisten rajapintojen ja katse-luyhteyksien avulla viranomaisten välillä sekä tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinnasta säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa.

26 §. *Tietojen luovuttaminen turvallisuustietorekisteristä.* Pykälää muutettaisiin siten, Rikos-seuraamuslaitokselle annettaisiin oikeus salassapitosäännösten estämättä myös oma-aloittei-sesti luovuttaa poliisille, pääesikunnalle, Tullille ja Rajavartiolaitokselle turvallisuustietorekis-terin ne tiedot, jotka sillä on voimassa olevan pykälän perusteella oikeus luovuttaa pyynnöstä.

Pykälään lisättäisiin myös lain 24 §:n muita Rikosseuraamuslaitoksen rekisteritietoja koskevaa sääntelyä vastaavasti se, että turvallisuustietorekisterin tietojen luovuttamisesta päättää rekiste-rinpitäjä tai sen määräämä Rikosseuraamuslaitoksen virkamies.

29 a §. *Oikeus saada tietoja maksukortin myöntäjältä tai maksun välittäjänä toimivalta.* Lakiin lisättäisiin uusi 29 a §, joka mahdollistaisi tietojen saamisen maksukortin myöntäneeltä tai mak-sun välittäjänä toimivalta maksulaitokselta esitetyn vankeuslain 9 luvun 3 a §:n ja tutkintavan-keuslain 5 kuvun 3 a §:n mukaisen valvonnan suorittamiseksi sekä maksukortin käytön hallin-nointia varten.

1.4 Laki Poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta

6 a §. *Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen osallistuminen PTR-rikostiedusteluyksikön toiminta-*taan. Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annettuun lakiin lisättäisiin py-kälä, jossa säädettäisiin Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen osallistumisesta PTR-rikos-tiedusteluyksikön toimintaan. Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voisi osallistua PTR-yksikön toimintaan silloin, jos se on tarpeen vankeusaikaisten rikosten estämiseksi tai laitosturvallisuu-den ylläpitämiseksi. Toimintaan osallistuminen tapahtuisi Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuuksia koskevien säännösten mukaisesti. Rikosseuraamuslaitoksen virkamies ei siten osallis-tuisi esitutkintaan eikä esimerkiksi matkustajatietoja käsittelevän PTR-rikostiedusteluyksikön toimintaan. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen PTR-rikostiedusteluyksikön toimintaan osallistumisesta säättäminen on tarpeen yleisperusteluissa mainituista syistä. Asiasta on perus-teltua säätää PTR-laissa, koska tarkoitus olisi säätää nimenomaan Rikosseuraamuslaitoksen vir-kamiehen osallistumisesta PTR-rikostiedusteluyksikön toimintaan. Ehdotettu säännös Rikos-seuraamuslaitoksen osallistumisesta PTR-rikostiedusteluyksikön toimintaan olisi poikkeus-

säännös, koska voimassa oleva PTR-laki koskee ainoastaan PTR-viranomaisten välistä yhteistyötä. Näin ollen Rikosseuraamuslaitoksen osallistumisesta PTR-yhteistyöhän on perusteltua säätää kyseisessä laissa omassa pykälässään.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2020.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

3.1 Arvioinnin lähtökohdat

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia (ks. PeVL 51/2006 vp). Perustuslain 80 §:n 1 momentin perusteella yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Lähtökohdana on, että julkisen vallan käytön tulee olla aina palautettavissa eduskunnan säätämässä laissa olevaan toimivaltaperusteeseen (HE 1/1998 vp).

Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt (PeVM 25/1994 vp), että perusoikeusrajoitukset täyttävät tietyt vaatimukset. Rajoitusten tulee olla lain tasoisia ja täsmällisiä, niille tulee olla hyväksyttävät perusteet, niiden tulee olla oikeasuhtaisia ja perusoikeuden ydinalue tulee jättää koskemattomaksi. Lisäksi rajoituksilla tulee olla riittävät oikeusturvatakeet ja rajoitusten tulee sopia yhteen Suomea sitovien ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 10/1998 vp) katsonut, että perusoikeuksia koskevan säätelyn tulee olla sillä tavoin tarkkarajaista, että lain säännöksestä selviää muun muassa, kuka voi käyttää perusoikeuksien kannalta merkityksellistä toimivaltaa.

3.2 Rikosseuraamuslaitoksen toimivalta

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että lähtökohtaisesti poliisille kuuluvien tehtävien ja toimivaltuuksien osoittaminen muulle viranomaiselle on poikkeuksellista ja edellyttää erityisiä perusteita (PeVL 67/2016 vp). Valiokunta on lausunnoissaan katsonut, että poliisin käytössä olevien toimivaltuuksien kanssa samojen valtuuksien säätämistä muulle viranomaiselle on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin kuuluvan välttämättömyysvaatimuksen näkökulmasta (esim. PeVL 10/2016 vp, PeVL 49/2014 vp, PeVL 37/2002 vp ja PeVL 2/1996 vp).

Vankien kirjeenvaihtoa, puheluja, sähköistä viestintää ja tapaamisten valvontaa koskevia säännöksiä täsmennettäisiin siten, että rikoksen selvittäminen poistettaisiin edellytyksenä näille toimenpiteille, koska Rikosseuraamuslaitos ei ole esitutkintaviranomainen eivätkä sen toimivaltuudet sille määrättyjen tehtävien suorittamiseksi voi perustua rikoksen selvittämiseen. Vastaava muutos tehtäisiin myös Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuustietorekisteriä koskevaan pykälään. Turvallisuustietorekisterin sääntelyä selkiinnytettäisiin myös siltä osin, ettei Rikosseuraamuslaitoksella ole mahdollisuutta seurata eli tarkkailla henkilöä. Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuustietorekisteriin kirjattavat tiedot sen sijaan voivat perustua valvonnassa havaittuun tai saatuun tietoon. Valvonta on vankien havaittavissa. Vankeuslain, tutkintavankeuslain sekä henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain säännöksiä täsmennettäisiin siten vastaamaan Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviä ja toimivaltaa. Esitystä voidaan näin ollen pitää perustuslakivaliokunnan kannan mukaisena.

3.3 Viranomaisyhteistyö

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee siis perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Näin ollen myös viranomaisyhteistyön tulee perustua kattavaan ja täsmälliseen sääntelyyn. Esityksessä Rikosseuraamuslaitoksen osallistuminen esitutkintaviranomaisten kanssa PTR-yhteistyöhön ehdotetaan säädettäväksi lain tasolla.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan hallituksen esityksestä laiksi poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta (PeVL 35/2008 vp) kiinnittänyt huomiota siihen, että viranomainen saa käyttää vain niitä toimivaltuuksia, jotka sillä on omalla tehtäväalueellaan. Esitys täyttää tämän vaatimuksen. Esityksessä ehdotetaan nimenomaisesti, että Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voi osallistua PTR-rikostiedusteluyksikön toimintaan, jos se on tarpeen vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estämiseksi tai laitosturvallisuuden ylläpitämiseksi. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen osalta esityksessä ehdotetaan, että toimivallasta säädetään vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa. Esityksessä ehdotetaan edelleen, että Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen oikeudesta käsitellä henkilötietoja PTR-rikostiedusteluyksikössä säädetään henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa.

3.4 Maksukorttitilin valvonta

Ehdotuksella on yhtymäkohtia yksityiselämän suojaan ja omaisuuden suojaan. Perustuslain 10 §:n 3 momentin perusteella voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista yksityiselämän suojaan vapaudenmenetyksen aikana. Perustuslakivaliokunta on käytännössään korostanut säännöksessä olevan välttämättömyysvaatimuksen merkitystä (PeVL 34/2014 vp). Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin tilitapahtumien valvonta on välttämätöntä sen varmentamiseksi, ettei maksukorttia voida käyttää rikolliseen toimintaan. Maksukorttitilin poikkeuksellisuuden automatisoitu yleinen valvonta perustuisi yksinomaan maksutapahtumien lukumääriin tai varallisuusarvoihin. Kyse olisi tosiasiallisesta hallintotoiminnasta.

Yksittäisten maksutapahtumien valvontaa koskeva päätös perustuisi yleisvalvonnassa havaittuun maksutilitapahtuman tai -tapahtumien tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavuuden perusteella tehtyyn päätökseen. Kuten edellä on todettu, automatisoitu yleisvalvonta olisi välttämätöntä normaalista maksuliikenteestä poikkeavien tapahtumien havainnoimiseksi. Omaisuuden- ja yksityisyydensuojaa rajoitettaisiin ainoastaan siinä määrin kuin se olisi tarpeen. Valvonnan kynnys, tarpeellisuus, olisi vastaava kuin vangin yhteydenpitoa ulkopuolelle koskevissa säännöksissä. Säännöksessä ilmaistaisiin tarkasti syyt - rikoksen estäminen, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjuminen taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojeleminen - joiden vuoksi Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin valvontaa voidaan pitää perusteltuna. Yksittäistapauksellisen päätöksen edellytykset liittyvät yksittäiseen vankiin, jolloin yksityiselämän suoja ja omaisuudensuoja rajoitettaisiin vain, kun se on yksittäisessä tapauksessa perusteltua. Päätöstoimivallasta yksittäisten maksutapahtumien valvontaa koskevan päätöksen osalta säädettäisiin nimenomaisesti.

Maksukorttitilin valvonta edellyttäisi oikeutta saada salassapitovelvollisuuden estämättä tietoja maksulaitokselta. Tästä säädettäisiin nimenomaisesti.

Muutoksenhakukielto olisi perusteltu vastaavasti kuten vangin yhteydenpitoa ulkopuolelle koskevissa säännöksissä. Tältä osin muutoksenhakukielto on ollut perustuslakivaliokunnan arvioitavana (PeVL 34/2014 vp).

3.5 Tekninen valvonta

Esityksessä ehdotetaan, että vankilassa tapahtuvasta teknisestä valvonnasta säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin. Ehdotus on merkityksellinen perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän suojan kannalta, koska teknisen valvonnan käyttö merkitsee vähäistä puuttumista yksityiselämän suojaan.

Ehdotetun vankeuslain 16 luvun 1 a §:n nojalla vankilan tiloja voitaisiin valvoa tallentavalla kameravalvonnalla. Tällaista valvontaa on toteutettu jo nykyisin 16 luvun 1 §:n nojalla. Esityksessä ei siten ehdoteta tältä osin laajennettavaksi nykyisiä toimivaltuuksia teknisen valvonnan käyttöön. Vankeuslaissa säädettäisiin kuitenkin nykyistä täsmällisemmin siitä, kuinka tekninen valvonta vankilan tiloissa toteutetaan.

Teknisen valvonnan käyttö on välttämätöntä vankilaturvallisuuden ylläpitämiseksi. Voimassa olevat säännökset on hyväksytty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (HE 263/2004 vp ja PeVL 20/2005 vp). Perustuslakivaliokunta on myös pitänyt hyväksyttävänä vastaavanlaista kameravalvontaan oikeuttavaa sääntelyä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa ja yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa (PeVL 21/2006 vp ja PeVL 10/2004 vp).

Esityksessä täsmennettäisiin nykyistä sääntelyä ja rajattaisiin esimerkiksi asuinsellit ja WC-tilat teknisen valvonnan ulkopuolelle, mikä parantaisi yksityiselämän suojan toteutumista vankilassa.

Kameratallenteista syntyvien henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettua lakia, jos tallenteen kohteena on vanki ja muilta osin yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 17 §:ää. Sääntely olisi siten kattavaa myös kameratallenteissa olevien henkilötietojen käsittelyn osalta.

Edellä todetun perusteella teknistä valvontaa koskevaa ehdotusta voidaan pitää perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän suojan kannalta ongelmattomana.

3.6 Henkilötietojen käsittely

Perustuslakivaliokunnan kannan mukaan henkilötietojen suoja tulisi turvata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Erityislainsäädäntö tulisi rajata vain välttämättömään sääntelyyn tietosuoja-asetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Kansallista liikkumavaraa käytettäessä on perustuslakivaliokunnan mukaan otettava huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset. Erityislainsäädännön tarpeellisuutta tulisi arvioida riskiperusteisen lähestymistavan mukaisesti: mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa yksityiskohdaisempi sääntely on. Perustuslakivaliokunta on painottanut edelleen, että yksityiselämän ja henkilötietojen suojalla ei ole etusijaa muihin perusoikeuksiin nähden. Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja tulee suhteuttaa toisiin perus- ja ihmisoikeuksiin sekä muihin painaviin yhteiskunnallisiin intresseihin, kuten esimerkiksi yleiseen turvallisuuteen liittyviin intresseihin, jotka voivat ääritapauksessa palautua henkilökohtaisen turvallisuuden perusoikeuteen. Lainsäätäjän tulee turvata yksityiselämän ja henkilötietojen suoja tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa (PeVL 14/2018 vp).

Perustuslakivaliokunta on katsonut tietosujadirektiivin osalta, että se ei sisällä sellaista yksityiskohtaista sääntelyä, joka muodostaisi riittävän säännöspohjan perustuslain 10 §:ssä turvatun

yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Tietosuojadirektiivin ja rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalaan kuuluvan henkilötietojen käsittelyn osalta on siten edelleen otettava huomioon perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö. Henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on tällaisissa perusoikeusherkissä sääntelykonteksteissa edelleen arvioitava valiokunnan aiemman sääntelyn lakitasoisuutta, täsmällisyyttä ja kattavuutta korostaneen käytännön pohjalta (PeVL 14/2018 vp, PeVL 26/2018 vp).

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa lisäksi se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan lukien tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa (esimerkiksi PeVL 31/2017 vp, PeVL 13/2016 vp). Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa, täsmällistä ja tarkkarajaista.

Esitys sisältää ehdotukset valvonta- ja toimintarekisterin sekä turvallisuustietorekisterin osalta säännöksiä rekisteröinnin tavoitteesta, rekisteröitävien henkilötietojen sisällöstä ja tietojen käyttötarkoituksesta. Esitys sisältää ehdotuksen säännöksiä myös Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen luovuttamisen osalta.

Ehdotetuilla säännöksillä pyritään turvaamaan perusoikeuksien toteutuminen nykyistä tehokkaammin. Säännöksiä täsmennettäisiin vastaamaan selkeämmin Rikosseuraamuslaitoksen laissa säädettyjä tehtäviä ja toimivaltaa. Säännöksissä ehdotetaan tarkennettavaksi turvallisuustietorekisteriin kirjaamisen edellytyksiä sekä tietoja, joita turvallisuustietorekisterin käyttötarkoituksessa saisi käsitellä. Valvonta- ja toimintarekisteriin esitetään voitavaksi kirjata tietoja, joilla turvattaisiin paremmin laitosturvallisuutta ja vankien turvallisuutta sekä tehostettaisiin rikosten estämistä. Näin ollen kyse olisi välttämättömästä sääntelystä kansallisen liikkumavaran puitteissa. Yksityiskohtainen sääntely on perusteltua, koska vapautensa menettäneiden henkilöiden tietojen käsittelyllä on oleellinen merkitys henkilön oikeuksien ja velvollisuuksien kannalta. Ehdotuksen mukainen sääntely on kattavaa, täsmällistä sekä tarkkarajaista rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, käyttötarkoitus ja luovutettavuus huomioiden. Tietojen säilytysaikaa ja rekisteröidyn oikeusturvaa koskeviin voimassa oleviin säännöksiin esitys ei sisällä muutosehdotuksia. Näiltä osin voimassa olevien säännösten voidaan katsoa täyttävän edellä mainitut vaatimukset.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään kiinnittänyt huomiota siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta tarpeellisiin tietoihin, jos tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on valiokunnan mukaan pitänyt sisällyttää vaatimus tietojen välttämättömyydestä jonkin tarkoituksen kannalta (esimerkiksi PeVL 31/2017 vp sekä PeVL 17/2016 vp). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (esimerkiksi PeVL 71/2014 vp, PeVL 62/2010 vp ja PeVL 59/2010 vp). Valiokunta on käytännössään arvioinut myös arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp). Valiokunta on antanut merkitystä luovutettavien

tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä (esimerkiksi PeVL 38/2016 vp).

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaanti-oikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvalla salassapitovelvollisuudella suojataan (PeVL 62/2010 vp, ja PeVL 42/2010 vp).

Esitys sisältää ehdotuksen säännöksiksi, jotka mahdollistaisivat sen, että Rikosseuraamuslaitoksella olisi salassapitovelvollisuuden estämättä ja myös oma-aloitteisesti oikeus ilmoittaa tietoja esitutkintaviranomaisille rikosten estämiseksi. Tällaisella oikeudella pyrittäisiin paitsi turvaamaan perustuslain 7 §:ssä säädettyjen oikeushyvien toteutuminen, myös toteuttamaan perustuslain 22 §:n mukaista julkisen vallan velvollisuutta turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Esityksen taustalla on pyrkimys torjua rikollisuutta, minkä perusteella perustuslain 10 §:n rajoittamista voidaan pitää hyväksyttävänä. Ehdotetut muutokset eivät perusoikeuksien välinen punnintatilanne huomioon ottaen myöskään kajoa perustuslain 10 §:n ydinalueeseen sillä tavoin, että kyseinen perusoikeus tulisi merkityksettömäksi.

Ehdotettuja tietojen oma-aloitteista luovuttamista koskevia säännöksiä voidaan pitää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset täyttävinä. Perustuslain 10 §:n rajoittaminen perustuisi lakiin ja rajoitusta voitaisiin pitää sääntelyn sisältö ja tarkoitus huomioon ottaen täsmällisenä ja tarkkarajaisena. Esityksen taustalla on yhteiskunnallinen tarve estää rikollisuutta, minkä perusteella perustuslain 10 §:n rajoittamista voidaan pitää hyväksyttävänä ja oikeasuhtaisena.

Henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 1 §:n mukaan, jollei laissa toisin säädetä, henkilötietojen salassapitoon ja luovuttamiseen sovelletaan julkisuuslakia sekä muuhun henkilötietojen käsittelyyn tietosuoja-asetusta, tietosuojalakia (1050/2018) sekä rikosasioiden tietosuojalakia. Viimeksi mainittua sovelletaan myös rikosoikeudellisen seuraamuksen täytäntöönpanoon. Näin ollen henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa säänneltyt asiat kuuluvat rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalan piiriin muutoin kuin lain 9 §:n mukaisen tapaajarekisterin osalta sekä muutoin siltä osin kuin tietojen käsittelyssä on kyse muuta henkilöä kuin rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevista tiedoista. Muun henkilön osalta sovellettavaksi tulee tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki tietosuoja-asetuksen 2 artiklan soveltamisalan mukaisesti. Rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoon liittyvien tietojen luovutusta koskevat säännökset kytkeytyvät siten pääasiassa rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalaan.

Jäsenvaltioiden on rikosasioiden tietosuojadirektiivin 4 artiklan mukaan säädettävä muun muassa siitä, että henkilötietoja käsitellään lainmukaisesti ja että niitä kerätään tiettyjä nimenomaisia ja laillisia tarkoituksia varten, eikä niitä käsitellä näiden tarkoitusten kanssa yhteen sopimattomalla tavalla. Saman tai toisen rekisterinpitäjän suorittama käsittely muuta kuin alkuperäistä tarkoitusta varten on kuitenkin sallittua, jos käsittelystä säädetään laissa ja käsittely tätä muuta tarkoitusta varten on tarpeellista ja oikeasuhtaista. Käsittelyn lainmukaisuuden vaatimusta täsmennetään direktiivin 8 artiklassa, jonka mukaan käsittely on lainmukaista ainoastaan, jos ja vain siltä osin kuin se on tarpeen toimivaltaisen viranomaisen tehtävän suorittamiseksi direktiivin soveltamisalalla ja jos se perustuu lakiin.

Käyttötarkoitussidonnaisuudesta säädetään rikosasioiden tietosuojalain 5 §:ssä. Mainitun pykälän 1 momentin mukaan rekisterinpitäjä saa kerätä henkilötietoja vain tiettyjä nimenomaisia ja oikeutettuja tarkoituksia varten eikä se saa käsitellä niitä kyseisten tarkoitusten kanssa yhteen

sopimattomalla tavalla. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan rikosasioiden tietosuojalain 1 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyä tarkoitusta varten kerättyjä henkilötietoja saisi käsitellä muuhun kuin kyseisessä momentissa säädettyyn tarkoitukseen vain, jos käsittelystä säädetään laissa.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään henkilötietojen käyttötarkoitussidonnaisuudesta. Sen mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteen sopimattomalla tavalla.

Kun henkilötietojen käsittely perustuu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohdiin, voidaan kansallisen liikkumavaran puitteissa asetuksen 6 artiklaa 3 kohdan mukaisesti säätää niistä tahoista ja tarkoituksista, joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa. Mikäli katsotaan, että tietojen käyttötarkoitus muuttuu luovutuksen seurauksena, on luovutuksen edellytyksiä arvioitava käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta vasten siten kuten tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdassa säädetään. Luovutussäännöksen on oltava välttämätön ja oikeasuhtainen toimien pite 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi.

Perustuslakivaliokunta on korostanut tarvetta varmistaa käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteen toteutuminen henkilötietojen käsittelyssä (PeVL 20/2016 vp, PeVL 13/2016 vp, PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp ja PeVL 25/2009 vp). Tietojen luovuttamista Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmistä koskevia esitykseen sisältyvien ehdotusten voidaan katsoa täyttävän käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteen vaatimuksen.

Lailla säättämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Tältä osin lailla säättämisen vaatimus toteutuu 1.1.2020 voimaan tulleen julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain sääntelyllä. Perustuslakivaliokunta on antanut asiassa lausuntonsa (PeVL 73/2018 vp). Rekisterinpitäjän valvontavastuun toteuttamiseksi rekisterinpitäjän on edelleen erikseen arvioitava, millä edellytyksillä tekninen käyttöyhteys voitaisiin avata.

Ehdotus olisi Suomea sitovien ihmisoikeusvelvoitteiden mukainen. Ehdotettuja muutoksia voidaan hallituksen käsityksen mukaan pitää myös perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset täyttävinä.

Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotukset voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyksessä.

On suotavaa, että esitys saatetaan perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

vankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vankeuslain (767/2005) 1 luvun 9 §:n 2 momentti, 2 luvun 10 §:n 3 momentti, 4 luvun 4 §:n 3 momentti, 9 luvun 3 § ja 10 §:n 2 momentti, 12 luvun 2 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti ja 8 §:n 1 momentti, 13 luvun 2 §:n 3 momentti, 19 luvun 1 ja 2 § sekä 20 luvun 2 §:n 7 kohta,
sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 9 §:n 2 momentti, 12 luvun 2 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentti, 13 luvun 2 §:n 3 momentti, 19 luvun 2 § ja 20 luvun 2 §:n 7 kohta laissa 393/2015, 2 luvun 10 §:n 3 momentti laissa 33/2015, 9 luvun 3 § ja 10 §:n 2 momentti laissa 383/2017 sekä 19 luvun 1 § osaksi laissa 735/2011, sekä
lisätään 2 luvun 2 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 383/2017, uusi 2 momentti, 9 lukuun uusi 3 a §, luvun 9 §:ään uusi 4 momentti sekä 16 lukuun uusi 1 a § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset vankeuden täytäntöönpanosta

9 §

Toimivalta virka-ajan ulkopuolella

Rikosseuraamusalueen päivystävä virkamies saa käyttää täytäntöönpanosta vastaavalle virkamiehelle kuuluvaa päätösvaltaa rangaistusaikaa koskevan päätöksen tekemisessä ja etsintäkuuluttamisessa, jollei asia siedä viivytystä.

2 luku

Täytäntöönpanon aloittaminen

2 a §

Etsintäkuuluttaminen

Rikosseuraamuslaitos voi etsintäkuuluttaa vangin, jos hän:

1) karkaa tai poistuu luvatta vankilasta, 8 luvun 9 §:n 2 momentissa tarkoitettu sijoituspaikasta tai 10 luvun 2—4 §:ssä tarkoitettu hoitopaikasta;

2) on ollut 8 luvun 6 §:n tai 9 §:n 1 tai 3 momentin taikka 14 luvun nojalla myönnettyllä luvalla vankilan ulkopuolella eikä palaa lupaehdoissa määrättyä ajankohtana taikka rikkoo muuten luvan ehtoja.

10 §

Päätösvalta

Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai täytäntöönpanojohtajan määräämä muu täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää tuomitun tai vangin etsintäkuuluttamisesta ja sen peruuttamisesta.

4 luku

Saapuminen ja sijoittaminen vankilaan

4 §

Säännöksistä ja vankilan oloista tiedottaminen

Vankien saatavilla on oltava kokoelma vankeja koskevista laeista, asetuksista ja muista säädöksistä. Vankien saatavilla on oltava myös luettelo, josta käyvät ilmi vankilaa ja sen henkilökunnan toimintaa valvovat viranomaiset sekä ihmisoikeuksien toteutumista valvovat toimielimet, joille vangilla on kansainvälisten sopimusten mukaan valitus- tai kanteluoikeus.

9 luku

Vangin omaisuus ja tulot

3 §

Rahan ja muiden maksuvälineiden hallussapito

Suljetussa vankilassa vangilla ei ole oikeutta pitää hallussaan rahaa tai rikoslain 37 luvun 12 §:ssä tarkoitettuja muita maksuvälineitä. Vangin käyttöön voidaan kuitenkin antaa Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymä maksukortti. Vangin hallussa olevat rahat ja muut maksuvälineet otetaan vankilassa säilytettäväksi, talletetaan Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymälle maksukortille tai talletetaan vangin kustannuksella hänen tililleen pankkiin.

Avolaitoksessa olevalla vangilla on oikeus pitää hallussaan rahaa ja muita maksuvälineitä. Vangin käyttöön voidaan antaa Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymä maksukortti. Vangin hallussa olevat rahat ja muut maksuvälineet voidaan hänen pyynnöstään ottaa vankilassa säilytettäväksi, tallettaa Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymälle maksukortille tai tallettaa vangin kustannuksella hänen tililleen pankkiin.

Vangille annetaan kuukausittain ote hänen rahavarojensa tilinpidosta.

3 a §

Maksukortin käytön valvonta

Vangille annetun Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käyttöä voidaan valvoa tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavien maksutapahtumien havainnoimiseksi, siten että valvonta kohdistetaan yksinomaan maksutapahtumien lukumäärään ja rahamäärään.

Jos 1 momentin mukaisessa valvonnassa havaitaan tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavia maksutapahtumia tai jos se on muusta syystä tarpeen, maksukortin käyttöä voidaan tapaushoitoisen päätöksen perusteella valvoa, siten että valvonta kohdistetaan kaikkiin maksukortin käyttöä koskeviin tietoihin. Edellytyksenä on lisäksi, että valvonta on tarpeen rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangen tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Päätös voidaan tehdä enintään kuukauden määräajaksi kerrallaan.

9 §

Päätösvalta

Edellä 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettu Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön valvonnasta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka hänen tällaisiin tehtäviin erikseen nimeämänsä ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

10 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö antaa tarkemmat määräykset:

- 1) vangen käyttöön annettavan maksukortin ominaisuuksista, käyttöön antamisesta, säilyttämisestä ja käytöstä;
- 2) omaisuuden säilyttämisestä, lähettämisestä ja hävittämisestä;
- 3) omaisuusluettelosta ja siitä, mitä omaisuutta luetteloon merkitään;
- 4) 6 §:ssä tarkoitetun provision maksamisesta ja määrästä sekä mainitussa pykälässä tarkoitettua toimintarahaa suorittamatta jättämisestä.

12 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

2 §

Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen

Vangille saapunut tai vangilta peräisin oleva kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen vangen rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähettykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangen tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Lukemiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan.

5 §

Kirjeen tai postilähetysten pidättäminen

Vangin lähettämä tai hänelle saapunut kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan pidättää, jos pidättäminen on tarpeen rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

7 §

Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen

Vangin puhelua saadaan kuunnella ja puhelu tallentaa, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai puhelun vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

8 §

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä varmuusosastolla

Varmuusosastolla olevalta vangilta peräisin oleva ja vangille saapunut muu kuin 3 ja 4 §:ssä tarkoitettu kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Muutoin vangin kirjeenvaihtoon sovelletaan, mitä 1 §:ssä, 2 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 2 a, 3—5, 10 ja 11 §:ssä säädetään.

13 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

2 §

Tapaamistilat ja valvonta

Jäljempänä 3 §:ssä tarkoitettussa valvotussa tapaamisessa vangin ja tapaajan välinen keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa teknisellä laitteella, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai tapaajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Keskustelun kuuntelusta ja tallentamisesta on ennen toimenpiteen aloittamista ilmoitettava vangille ja tapaajalle. Varmuusosastolle sijoitetun vangin valvotun tapaamisen keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa.

16 luku

Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen

1 a §

Tekninen valvonta vankilassa

Vankilan alueen ja tilojen valvontaan voidaan käyttää teknistä valvontaa vankilan järjestyksen, vankilassa pitämisen varmuuden ja vankien ja muiden henkilöiden turvallisuuden ylläpitämiseksi sekä karkaamisen tai avolaitoksesta luvatta poistumisen ja rikoksen estämiseksi. Tekninen valvonta käsittää teknisellä laitteella tapahtuvan kuvan katselun ja tallentamisen. Teknistä valvontaa ei saa käyttää vankien asuinselleissä, WC-tiloissa, pukeutumistiloissa tai muissa vastaavissa paikoissa. Teknisestä valvonnasta on ilmoitettava asianmukaisella tavalla.

Teknisestä valvonnasta tapaamistiloissa säädetään 13 luvussa. Teknisestä valvonnasta tarkkailussa ja eristämistarkkailussa säädetään 18 luvussa. Työntekijän kameravalvonnasta säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 16 ja 17 §:ssä.

19 luku

Ilmoitukset ja tiedon antaminen

1 §

Ilmoitus poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle

Jos vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmittyneiden seikkojen nojalla on syytä epäillä rahan ja muiden maksuvälineiden tai muun omaisuuden laillista alkuperää, asiasta on ilmoitettava poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle.

Vangilta peräisin olevan tai hänelle saapuneen kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin taikka vangin puhelun tai muun sähköisen viestin sisällöstä saadaan antaa tieto poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle, jos se on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Samoin edellytyksin voidaan antaa viestistä jäljennös tai tallenne. Tiedon antamisen edellytyksenä on, että tiedon vastaanottavalla viranomaisella on oikeus tiedon saamiseen.

Rikosseuraamuslaitos saa ilmoittaa poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle ja syyttäjälle vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmenneitä tietoja sellaisista tapahtumista tai henkilöistä, joiden voidaan perustellusti arvioida liittyvän rikolliseen toimintaan. Tietoja ei saa kuitenkaan luovuttaa, jos sellaisen tiedon tai asiakirjan antaminen poliisille tai tietojen käyttö todisteena on laissa kielletty tai sitä on rajoitettu.

2 §

Ilmoitus etuuden myöntäneelle viranomaiselle

Jos vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmittyneiden seikkojen nojalla on syytä epäillä, että vangille on perusteettomasti maksettu työttömyyskorvausta, kansaneläkettä tai muuta vastaavaa sosiaalietuutta, siitä on asian selvittämiseksi ilmoitettava etuuden myöntäneelle viranomaiselle.

20 luku

Muutoksenhaku

2 §

Muutoksenhakukielto

Vanki tai tuomittu ei saa vaatia oikaisua eikä valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

7) 9 luvun 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettua maksukortin käytön valvontaa tai 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua rahan käyttöä;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

2.

Laki

tutkintavankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintavankeuslain (768/2005) 2 luvun 3 §:n 3 momentti, 5 luvun 3 §:n 1 momentti ja 9 §:n 2 momentti, 8 luvun 2 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti ja 7 §:n 1 momentti sekä 9 luvun 1 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 5 luvun 3 §:n 1 momentti ja 9 §:n 2 momentti laissa 384/2017, 8 luvun 2 §:n 1 momentti ja 7 §:n 1 momentti ja 9 luvun 1 §:n 3 momentti laissa 394/2015, sekä *lisätään* 2 lukuun uusi 5 a ja 5 b §, 5 lukuun uusi 3 a § ja luvun 8 §:ään uusi 3 momentti, 11 luvun 1 §:ään uusi 3 momentti sekä 15 luvun 2 §:ään uusi 3 a kohta seuraavasti:

2 luku

Saapuminen vankilaan

3 §

Säännöksistä ja vankilan oloista tiedottaminen

Tutkintavankien saatavilla on oltava kokoelma tutkintavankeja koskevista laeista, asetuksista ja muista säädöksistä. Tutkintavankien saatavilla on oltava myös luettelo, josta käyvät ilmi vankilaa ja sen henkilökunnan toimintaa valvovat viranomaiset sekä ihmisoikeuksien toteutumista valvovat toimielimet, joille tutkintavangilla on kansainvälisten sopimusten mukaan valitus- tai kantelu-oikeus.

5 a §

Etsintäkuuluttaminen

Rikosseuraamuslaitos voi etsintäkuuluttaa tutkintavangin, jos hän:

- 1) karkaa tai poistuu luvatta vankilasta tai 6 luvun 2 tai 3 §:ssä tarkoitetusta hoitopaikasta;
- 2) on ollut 9 luvun 14 §:n nojalla myönnetyllä luvalla vankilan ulkopuolella eikä palaa lupaehdoissa määrätynä ajankohtana taikka rikkoo muuten luvan ehtoja.

5 b §

Päätösvalta

Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai täytäntöönpanojohtajan määräämä muu täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää tutkintavangin etsintäkuuluttamisesta ja sen peruuttamisesta.

5 luku

Tutkintavangin omaisuus ja tulot

3 §

Rahan ja muiden maksuvälineiden hallussapito

Tutkintavangilla ei ole oikeutta pitää hallussaan rahaa eikä rikoslain 37 luvun 12 §:ssä tarkoitettuja muita maksuvälineitä. Tutkintavangin käyttöön voidaan kuitenkin antaa Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymä maksukortti. Tutkintavangin hallussa olevat rahat ja muut maksuvälineet otetaan vankilassa säilytettäväksi, talletetaan Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymälle maksukortille tai talletetaan vangin kustannuksella hänen tililleen pankkiin.

3 a §

Maksukortin käytön valvonta

Tutkintavangille annetun Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käyttöä voidaan valvoa tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavien maksutapahtumien havainnoimiseksi, siten että valvonta kohdistetaan yksinomaan maksutapahtumien lukumäärään ja rahamäärään.

Jos 1 momentin mukaisessa valvonnassa havaitaan tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavia maksutapahtumia tai jos se on muusta syystä tarpeen, maksukortin käyttöä voidaan tapauskohtaisen päätöksen perusteella valvoa, siten että valvonta kohdistetaan kaikkiin maksukortin käyttöä koskeviin tietoihin. Edellytyksenä on lisäksi, että valvonta on tarpeen rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Päätös voidaan tehdä enintään kuukauden määräajaksi kerrallaan.

8 §

Päätösvalta

Edellä 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettu Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön valvonnasta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka hänen tällaisiin tehtäviin erikseen nimeämänsä ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

9 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö antaa tarkemmat määräykset:

- 1) tutkintavangin käyttöön annettavan maksukortin ominaisuuksista, käyttöön antamisesta, säilyttämisestä ja käytöstä;
- 2) omaisuuden säilyttämisestä, lähettämisestä ja hävittämisestä;
- 3) omaisuusluettelosta ja siitä, mitä omaisuutta luetteloon merkitään;
- 4) vankeuslain 9 luvun 6 §:ssä tarkoitetun provision maksamisesta ja provision määrästä sekä mainitussa pykälässä tarkoitetun toimintarahen suorittamatta jättämisestä.

8 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

2 §

Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen

Tutkintavangille saapunut tai tutkintavangilta peräisin oleva kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeus-aikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi, rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Lukemiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan.

5 §

Kirjeen tai postilähetuksen pidättäminen

Tutkintavangin lähettämä tai hänelle saapunut kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan pidättää, jos sen perille toimittaminen vaarantaa tutkintavankeuden tarkoituksen tai jos pidättäminen on tarpeen rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

7 §

Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen

Tutkintavangin puhelua saadaan kuunnella ja puhelu tallentaa, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai puhelun vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi, tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

9 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

1 §

Tapaaminen

Tutkintavangin ja tapaajan välinen keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa teknisellä laitteella, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai tapaajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi, tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi taikka

tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Keskustelun kuuntelusta ja tal-
lentamisesta on ennen toimenpiteen aloittamista ilmoitettava tutkintavangille ja tapaajalle.

11 luku

Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen

1 §

Valvonta vankilassa

Tutkintavankeuden toimeenpanossa sovelletaan vankeuslain 16 luvun 1 a §:n säännöksiä tek-
nisestä valvonnasta vankilassa.

15 luku

Muutoksenhaku

2 §

Muutoksenhakukielto

Tutkintavanki ei saa vaatia oikaisua eikä valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka
koskee:

3 a) 5 luvun 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettua maksukortin käytön valvontaa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

3.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain (1069/2015) 24 §:n 1 momentti,
muutetaan 8 §, 14 §:n 1 momentti sekä 20, 21 ja 26 § sekä
lisätään 7 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 17/2016, uusi 5 ja 6 momentti sekä lakiin uusi 29 a § seuraavasti:

7 §

Valvonta- ja toimintarekisteri

Valvonta- ja toimintarekisteri sisältää myös sellaisia tietoja tapahtumista tai henkilöistä, joiden voidaan olosuhteiden taikka henkilön käyttäytymisen vuoksi perustellusti arvioida olevan laitosjärjestyksen ja laitosturvallisuuden ylläpitämisen kannalta merkityksellisiä.

Tietoja talletettaessa niihin on liitettävä arvio tietojen luotettavuudesta ja oikeellisuudesta, jos se on mahdollista.

8 §

Turvallisuustietorekisteri

Turvallisuustietorekisteri sisältää vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estämiseen tai laitosturvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä tietoja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetuista henkilöistä, joiden voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankaran rangaistus on vankeutta.

Rekisteri voi sisältää tietoja myös poikkeuksellisista turvallisuutta vaarantavista tapahtumista vankilassa.

Turvallisuustietorekisteri voi sisältää 4 §:ssä tarkoitettujen henkilön yksilöintitietojen lisäksi 1 momentissa tarkoitettuun epäilyyn sekä 2 momentissa tarkoitettuun tapahtumaan liittyviä:

1) vankeuslain 9 luvun 3 a §:ssä sekä tutkintavankeuslain 5 luvun 3 a §:ssä säädettyyn maksukortin käytön valvontaan liittyviä tietoja;

2) vankeuslain 12 ja 13 luvussa sekä tutkintavankeuslain 8 ja 9 luvussa säädettyihin kirjeenvaihtoon sekä tapaamisiin, puheluihin, internetin käyttöön ja muihin teleyhteyksiin liittyviä tietoja;

3) vankeuslain 16 ja 17 luvussa sekä tutkintavankeuslain 11 ja 12 luvussa tarkoitettuihin tarkastuksiin liittyviä tietoja;

4) vankeuslain 16 luvun 1 §:ssä tarkoitettussa valvonnassa saatuja tietoja;

5) Rikosseuraamuslaitoksen muiden viranomaisten rekistereistä saamia rekisteröityyn liitettävissä olevia tietoja;

6) muulta viranomaiselta tai yksityiseltä henkilöltä saatuja vihjetietoja.

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä muuta henkilöä kuin Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua koskevaa rekisterin käyttötarkoituksen kannalta välttämätöntä 1, 2 ja 5 –kohdassa tarkoitettua tietoa, jos henkilön voidaan perustellusti epäillä syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta tai vaarantavan vankilan turvallisuutta.

Peruste henkilön rekisteröimiselle turvallisuustietorekisteriin tulee kirjata.

Tietoja talletettaessa niihin on liitettävä arvio tietojen antajan luotettavuudesta ja tietojen oikeellisuudesta, jos se on mahdollista.

3 luku

Tietojen käsittelyn periaatteet

14 §

Tietojen luovuttaminen poliisille, Maahanmuuttovirastolle ja vastaanottokeskukselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäynnösten estämättä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat yksilöidyt tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi, etsintäkuulutetun henkilön kiinniottamiseksi taikka henkilön luotettavuutta edellyttävää poliisin lupaa tai hyväksyntää varten:

- 1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilöintitiedot;
- 2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista, tutkintavangin erillään pitämisen ja yhteydenpitomahdollisuuksien rajoittamisen tarpeesta sekä muista häntä koskevista erityisistä määräyksistä sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;
- 3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;
- 4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

20 §

Tietojen luovuttaminen Tullille

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäynnösten estämättä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa Tullille rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi:

- 1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilöintitiedot;
- 2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;

3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;

4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksiköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

21 §

Tietojen luovuttaminen Rajavartiolaitokselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa Rajavartiolaitokselle rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rajavalvontaa varten, henkilöiden tavoittamiseksi taikka rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi taikka henkilön luotettavuutta edellyttävää rajavartiolaitoksen lupaa tai hyväksyntää varten:

1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilöintitiedot;

2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;

3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;

4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksiköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

26 §

Tietojen luovuttaminen turvallisuustietorekisteristä

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille, pääesikunnalle, Tullille ja Rajavartiolaitokselle turvallisuustietorekisterin tietoja, jotka ovat välttämättömiä turvallisuustietorekisterin mukaisiin käyttötarkoituksiin. Tietoa luovutettaessa on ilmoitettava, kuinka luotettava tieto on.

Tietojen luovuttamisesta päättää rekisterinpitäjä tai sen määräämä Rikosseuraamuslaitoksen virkamies.

29 a §

Oikeus saada tietoja maksukortin myöntäjältä tai maksun välittäjänä toimivalta

Rikosseuraamuslaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksukortin myöntäneeltä tai maksun välittäjänä toimivalta maksulaitokselta välttämättömät tiedot Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön hallinnointia varten sekä maksukortin

HE 6/2020 vp

vankeuslain 9 luvun 3 a §:n ja tutkintavankeuslain 5 luvun 3 a §:n mukaista maksutapahtumien valvontaa varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

4.

Laki

poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annettuun lakiin (687/2009)
uusi 6 a § seuraavasti:

6 a §

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen osallistuminen PTR-rikostiedusteluyksikön toimintaan

Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voi osallistua PTR-rikostiedusteluyksikön toimintaan, jos se on tarpeen vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estämiseksi tai laitosturvallisuuden ylläpitämiseksi.

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen toimivallasta säädetään vankeuslaissa (767/2005) ja tutkintavankeuslaissa (768/2005). Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen oikeudesta käsitellä henkilötietoja PTR-rikostiedusteluyksikössä säädetään henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa (1069/2015).

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

Helsingissä 13 päivänä helmikuuta 2020

Pääministeri

Sanna Marin

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

1.

Laki**vankeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vankeuslain (767/2005) 1 luvun 9 §:n 2 momentti, 2 luvun 10 §:n 3 momentti, 4 luvun 4 §:n 3 momentti, 9 luvun 3 § ja 10 §:n 2 momentti, 12 luvun 2 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti ja 8 §:n 1 momentti, 13 luvun 2 §:n 3 momentti, 19 luvun 1 ja 2 § sekä 20 luvun 2 §:n 7 kohta,
 sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 9 §:n 2 momentti, 12 luvun 2 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentti, 13 luvun 2 §:n 3 momentti, 19 luvun 2 § ja 20 luvun 2 §:n 7 kohta laissa 393/2015, 2 luvun 10 §:n 3 momentti laissa 33/2015, 9 luvun 3 § ja 10 §:n 2 momentti laissa 383/2017 sekä 19 luvun 1 § osaksi laissa 735/2011, sekä
lisätään 2 luvun 2 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 383/2017, uusi 2 momentti, 9 lukuun uusi 3 a §, luvun 9 §:ään uusi 4 momentti sekä 16 lukuun uusi 1 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset vankeuden täytäntöönpanosta**Yleiset säännökset vankeuden täytäntöönpanosta**

9 §

9 §

*Toimivalta virka-ajan ulkopuolella**Toimivalta virka-ajan ulkopuolella*

Rikosseuraamusalueen päivystävä virkamies saa käyttää täytäntöönpanosta vastaavalle virkamiehelle kuuluvaa päätösvaltaa rangaistusaikaa koskevan päätöksen tekemisessä, jollei asia siedä viivytystä.

Rikosseuraamusalueen päivystävä virkamies saa käyttää täytäntöönpanosta vastaavalle virkamiehelle kuuluvaa päätösvaltaa rangaistusaikaa koskevan päätöksen tekemisessä *tai etsintäkuuluttamisessa*, jollei asia siedä viivytystä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

2 luku

Täytäntöönpanon aloittaminen

Täytäntöönpanon aloittaminen

2 a §

Etsintäkuuluttaminen

Rikosseuraamuslaitos voi etsintäkuuluttaa vangin, jos hän:

1) karkaa tai poistuu luvatta vankilasta, 8 luvun 9 §:n 2 momentissa tarkoitetusta sijoituspaikasta tai 10 luvun 2—4 §:ssä tarkoitettu hoitopaikasta;

2) on ollut 8 luvun 6 §:n tai 9 §:n 1 tai 3 momentin taikka 14 luvun nojalla myönnettyllä luvalla vankilan ulkopuolella eikä palaa lupaehtojen määrättynä ajankohtana taikka rikkoo muuten luvan ehtoja.

10 §

10 §

Päätösvalta

Päätösvalta

Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai täytäntöönpanojohtajan määräämä muu täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää tuomitun etsintäkuuluttamisesta ja sen peruuttamisesta.

Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai täytäntöönpanojohtajan määräämä muu täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää tuomitun tai vangin etsintäkuuluttamisesta ja sen peruuttamisesta.

4 luku

4 luku

Saapuminen ja sijoittaminen vankilaan

Saapuminen ja sijoittaminen vankilaan

4 §

4 §

Säännöksistä ja vankilan oloista tiedottaminen

Säännöksistä ja vankilan oloista tiedottaminen

Vankien saatavilla on oltava kokoelma vankeja koskevista laeista, asetuksista ja muista säännöksistä.

Vankien saatavilla on oltava kokoelma vankeja koskevista laeista, asetuksista ja muista säännöksistä. Vankien saatavilla on oltava myös luettelo, josta käyvät ilmi vankilaa ja sen henkilökunnan toimintaa valvovat viranomaiset sekä ihmisoikeuksien toteutusta valvovat toimielimet, joille vangilla on

*Voimassa oleva laki**Ehdotus**kansainvälisten sopimusten mukaan valitus- tai kantelu-oikeus.*

9 luku

9 luku

Vangin omaisuus ja tulot**Vangin omaisuus ja tulot**

3 §

3 §

*Rahan ja muiden maksuvälineiden hallussapito**Rahan ja muiden maksuvälineiden hallussapito*

Suljetussa vankilassa vangilla ei ole oikeutta pitää hallussaan rahaa tai rikoslain 37 luvun 12 §:ssä tarkoitettuja muita maksuvälineitä. Vangin haltuun voidaan kuitenkin antaa Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymä maksukortti. Vangin hallussa olevat rahat ja muut maksuvälineet otetaan vankilassa säilytettäväksi, talletetaan Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymälle maksukortille tai talletetaan vangin kustannuksella hänen tililleen pankkiin.

Avolaitoksessa olevalla vangilla on oikeus pitää hallussaan rahaa ja muita maksuvälineitä. Vangin haltuun voidaan antaa Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymä maksukortti. Vangin hallussa olevat rahat ja muut maksuvälineet voidaan hänen pyynnöstään ottaa vankilassa säilytettäväksi, tallettaa Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymälle maksukortille tai tallettaa vangin kustannuksella hänen tililleen pankkiin.

Vangille annetaan kuukausittain ote hänen rahavarojensa tilinpidosta.

Suljetussa vankilassa vangilla ei ole oikeutta pitää hallussaan rahaa tai rikoslain 37 luvun 12 §:ssä tarkoitettuja muita maksuvälineitä. Vangin käyttöön voidaan kuitenkin antaa Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymä maksukortti. Vangin hallussa olevat rahat ja muut maksuvälineet otetaan vankilassa säilytettäväksi, talletetaan Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymälle maksukortille tai talletetaan vangin kustannuksella hänen tililleen pankkiin.

Avolaitoksessa olevalla vangilla on oikeus pitää hallussaan rahaa ja muita maksuvälineitä. Vangin käyttöön voidaan antaa Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymä maksukortti. Vangin hallussa olevat rahat ja muut maksuvälineet voidaan hänen pyynnöstään ottaa vankilassa säilytettäväksi, tallettaa Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymälle maksukortille tai tallettaa vangin kustannuksella hänen tililleen pankkiin.

Vangille annetaan kuukausittain ote hänen rahavarojensa tilinpidosta.

3 a §

Maksukortin käytön valvonta

Vangille annetun Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käyttöä voidaan valvoa tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavien maksutapahtumien havainnoimiseksi, siten että valvonta kohdistetaan yksinomaan maksutapahtumien lukumäärään ja rahamäärään.

Jos 1 momentin mukaisessa valvonnassa havaitaan tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavia maksutapahtumia tai jos se on

Voimassa oleva laki

Ehdotus

muusta syystä tarpeen, maksukortin käyttöä voidaan tapauskohtaisen päätöksen perusteella valvoa, siten että valvonta kohdistetaan kaikkiin maksukortin käyttöä koskeviin tietoihin. Edellytyksenä on lisäksi, että valvonta on tarpeen rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Päätös voidaan tehdä enintään kuukauden määräajaksi kerrallaan.

9 §

Päätösvalta

Edellä 3 a §:n 2 momentissa tarkoitetusta Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön valvonnasta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka hänen tällaisiin tehtäviin erikseen nimeämänsä ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

10 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat määräykset vangin haltuun annettavan maksukortin ominaisuuksista sekä haltuun antamisesta ja käytöstä, omaisuuden säilyttämisestä, lähettämisestä, hävittämisestä ja omaisuusluettelosta, siitä, mitä omaisuutta luetteloon merkitään sekä 6 §:ssä tarkoitetun provision maksamisesta, provision määrästä ja toimintarahan suorittamatta jättämisestä antaa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

10 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö antaa tarkemmat määräykset:

- 1) vangin käyttöön annettavan maksukortin ominaisuuksista, käyttöön antamisesta, säilyttämisestä ja käytöstä;*
- 2) omaisuuden säilyttämisestä, lähettämisestä ja hävittämisestä;*
- 3) omaisuusluettelosta ja siitä, mitä omaisuutta luetteloon merkitään;*
- 4) 6 §:ssä tarkoitetun provision maksamisesta ja määrästä sekä mainitussa pykälässä tarkoitetun toimintarahan suorittamatta jättämisestä.*

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

12 luku

12 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä**Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä**

2 §

2 §

*Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen**Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen*

Vangille saapunut tai vangilta peräisin oleva kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi *tai selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Lukemiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan.

Vangille saapunut tai vangilta peräisin oleva kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Lukemiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan.

5 §

5 §

*Kirjeen tai postilähetyksen pidättäminen**Kirjeen tai postilähetyksen pidättäminen*

Vangin lähettämä tai hänelle saapunut kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan pidättää, jos pidättäminen on tarpeen rikoksen estämiseksi *tai selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Vangin lähettämä tai hänelle saapunut kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan pidättää, jos pidättäminen on tarpeen rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

7 §

7 §

*Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen**Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen*

Vangin puhelua saadaan kuunnella ja puhelu tallentaa, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai puhelun vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi *tai selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Vangin puhelua saadaan kuunnella ja puhelu tallentaa, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai puhelun vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

8 §

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä varmuusosastolla

Varmuusosastolla olevalta vangilta peräisin oleva ja vangille saapunut muu kuin 3 ja 4 §:ssä tarkoitettu kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä syystä rikoksen estämiseksi *tai selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Muutoin vangin kirjeenvaihtoon sovelletaan, mitä 1 §:ssä, 2 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 2 a, 3—5, 10 ja 11 §:ssä säädetään.

8 §

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä varmuusosastolla

Varmuusosastolla olevalta vangilta peräisin oleva ja vangille saapunut muu kuin 3 ja 4 §:ssä tarkoitettu kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Muutoin vangin kirjeenvaihtoon sovelletaan, mitä 1 §:ssä, 2 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 2 a, 3—5, 10 ja 11 §:ssä säädetään.

13 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

2 §

Tapaamistilat ja valvonta

Jäljempänä 3 §:ssä tarkoitettussa valvotussa tapaamisessa vangin ja tapaajan välinen keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa teknisellä laitteella, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusajankautaiseen käyttäytymiseensä tai tapaajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi *tai selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Keskustelun kuuntelusta ja tallentamisesta on ennen toimenpiteen aloittamista ilmoitettava vangille ja tapaajalle. Varmuusosastolle sijoitetun vangin valvotun tapaamisen keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa.

13 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

2 §

Tapaamistilat ja valvonta

Jäljempänä 3 §:ssä tarkoitettussa valvotussa tapaamisessa vangin ja tapaajan välinen keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa teknisellä laitteella, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusajankautaiseen käyttäytymiseensä tai tapaajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Keskustelun kuuntelusta ja tallentamisesta on ennen toimenpiteen aloittamista ilmoitettava vangille ja tapaajalle. Varmuusosastolle sijoitetun vangin valvotun tapaamisen keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 luku

16 luku

Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen

Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen

1 a §

Tekninen valvonta vankilassa

Vankilan alueen ja tilojen valvontaan voidaan käyttää teknistä valvontaa vankilan järjestyksen, vankilassa pitämisen varmuuden ja vankien ja muiden henkilöiden turvallisuuden ylläpitämiseksi sekä karkaamisen tai avolaitoksesta luvatta poistumisen ja rikoksen estämiseksi. Tekninen valvonta käsittää teknisellä laitteella tapahtuvan kuvan katselun ja tallentamisen. Teknistä valvontaa ei saa käyttää vankien asuinselleissä, WC-tiloissa, pukeutumistiloissa tai muissa vastavissa paikoissa. Teknisestä valvonnasta on ilmoitettava asianmukaisella tavalla.

Teknisestä valvonnasta tapaamistiloissa säädetään 13 luvussa. Teknisestä valvonnasta tarkkailussa ja eristämistarkkailussa säädetään 18 luvussa. Työntekijän kamera-valvonnasta säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 16 ja 17 §:ssä.

19 luku

19 luku

Ilmoitukset ja tiedon antaminen

Ilmoitukset ja tiedon antaminen

1 §

1 §

Ilmoitus omaisuudesta, rahoista, muista maksuvälineistä ja sosiaalietaudesta

Ilmoitus poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle

Jos vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla on syytä epäillä rahan ja muiden maksuvälineiden tai muun omaisuuden laillista alkuperää, asiasta on ilmoitettava poliisille.

Jos vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla on syytä epäillä rahan ja muiden maksuvälineiden tai muun omaisuuden laillista alkuperää, asiasta on ilmoitettava poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle.

Jos 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla on

Vangilta peräisin olevan tai hänelle saapuneen kirjeen, muun postilähettyksen tai viestin taikka vangin puhelun tai muun sähköisen

Voimassa oleva laki

syytä epäillä, että vangille on perusteettomasti maksettu työttömyyskorvausta, kansaneläkettä tai muuta vastaavaa sosiaalietuutta, siitä on asian selvittämiseksi ilmoitettava etuuden myöntäneelle viranomaiselle.

Ehdotus

viestin sisällöstä saadaan antaa tieto poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle, jos se on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Samoin edellytyksin voidaan antaa viestistä jäljennös tai talenne. Tiedon antamisen edellytyksenä on, että tiedon vastaanottavalla viranomaisella on oikeus tiedon saamiseen.

Rikosseuraamuslaitos saa ilmoittaa poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle ja syyttäjälle vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmenneitä tietoja sellaisista tapahtumista tai henkilöistä, joiden voidaan perustellusti arvioida liittyvän rikolliseen toimintaan. Tietoja ei saa kuitenkaan luovuttaa, jos sellaisen tiedon tai asiakirjan antaminen poliisille tai tietojen käyttö todisteena on laissa kielletty tai sitä on rajoitettu.

2 §

Ilmoitus kirjeen, puhelun tai muun viestin sisällöstä

Vangilta peräisin olevan tai hänelle saapuneen kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin taikka vangin puhelun tai muun sähköisen viestin sisällöstä saadaan antaa tieto poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle, jos se on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Samoin edellytyksin voidaan antaa viestistä jäljennös tai talenne. Tiedon antamisen edellytyksenä on, että tiedon vastaanottavalla viranomaisella on oikeus tiedon saamiseen.

2 §

Ilmoitus etuuden myöntäneelle viranomaiselle

Jos vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla on syytä epäillä, että vangille on perusteettomasti maksettu työttömyyskorvausta, kansaneläkettä tai muuta vastaavaa sosiaalietuutta, siitä on asian selvittämiseksi ilmoitettava etuuden myöntäneelle viranomaiselle.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 luku

20 luku

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku

2 §

2 §

Muutoksenhakukielto

Muutoksenhakukielto

Vanki tai tuomittu ei saa vaatia oikaisua eikä valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

Vanki tai tuomittu ei saa vaatia oikaisua eikä valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

7) 9 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua rahan käyttöä;

7) 9 luvun 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettua maksukortin käytön valvontaa tai 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua rahan käyttöä;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

2.

Laki**tutkintavankeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintavankeuslain (768/2005) 2 luvun 3 §:n 3 momentti, 5 luvun 3 §:n 1 momentti ja 9 §:n 2 momentti, 8 luvun 2 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti ja 7 §:n 1 momentti sekä 9 luvun 1 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 5 luvun 3 §:n 1 momentti ja 9 §:n 2 momentti laissa 384/2017, 8 luvun 2 §:n 1 momentti ja 7 §:n 1 momentti ja 9 luvun 1 §:n 3 momentti laissa 394/2015, sekä *lisätään* 2 lukuun uusi 5 a ja 5 b §, 5 lukuun uusi 3 a § ja luvun 8 §:ään uusi 3 momentti, 11 luvun 1 §:ään uusi 3 momentti sekä 15 luvun 2 §:ään uusi 3 a kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 luku

2 luku

Saapuminen vankilaan**Saapuminen vankilaan**

3 §

3 §

*Säännöksistä ja vankilan oloista tiedottaminen**Säännöksistä ja vankilan oloista tiedottaminen*

Tutkintavankien saatavilla on oltava kokonaisuutena tutkintavankeja koskevista laeista, ase-
 tuksista ja muista säännöksistä.

Tutkintavankien saatavilla on oltava kokonaisuutena tutkintavankeja koskevista laeista, ase-
 tuksista ja muista *säädöksistä*. Tutkintavankien saatavilla on oltava myös luettelo, josta käyvät ilmi vankilaa ja sen henkilökunnan toimintaa valvovat viranomaiset sekä ihmis-
 oikeuksien toteutumista valvovat toimielimet, joille tutkintavangilla on kansainvälisten sopimusten mukaan valitus- tai kanteluoikeus.

5 a §

Etsintäkuuluttaminen

Rikosseuraamuslaitos voi etsintäkuuluttaa tutkintavangin, jos hän:

1) karkaa tai poistuu luvatta vankilasta tai 6 luvun 2 tai 3 §:ssä tarkoitettua hoitopaikasta;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2) on ollut 9 luvun 14 §:n nojalla myönnettyllä luvalla vankilan ulkopuolella eikä palaa lupaehtoisissa määrättyä ajankohtana taikka rikkoo muuten luvan ehtoja.

5 b §

Päätösvalta

Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai täytäntöönpanojohtajan määräämä muu täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää tutkintavangin etsintäkuuluttamisesta ja sen peruuttamisesta.

5 luku

Tutkintavangin omaisuus ja tulot

3 §

Rahan ja muiden maksuvälineiden hallussapito

Tutkintavangilla ei ole oikeutta pitää hallussaan rahaa eikä rikoslain 37 luvun 12 §:ssä tarkoitettuja muita maksuvälineitä. Tutkintavangin haltuun voidaan kuitenkin antaa Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymä maksukortti. Tutkintavangin hallussa olevat rahat ja muut maksuvälineet otetaan vankilassa säilytettäväksi, talletetaan Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymälle maksukortille tai talletetaan vangin kustannuksella hänen tililleen pankkiin.

5 luku

Tutkintavangin omaisuus ja tulot

3 §

Rahan ja muiden maksuvälineiden hallussapito

Tutkintavangilla ei ole oikeutta pitää hallussaan rahaa eikä rikoslain 37 luvun 12 §:ssä tarkoitettuja muita maksuvälineitä. Tutkintavangin käyttöön voidaan kuitenkin antaa Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymä maksukortti. Tutkintavangin hallussa olevat rahat ja muut maksuvälineet otetaan vankilassa säilytettäväksi, talletetaan Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymälle maksukortille tai talletetaan vangin kustannuksella hänen tililleen pankkiin.

3 a §

Maksukortin käytön valvonta

Tutkintavangille annetun Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käyttöä voidaan valvoa tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavien maksutapahtumien havainnoimiseksi, siten että valvonta kohdistetaan yksinomaan maksutapahtumien lukumäärään ja rahamäärään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos 1 momentin mukaisessa valvonnassa havaitaan tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavia maksutapahtumia tai jos se on muusta syystä tarpeen, maksukortin käyttöä voidaan tapauskohtaisen päätöksen perusteella valvoa, siten että valvonta kohdistetaan kaikkiin maksukortin käyttöä koskeviin tietoihin. Edellytyksenä on lisäksi, että valvonta on tarpeen rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Päätös voidaan tehdä enintään kuukauden määräajaksi kerrallaan.

8 §

Päätösvalta

Edellä 3 a §:n 2 momentissa tarkoitetusta Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön valvonnasta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka hänen tällaisiin tehtäviin erikseen nimeämänsä ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

9 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat määräykset tutkintavangin haltuun annettavan maksukortin ominaisuuksista, haltuun antamisesta ja käytöstä, omaisuuden säilyttämisestä, lähettämisestä, hävittämisestä ja omaisuusluettelosta, siitä, mitä omaisuutta luetteloon merkitään sekä 6 §:ssä tarkoitetun provision maksamisesta, provision määrästä ja toimintarahan suorittamatta jättämisestä antaa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

9 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö antaa tarkemmat määräykset:

- 1) tutkintavangin käyttöön annettavan maksukortin ominaisuuksista, käyttöön antamisesta, säilyttämisestä ja käytöstä;*
- 2) omaisuuden säilyttämisestä, lähettämisestä ja hävittämisestä;*
- 3) omaisuusluettelosta ja siitä, mitä omaisuutta luetteloon merkitään;*
- 4) vankeuslain 9 luvun 6 §:ssä tarkoitetun provision maksamisesta ja provision määrästä sekä mainitussa pykälässä tarkoitetun toimintarahan suorittamatta jättämisestä.*

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

8 luku

8 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä**Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä**

2 §

2 §

*Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen**Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen*

Tutkintavangille saapunut tai tutkintavangilta peräisin oleva kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi, rikoksen estämiseksi *tai selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Lukemiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan.

Tutkintavangille saapunut tai tutkintavangilta peräisin oleva kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi, rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Lukemiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan.

5 §

5 §

*Kirjeen tai postilähetyksen pidättäminen**Kirjeen tai postilähetyksen pidättäminen*

Tutkintavangin lähettämä tai hänelle saapunut kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan pidättää, jos sen perille toimittaminen vaarantaa tutkintavankeuden tarkoituksen tai jos pidättäminen on tarpeen rikoksen estämiseksi *tai selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Tutkintavangin lähettämä tai hänelle saapunut kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan pidättää, jos sen perille toimittaminen vaarantaa tutkintavankeuden tarkoituksen tai jos pidättäminen on tarpeen rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

7 §

7 §

*Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen**Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen*

Tutkintavangin puhelua saadaan kuunnella ja puhelu tallentaa, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai puhelun vastaanottajaan liittyvästä perustellusta

Tutkintavangin puhelua saadaan kuunnella ja puhelu tallentaa, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai puhelun vastaanottajaan liittyvästä perustellusta

Voimassa oleva laki

syystä rikoksen estämiseksi *tai selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi, tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

9 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

1 §

Tapaaminen

Tutkintavangin ja tapaaajan välinen keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa teknisellä laitteella, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai tapaaajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi *tai selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi, tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Keskustelun kuuntelusta ja tallentamisesta on ennen toimenpiteen aloittamista ilmoitettava tutkintavangille ja tapaaajalle.

11 luku

Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen

1 §

*Valvonta vankilassa**Ehdotus*

syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi, tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

9 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

1 §

Tapaaminen

Tutkintavangin ja tapaaajan välinen keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa teknisellä laitteella, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai tapaaajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi, tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Keskustelun kuuntelusta ja tallentamisesta on ennen toimenpiteen aloittamista ilmoitettava tutkintavangille ja tapaaajalle.

11 luku

Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen

1 §

Valvonta vankilassa

Tutkintavankeuden toimeenpanossa sovelletaan vankeuslain 16 luvun 1 a §:n säännöksiä teknisestä valvonnasta vankilassa.

Voimassa oleva laki

15 luku

Muutoksenhaku

2 §

Muutoksenhakukielto

Ehdotus

15 luku

Muutoksenhaku

2 §

Muutoksenhakukielto

Tutkintavanki ei saa vaatia oikaisua eikä valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

3 a) 5 luvun 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettua maksukortin käytön valvontaa;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

3.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain (1069/2015) 24 §:n 1 momentti,
muutetaan 8 §, 14 §:n 1 momentti sekä 20, 21 ja 26 § sekä
lisätään 7 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 17/2016, uusi 5 ja 6 momentti sekä lakiin uusi 29 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

Valvonta- ja toimintarekisteri

Valvonta- ja toimintarekisteri sisältää myös sellaisia tietoja tapahtumista tai henkilöistä, joiden voidaan olosuhteiden taikka henkilön käyttäytymisen vuoksi perustellusti arvioida olevan laitosturvallisuuden ja laitosturvallisuuden ylläpitämisen kannalta merkityksellisiä.

Tietoja talletettaessa niihin on liitettävä arvio tietojen luotettavuudesta ja oikeellisuudesta, jos se on mahdollista.

8 §

Turvallisuustietorekisteri

Turvallisuustietorekisteri sisältää vankilassa tai vankilasta käsin tapahtuvan taikka vankeusaikaisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja selvittämiseksi sekä laitosturvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisia tietoja henkilöistä, joiden on syytä epäillä:

1) syyllistyvän tai syyllistyneen rikokseen, josta saattaa seurata vankeutta; tai

2) myötävaikuttavan tai myötävaikuttaneen rikokseen, josta saattaa seurata enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta.

Turvallisuustietorekisteri voi sisältää rekisteröityä koskevia:

1) seurantaperustetta koskevia tietoja;

8 §

Turvallisuustietorekisteri

Turvallisuustietorekisteri sisältää vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estämiseen tai laitosturvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä tietoja Rikosseuraamuslaitoksen yksiköön otetuista henkilöistä, joiden voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta.

Rekisteri voi sisältää tietoja myös poikkeuksellisista turvallisuutta vaarantavista tapahtumista vankilassa.

Turvallisuustietorekisteri voi sisältää 4 §:ssä tarkoitettujen henkilön yksilöintitietoja.

Voimassa oleva laki

- 2) osoitetietoja;
- 3) kirjeenvaihtotietoja sekä tapaamisia, puheluja ja muita teleyhteyksiä koskevia tietoja;
- 4) luvattomia esineitä ja aineita koskevia tietoja;
- 5) tili- ja rahaliikennetietoja;
- 6) vankilatapahtumatietoja, rikokseen syylistymistä tai vankilan turvallisuutta vaarantavaa tapahtumaa koskevia vihjetietoja taikka muita turvallisuustietoja;
- 7) rekisteröityyn liitettävissä olevaa yritystä, yhteisöä tai muuta organisaatiota koskevia tietoja;
- 8) rikollisjärjestötietoja;
- 9) henkilösuhdetietoja;
- 10) ajoneuvotietoja.

Rekisteri voi sisältää tietoja myös muista poikkeuksellisista turvallisuutta vaarantavista tapahtumista vankilassa sekä tällaisiin tapahtumiin liittyvistä henkilöistä. Muuta henkilöä kuin vankia tai Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua koskeva rekisterin käyttötarkoituksen kannalta välttämätön tieto voidaan tallettaa rekisteriin, jos henkilön voidaan perustellusti epäillä syyllistyneen rikokseen tai vaarantavan vankilan turvallisuutta.

Tietoja talletettaessa niihin on liitettävä arvio tietojen antajan luotettavuudesta ja tietojen oikeellisuudesta, jos se on mahdollista.

3 luku

Tietojen käsittelyn periaatteet

14 §

Tietojen luovuttaminen poliisille, Maahanmuuttovirastolle ja vastaanottokeskukselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa

Ehdotus

tojen lisäksi 1 momentissa tarkoitettuun epäilyyn sekä 2 momentissa tarkoitettuun tapahtumaan liittyviä:

1) vankeuslain 9 luvun 3 a §:ssä sekä tutkintavankeuslain 5 luvun 3 a §:ssä säädettyyn maksukortin käytön valvontaan liittyviä tietoja;

2) vankeuslain 12 ja 13 luvussa sekä tutkintavankeuslain 8 ja 9 luvussa säädettyihin kirjeenvaihtoon sekä tapaamisiin, puheluihin, internetin käyttöön ja muihin teleyhteyksiin liittyviä tietoja;

3) vankeuslain 16 ja 17 luvussa sekä tutkintavankeuslain 11 ja 12 luvussa tarkoitettuihin tarkastuksiin liittyviä tietoja;

4) vankeuslain 16 luvun 1 §:ssä tarkoitettussa valvonnassa saatuja tietoja;

5) Rikosseuraamuslaitoksen muiden viranomaisten rekistereistä saamia rekisteröityyn liitettävissä olevia tietoja;

6) muulta viranomaiselta tai yksityiseltä henkilöltä saatuja vihjetietoja.

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä muuta henkilöä kuin Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua koskevaa rekisterin käyttötarkoituksen kannalta välttämätöntä 1, 2 ja 5 –kohdassa tarkoitettua tietoa, jos henkilön voidaan perustellusti epäillä syyllistyneen rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta tai vaarantavan vankilan turvallisuutta.

Peruste henkilön rekisteröimiselle turvallisuustietorekisteriin tulee kirjata.

Tietoja talletettaessa niihin on liitettävä arvio tietojen antajan luotettavuudesta ja tietojen oikeellisuudesta, jos se on mahdollista.

3 luku

Tietojen käsittelyn periaatteet

14 §

Tietojen luovuttaminen poliisille, Maahanmuuttovirastolle ja vastaanottokeskukselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä ja myös

Voimassa oleva laki

poliisille rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat yksilöidyt tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi, etsintäkuulutetun henkilön kiinniottamiseksi taikka henkilön luotettavuutta edellyttävää poliisin lupaa tai hyväksyntää varten:

- 1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilöintitiedot;
- 2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista, tutkintavangin erillään pitämisen ja yhteydenpitomahdollisuuksien rajoittamisen tarpeesta sekä muista häntä koskevista erityisistä määräyksistä sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavangin toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;
- 3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;
- 4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkeamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviililyöluopaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

20 §

Tietojen luovuttaminen Tullille

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa Tullille rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön

Ehdotus

oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat yksilöidyt tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi, etsintäkuulutetun henkilön kiinniottamiseksi taikka henkilön luotettavuutta edellyttävää poliisin lupaa tai hyväksyntää varten:

- 1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilöintitiedot;
- 2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista, tutkintavangin erillään pitämisen ja yhteydenpitomahdollisuuksien rajoittamisen tarpeesta sekä muista häntä koskevista erityisistä määräyksistä sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavangin toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;
- 3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;
- 4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkeamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviililyöluopaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

20 §

Tietojen luovuttaminen Tullille

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä *ja myös oma-aloitteisesti* luovuttaa Tullille rikoksesta

Voimassa oleva laki

otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi:

- 1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilötiedot;
- 2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;
- 3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;
- 4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviililyöluopaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

21 §

Tietojen luovuttaminen Rajavartiolaitokselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa rajavartiolaitokselle rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rajavalvontaa varten, henkilöiden tavoittamiseksi taikka rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi taikka henkilön luotettavuutta edellyttävää rajavartiolaitoksen lupaa tai hyväksyntää varten:

Ehdotus

epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi:

- 1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilötiedot;
- 2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;
- 3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;
- 4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviililyöluopaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

21 §

Tietojen luovuttaminen Rajavartiolaitokselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä *ja myös oma-aloitteisesti* luovuttaa rajavartiolaitokselle rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rajavalvontaa varten, henkilöiden tavoittamiseksi taikka rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi taikka henkilön luotettavuutta edellyttävää rajavartiolaitoksen lupaa tai hyväksyntää varten:

Voimassa oleva laki

- 1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilöintitiedot;
- 2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;
- 3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;
- 4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviililyöluopaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

24 §

Tietojen luovuttamisen menettely 14—23 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa

Edellä 14—23 §:ssä tarkoitetut tiedot voidaan antaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

26 §

Tietojen luovuttaminen turvallisuustietorekisteristä

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa poliisille, pääesikunnalle, Tullille ja rajavartiolaitokselle turvallisuustietorekisterin tietoja, jotka ovat välttämättömiä turvallisuustietorekisterin mukaisiin käyttötarkoituksiin. Tietoa luovutettaessa on ilmoitettava, kuinka luotettava tieto on.

Ehdotus

- 1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilöintitiedot;
- 2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;
- 3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;
- 4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviililyöluopaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

24 §

Tietojen luovuttamisen menettely 14—23 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa

(kumotaan)

26 §

Tietojen luovuttaminen turvallisuustietorekisteristä

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille, pääesikunnalle, Tullille ja Rajavartiolaitokselle turvallisuustietorekisterin tietoja, jotka ovat välttämättömiä turvallisuustietorekisterin mukaisiin käyttötarkoituksiin. Tietoa luovutettaessa on ilmoitettava, kuinka luotettava tieto on.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tietojen luovuttamisesta päättää rekisterinpitäjä tai sen määräämä Rikosseuraamuslaitoksen virkamies.

29 a §

Oikeus saada tietoja maksukortin myöntäjältä tai maksun välittäjänä toimivalta

Rikosseuraamuslaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksukortin myöntäneeltä tai maksun välittäjänä toimivalta maksulaitokselta välttämättömät tiedot Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön hallinnointia varten sekä maksukortin vankeuslain 9 luvun 3 a §:n ja tutkintavankeuslain 5 luvun 3 a §:n mukaista maksutapahtumien valvontaa varten.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

4.

Laki

poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annettuun lakiin (687/2009)
uusi 6 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 a §

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen osallistuminen PTR-rikostiedusteluyksikön toimintaan

Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voi osallistua PTR-rikostiedusteluyksikön toimintaan, jos se on tarpeen vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estämiseksi tai laitosturvallisuuden ylläpitämiseksi.

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen toimivallasta säädetään vankeuslaissa (767/2005) ja tutkintavankeuslaissa (768/2005). Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen oikeudesta käsitellä henkilötietoja PTR-rikostiedusteluyksikössä säädetään henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa (1069/2015).

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.*